

КАТЕХИЗИС НА КАТОЛИЧЕСКАТА ЦЪРКВА

(кратко изложение)

КАТОЛИЧЕСКА
ЦЪРКВА
В БЪЛГАРИЯ

LIBRERIA
EDITRICE
VATICANA

На корицата:

Фрагмент от християнска надгробна плоча от катакомбите на Домитила (Рим) от края на III век.

Това древно изображение от езически произход е използвано от християните като символ на покоя и блаженството, които душата на починалия намира във вечния живот.

Образът подсказва също общия смисъл на катехизиса: Христос, Добрият пастир, Който със Своя авторитет (гегата) води и пази Своите верни (овцата), привлича ги с мелодичната симфония на истината (флейтата) и ги оставя да почиват в сянката на „дървото на живота“, Неговия спасителен Кръст, който отключва Рая.

Copyright 2005 – LIBRERIA EDITRICE VATICANA

Copyright 2011 – КАТОЛИЧЕСКА ЦЪРКВА В БЪЛГАРИЯ

ISBN 978-954-90694-9-5

Апостолическо писмо във форма
MOTU PROPRIO
за одобряването и обнародването
на кратко изложение (*компендиум*)
на *Катехизиса на Католическата църква*

До почитаемите братя кардинали, патриарси, архиепископи, епископи, презвитери, дякони и всички членове на Божия народ

По случай двадесетгодишнината от завършването на Втори ватикански вселенски събор и по искане на извънредната асамблея на Синода на епископите, преди двадесет години започна изработването на *Катехизиса на Католическата църква*.

Безкрайно благодаря на Господ Бог, че даде на Църквата този катехизис, обнародван през 1992 г. от почитаемия и обичан мой предшественик папа Йоан-Павел II.

Голямата полза от този скъпоценен дар се потвърди преди всичко от общия положителен прием, който той намери сред епископите, към които най-вече бе предназначен, като сигурно и автентично помагало за преподаване на католическото учение и изработване на местните катехизиси. Тази полза бе потвърдена и от широкия благосклонен прием, който той намери сред всички членове на Божия народ, които можаха да се запознаят с него и да го оценят благодарение на превода направен на повече от 50 езика.

С голяма радост сега одобрявам и обнародвам краткото изложение (*компендиум*) на този Катехизис.

То бе горещо препоръчано от участниците в Международния катехистичен конгрес през октомври 2002 г., които по този начин изразиха една широко разпространена потребност в Църквата. Моят покоен предшественик, като прие това желание, през февруари 2003 г. реши да започне неговата подготовка, като го

повери на малка кардиналска комисия, председателствана от мен и подпомагана от някои експерти сътрудници. По време на работата проектът на този компендиум бе предложен за преценка на всички почитаеми кардинали и председатели на епископски конференции, които в огромното си мнозинство го приеха и оцениха положително.

Компендиумът, който представям сега на Вселенската църква, е верен и сигурен синтез на *Катехизиса на Католическата църква*. Той съдържа в сбит вид, всичките съществени и основополагащи елементи на вярата на Църквата, с което да служи – както пожела моят предшественик – като своеобразен *пътеводител*, който позволява на хората - вярващи и невярващи, да обхванат с един поглед цялостната панорама на католическата вяра.

В своята структура, съдържание и език той отразява вярно *Катехизиса на Католическата църква*, който благодарение на това кратко изложение – помощник и стимул за неговото опознаване – ще може да бъде по-добре разбиран и изучаван.

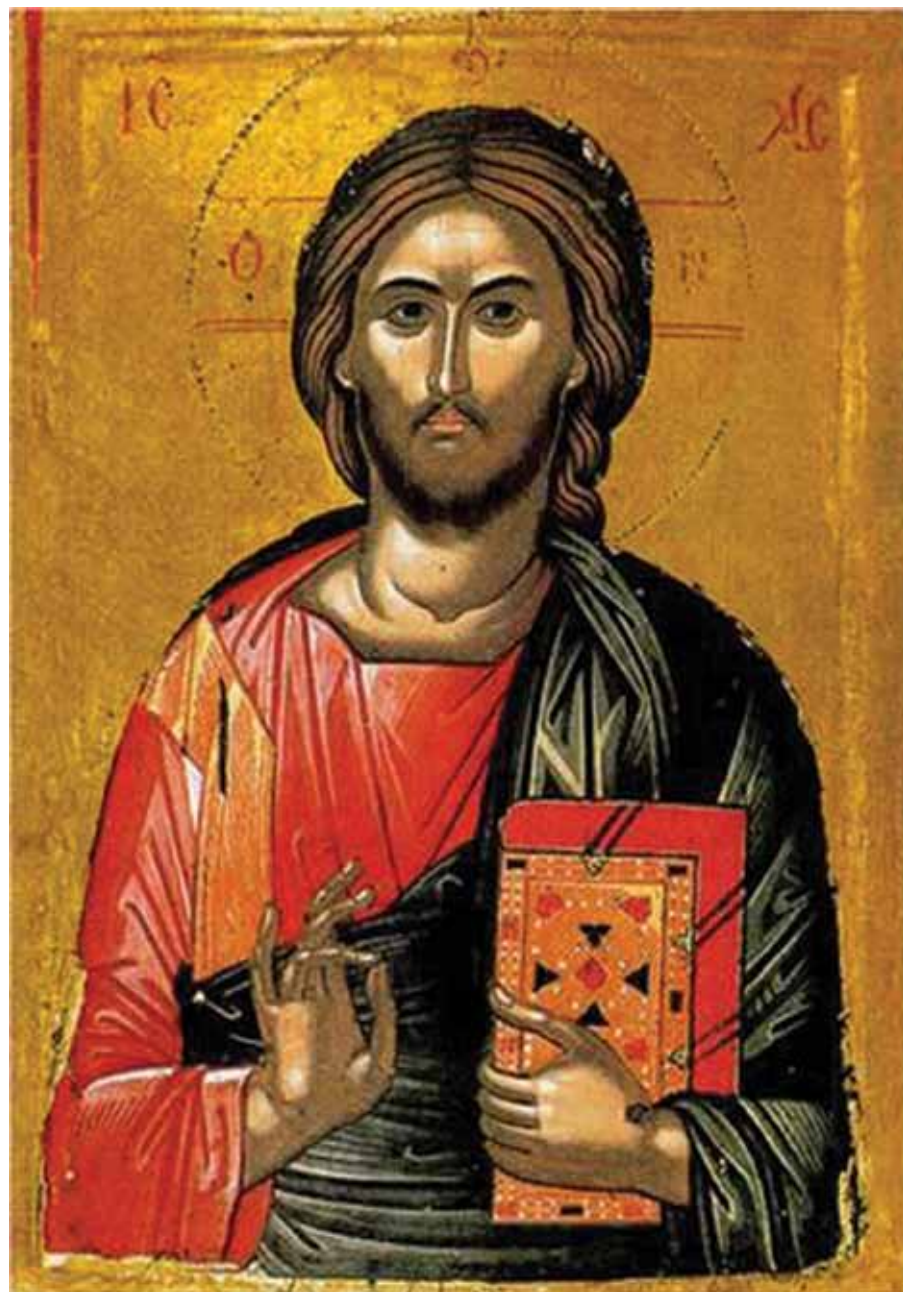
Ето защо с доверие поверявам този *компендиум* преди всичко на цялата Църква, а и на всеки християнин поотделно, за да могат благодарение на него да намерят през това трето хилядолетие нов устрем в подновеното задължение за евангелизиране и възпитаване във вярата, което трябва да характеризира всяка църковна общност и всеки вярващ в Христос, от която и да е възраст и народност.

Живеещи в един обръкващ и изпълнен с многочислени послания свят, това *кратко изложение* със своята стегнатост, яснота и пълнота се обръща и към всеки човек, който желае да познае Пътя на Живота, Истината, поверена от Бога на Църквата на Неговия Син.

Нека всеки с прочита на *Компендиума* – това авторитетно пособие - да може, благодарение най-вече на застъпничеството на Пресвятата Мария, Майка на Христос и на Църквата, да разпознае и все повече да възприема неизчерпаемата красота, единственост и актуалност на най-съвършения Дар, който Бог направи на човечеството: Своя единствен Син, Исус Христос, Който е „Пътят, Истината и Живота“ (Иоан. 14:6).

Дадено на 28 юни 2005, в навечерието на празника на светите апостоли Петър и Павел, в първата година на нашия понтификат.

Папа Бенедикт XVI

Иконата на Христос *Вседържител*, с изключителна художествена красота, припомня думите на псалмиста:

„Ти си най-прекрасният от синовете човечески; благодат се изля от твоите устни; затова Бог те е благословил навеки“ (Пс. 44:3).

Свети Йоан Златоуст, отнасяйки тази възхвала към Исус Христос, пише:

„Христос беше в разцвета на годините, в силата на Духа и в Него блестеше двойна красота: на душата и тялото“ (PG 52, 479).

Тази икона с образния си език е синтез на първите вселенски събори, като успява да представи както великолепието на човешката природа, така и блясъка на Божествената природа на Исус.

Христос е облечен с червена туника, която е покрита от тъмносиноьо наметало. Двата цвята припомнят Неговата двойна природа, а позлатените отражения отправят към Божественото лице на Словото. От дясното рамо пада позлатен епитрахил, символ на Неговото вечно свещенство. Лицето, величествено и ведро, е обвито с гъсти коси и обгърнато в кръстовиден ореол, който съдържа трибуквието „О Ω Ν“ (*Този, Който е*), което изразява откровението на Божието име в Изх. 3:14. Горے, в двете страни на иконата, са разположени две двебуквия „ΙC – ΧC“ („Исус“ – „Христос“), които съставляват заглавието на самата икона.

Дясната ръка, с палеца и прегънатия безименен пръст, който го докосва (за да посочат така двойната природа на Христос в единството на личността), показва типичния жест на благослова. Лявата ръка държи украсената с три обкова, перли и скъпоценни камъни книга на Евангелието. Евангелието, символ и синтез на Божието слово, има и литургично значение, тъй като в евхаристичното служение се чете откъс от него и се произнасят при освещаването самите слова на Исус.

Този образ, превъзходен синтез на символи и естествени знаци, е покана за съзерцание и следване. И днес Исус чрез Църквата, Неговата невеста и мистично тяло, продължава да благославя човечеството и да го просветлява със Своето Евангелие, достоверната книга на истината, щастието и спасението на човека.

През август 386 г., докато се намира в една градина, свети Августин чува глас, който му казва: „Вземи и чети, вземи и чети“ (*Изповеди*, 8, XII, 29). *Компендиумът на Катехизис на Католическата църква*, синтез на Евангелието на Исус, което катехезата на Църквата преподава, е покана да се отвори и да се чете, дори да се изяде книгата на истината, както направи пророк Иезекиил (срв. Иез. 3:1-4).

ВЪВЕДЕНИЕ

1. На 11 октомври 1992 г. папа Йоан-Павел II, светла му памет, поднесе на верните от цял свят *Катехизис на Католическата църква*, който представи като „отправен текст за една обновена с живите извори на вярата катехеза“¹. Така, тридесет години след откриването на Втория Ватикански събор (1962-1965), беше успешно изпълнено изразеното желание от Извънредната асамблея на Синода на епископите да се изработи катехизис на цялото католическо учение, било за вярата, било за морала.

Пет години по-късно, на 15 август 1997 г., обнародвайки *editio typica* на *Catechismus Catholicae Ecclesiae*, Върховният първосвещеник потвърди основната цел на този труд: „Да бъде пълно и цялостно изложение на католическото учение, което да позволи на всички да знаят какво Църквата проповядва, отслужва, живее и моли в своя всекидневен живот“.²

2. За по-голямо остойностяване на *катехизиса* и за да удовлетвори искането на Международния катехистичен конгрес от 2002 г., Йоан-Павел II създаде през 2003 г. специална комисия, с председател кардинал Йозеф Ратцингер, префект на Конгрегацията за учението на вярата, със задачата да изработи *кратко изложение (компендиум)* на *Катехизис на Католическата църква*, в който по-синтетично да бъде формулирано същото съдържание на вярата. След две години работа бе изготвен *проект на компендиума*, който беше изпратен за консултация на кардиналите и президентите на епископските конференции. Проектът като цяло бе положително оценен от абсолютното мнозинство на всички отговорили. Комисията, въпреки това, ревизира проекта и, като отчете предложените подобрения, изготви крайния текст на творбата.

3. Три са основните характеристики на компендиума: тясната зависимост от *Катехизис на Католическата църква*; *диалогичният* жанр; употребата на *образи* в катехезата.

¹ Йоан-Павел II, Апостолическа конституция *Fidei depositum*, 11 октомври 1991 г., 1.

² Йоан-Павел II, Апостолическо писмо *Laetamur magnopere*, 15 август 1997 г.

Компендиумът, преди всичко не е самостоятелна творба и по никакъв начин не цели да замени *Катехизиса на Католическата църква*; напротив, той непрестанно препраща към него, както с точното посочване на цифрите на съответните параграфи, така и с постоянното позоваване на неговата структура, развитие и съдържание. Той, впрочем, цели да събуди един подновен интерес и плам към *Катехизиса*, който с мъдро изложение и духовно помазание остава основния текст на църковната катехеза днес.

Както *катехизисът*, така и *компендиумът* има четири части, съответстващи на основните закони на живота в Христос.

Първата част, озаглавена „Изповядването на вярата“, съдържа подходящ синтез на *lex credendi*, т.е. на изповядваната от Католическата църква вяра, извлечена от Никео-Константинополския символ, чието постоянно възвестяване от християнските събрания запазва жива паметта на основните истини на вярата.

Втората част, озаглавена „Отслужване на Христовата тайна“, представя основните елементи на *lex celebrandi*. Благовестието на Евангелието действително намира своя привилегирован израз в сакраменталния живот. В него верните преживяват и свидетелстват във всеки момент от своя живот спасителното въздействие на Пасхалната тайна, чрез която Христос изпълни делото на нашето изкупление.

Третата част, озаглавена „Живот в Христос“, излага *lex vivendi*, т.е. усилието на верните да покажат със своето поведение и морален избор, верността си към изповяданата и отслужена вяра. Действително, верните са призовани от Господ Исус да вършат дела, съответстващи на тяхното достойнство като чеда на Отца в любовта на Светия Дух.

Четвъртата част, озаглавена, „Господнята молитва: „Отче наш“, предлага синтез на *lex orandi*, т.е. на молитвения живот. По примера на Исус, съвършения образец за молещ се, и християнинът е призован за диалог с Бог в молитвата, чийто привилегирован израз е *Отче наш*, молитвата, която сам Исус ни научи.

4. Втора характеристика на краткото изложение е *диалогичната* му форма, която подема стария литературен катехистичен жанр, съставен от въпроси и отговори. Тоест отново се предлага диалог между учителя и ученика, който с непрекъсната поредица от въпроси увелича читателя и го приканва да напредва в откриването на все нови страни от истината на своята вяра. Диалогичният жанр спомага също така за чувствителното

съкращаване на текста, като го свежда до същественото. Това би могло да благоприятства за усвояването и евентуалното запаметяване на съдържанието.

5. Трета характеристика е присъствието на някои образи, които съпътстват обогатяването на *компендиума*. Те произтичат от пребогатото наследство на християнската иконография. Научаваме от вековната църковна традиция, че и образът е евангелска проповед. Художниците от всяка епоха чрез великолепието на цветовете и съвършенството на красотата са предоставяли винаги на вярващите за съзерцание и удивление най-ярките страни от тайната на Спасението. Това е знак, че днес, повече от всякога, в цивилизацията на образа свещеният образ заради своята изключително въздействаща динамика може да изрази много повече от самото слово за съобщаване и предаване на евангелското послание.

6. Четиридесет години след завършването на Втория ватикански събор и в годината на Евхаристията, *краткото изложение* може да бъде средство за задоволяване на глада за истината както на вярващите от всички възрасти и съсловия, така и за потребността на онези, които, без да са вярващи, са жадни за истината и справедливостта. Той ще бъде публикуван в деня на светите апостоли Петър и Павел, стълбове на Вселенската църква и образцови евангелизатори на древния свят. Тези апостоли видяха това, което проповядваха и свидетелстваха за истината на Христос дори до мъченичество. Нека им подражаваме в техния мисионерски устрем и да молим Господ, Църквата винаги да следва учението на апостолите, от които получи първото радостно възвестяване на вярата.

20 март 2005, Връбница

ЙОЗЕФ КАРД. РАТЦИНГЕР
Председател на Специалната комисия

Този великолепен шедьовър на Поклонението на мъдреците (срв. Мат. 2:1-12) изобразява откриването на Исус на всички хора. Въплъщението е дар не само на вярата на Мария, на Йосиф, на жените, на пастирите, на обикновените хора от Израилевия народ, но и на вярата на тези чужденци, дошли от Изтока, за да се поклонят на новородения Месия и да Му поднесат своите дарове.

„И като влязоха в къщата, намериха Младенеца с майка Му Мария и паднаха, та Му се поклониха; и като отвориха съкровищата си, принесоха Му дарове: злато, ливан и смирна“ (Мат. 2:11).

Мъдреците са първите от призованите да повярват народи, които не идват при Исус с празни ръце, а с богатствата на своите земи и култури.

Евангелието на Исус е спасителното слово за цялото човечество. Свети Лъв Велики казва:

„Всички народи, представени от тримата мъдrecи, се покланят на Създателя на вселената и Бог е познат не само в Юдея, но по цялата земя, за да бъде велико Неговото име навред у Израила (срв. Пс. 75:2)“ (3 Слово за Богоявление).

Тази първа част на *краткото изложение* илюстрира срещата между Бог и човека и отговора на вярата, който Църквата – от името на всички хора, дава на дара на изкупителното въплъщение на Божия син и на Неговото божествено откровение.

ДЖЕНТИЛЕ ДА ФАБРИАНО, *Поклонение на мъдреците*, Галерия Уфици, Флоренция

ЧАСТ ПЪРВА

**ИЗПОВЯДВАНЕ
НА ВЯРАТА**

РАЗДЕЛ ПЪРВИ

„АЗ ВЯРВАМ“ – „НИЕ ВЯРВАМЕ“

Тази миниатюра представя пълния цикъл на шестте дни на Сътворението до изкушението на прародителите (срв. Бит. 1-3).

„Колко са многобройни делата ти, Господи!

Всичко си направил премъдро;
земята е пълна с Твои произведения.

А това велико и пространно море!

там има безброй влечуги,
малки и големи животни;

Там плават кораби,

там е оня левиатан,

който си създал да играе в него.

Всички те от Тебе чакат,

да им дадеш храната овреме.

Даваш им – приемат,

отваряш ръката Си – насищат се с благо.

Благославяй, душо моя, Господа!“ (Пс. 103: 24-28, 35).

Църквата в пасхалното бдение възхвалява Господ за още по-великото дело на изкуплението на човечеството и космоса:

„Всемогъщи и вечни Боже,

чуден във всички дела на Твоята любов,

просвети спасените от Теб чеда, за да разберат,

че ако бе велико началото на сътворението на света,

много по-велико в пълнотата на времето

бе делото на нашето спасение

чрез Пасхалното жертвоприношение на Христос Господ“.

Библия Сувини, *Шестте дни на Сътворението*, миниатюра, Мулен, Общинска библиотека

1. Какъв е замисълът на Бог за човека?

Бог, безкрайно съвършен и блажен в Самия Себе си, според замисъла на чистата доброта свободно сътвори човека, за да го направи участник в Своя блажен живот. Когато се изпълниха времената, Бог Отец изпрати Своя Син като Изкупител и Спасител на падналите в греха хора, които призова в Своята Църква и от които направи – чрез делото на Свети Дух – осиновени чада и наследници на Своето вечно блаженство.

1-25

ГЛАВА ПЪРВА

ЧОВЕК Е „ВЪЗПРИЕМЧИВ“ ЗА БОГ

“Велик си, Господи, и достоен за похвала!... Създал си ни за Теб и неспокойно е сърцето ни, докато не намери в Теб покой“
(Св. Августин)

30

2. Защо в човека има желание за Бог?

Сам Бог, създавайки човека по Свой образ, е вписал в сърцето му желанието да Го види. Дори това желание често да е пренебрегвано, Бог не престава да притегля човека към Себе Си, за да живее и намери в Него пълната истина и щастие, които неуморно търси. Ето защо, по природа и по звание човек е религиозно същество, способно да влезе в общение с Бог. Тази вътрешна и жизнена връзка с Бог дава на човека основополагащото му достойнство.

27-30

44-45

3. Възможно ли е да се познае Бог само със светлината на разума?

Изхождайки от творението, т.е. от света и човешката личност, човек единствено с разума си може да познае със сигурност Бог като начало и край на света, като върховно благо, истина и безкрайна красота.

31-36

46-47

4. Достатъчна ли е само светлината на разума, за да познаем тайната на Бог?

Човек изпитва доста затруднения, за да познае Бог единствено чрез светлината на своя разум. Между впрочем, той не може да навлезе сам в съкровеността на Божествената тайна. Ето защо, Бог пожела да осветли човека със Своето откровение не само за истините, които надвишават

37-38

човешкото разбиране, но също така и за религиозните и моралните истини, които, макар и сами по себе си да са достъпни за разума, да могат по този начин да бъдат познати от всички - без затруднение, с твърда сигурност и без риск от грешки.

5. Как можем да говорим за Бог?

39-43 Като изхождаме от съвършенствата на човека и другите създания,
48-49 които са, макар и ограничено, отражение на безкрайното съвършенство на Бог, може да се говори за Бог на всички и с всички. Трябва, все пак, непрекъснато да изчистваме нашия език от всичко приказно и несъвършено, съзнавайки, че никога няма да може да бъде изразена изцяло безкрайната тайна на Бог.

ГЛАВА ВТОРА

БОГ СЕ ОТКРИВА НА ЧОВЕКА

БОЖЕСТВЕНО ОТКРОВЕНИЕ

6. Какво открива Бог на човека?

50-53 В Своята доброта и мъдрост Бог се открива на човека. Той със събития
68-69 и думи открива Себе си и Своя благоволен замисъл, който извечно е предустановил в Христос за доброто на човешкия род. Този замисъл цели всички хора чрез благодатта на Свети Дух да станат съучастници в Божествения живот като осиновени чедра на Неговия единороден Син.

7. Кои са първите етапи на Божественото откровение?

54-58 Още от началото Бог откри Себе си на нашите прародители Адам и
70-71 Ева и ги подкани към съкровено общение със Себе си. След тяхното падение Той не прекъсна Своето откровение и обеща спасение за цялото им потомство. След потопа Той сключи с Ной завет между Себе си и всички живи същества.

8. Кои са следващите етапи на Божественото откровение?

59-64 Бог избра Авраам, извиквайки го от страната му, за да го направи
72 „баща на много народи“ (Бит. 17:5) и обещавайки му да благослови в него „всички земни племена“ (Бит. 12:3). Народът, произлязъл от Авраам, ще бъде пазител на обещанието, дадено на Патриарсите. Бог създаде Израил като избран Свой народ, спасявайки го от египетското робство, сключи с него Завета на Синай и му даде чрез Мойсей Своя закон. Пророците възвестяват цялостното изкупление на Божия народ и спасение, което ще обхване всички народи в нов и вечен завет. От народа на Израил, от коляното на цар Давид ще се роди Месията: Исус.

9. Кой е пълният и окончателен етап на Божественото откровение?

Осъщественият в Неговото възплътено Слово, Исус Христос, посредник и пълнота на Откровението. Той, единородният син Божи, станал човек, е съвършеното и окончателно Слово на Отца. С изпращането на Сина и дара на Свети Дух Откровението вече е окончателно изпълнено, макар че в течение на вековете вярата на Църквата ще трябва постепенно да открие цялото му значение.

65-66
73

“Откакто Той ни даде Своя Син, който е Неговото единствено и определящо Слово, Той каза всичко – едновременно и наведнъж – чрез това Свое Слово и няма какво повече да каже.” (Св. Йоан Кръстни).

10. Каква стойност имат частните откровения?

Макар и да не принадлежат към съкровищницата на вярата, те могат да помогнат да се живее същата вяра, стига да удържат строгото ѝ насочване към Христос. Учителната власт на Църквата, в чиято компетенция е оценката на такива частни откровения, не може да приеме онези, които претендират да превъзхождат или да поправят окончателното Откровение, което е Христос.

67

ПРЕДАВАНЕ НА БОЖЕСТВЕННОТО ОТКРОВЕНИЕ

11. Защо и по какъв начин се предава Божественото откровение?

Бог „иска да се спасят всички човеци и да достигнат до познание на истината“ (1Тим. 2:4), т.е. на Исус Христос. Необходимо е следователно Христос да бъде благовестен на всички човеци в съответствие с Неговата собствена заповед: „Идете, научете всички народи“ (Мат. 28:19). Тъкмо това се осъществява чрез Апостолското предание.

74

12. Що е Апостолско предание?

Апостолско предание е приемствеността на Христовото послание, което се осъществява още от самото начало на християнството чрез проповедта, свидетелството, институциите, богослужението, вдъхновените писания. Апостолите предадоха на своите наследници епископите, а чрез тях на всички поколения и така до края на света, всичко онова, което бяха получили от Христос и научили от Свети Дух.

75-79,
83,
96, 98

13. По какъв начин се осъществява Апостолското предание?

Апостолското предание се осъществява по два начина: чрез живото предаване на Божието слово (или просто – Предание) и чрез Свещеното писание, което е същото послание на спасението, но в писмен вид.

76

14. Каква е връзката между Преданието и Свещеното писание?

80-82 Преданието и Свещеното писание са тясно свързани помежду си и
97 се съгласуват. И двете правят осезаемо и плодотворно присъствието на Христовата тайна в Църквата и извират от един и същ Божествен извор, съставят една единствена свята съкровищница на вярата, от която Църквата черпи своята сигурност за всички откровени истини.

15. На кого е поверена съкровищницата на вярата?

84, 91 Съкровищницата на вярата се поверява от апостолите на цялата
94, 99 Църква. Целият Божий народ, със свръхестествения усет на вярата, подкрепян от Свети Дух и воден от Учителната власт на Църквата, приема Божественото откровение, все по-дълбоко вниква в него и все по-пълноценно го живее.

16. На кого е поверено автентичното тълкуване на съкровищницата на вярата?

85-90 Автентичното тълкуване на съкровищницата на вярата е поверено
100 единствено на живата Учителна власт на Църквата, т.е. на наследника на Петър, Римския епископ, и на епископите в общение с него. На Учителната власт, която чрез служението си на Божието слово се радва на сигурната харизма на истината, е поверено и определянето на догмите. Те са истини, съдържащи се в Божественото откровение. Тази власт се разпростира и до истините, неизбежно свързани с откровението.

17. Каква е връзката между Писанието, Преданието и Учителната власт?

95 Тези три са тясно свързани помежду си, че нито едно от тях не съществува без другите. Всички заедно по свой начин и под въздействието на Свети Дух допринасят ефективно за спасението на душите.

СВЕЩЕНОТО ПИСАНИЕ**18. Защо Свещеното писание учи на истината?**

105-108 Тъй като сам Бог е автор на Свещеното писание, затова се нарича
135-136 Боговдъхновено и учи, без да сгреши, истините, необходими за нашето спасение. Светият Дух вдъхнови човешките автори, които написаха това, което Той искаше да ни научи. Християнската вяра обаче не е „религия на Книгата“, а на Словото на Бога, „което не е написана и безмълвна дума, а възплътено и живо Слово“ (Св. Бернар от Клерво).

19. Как да се чете Свещеното писание?

109-119 Свещеното писание трябва да бъде четено и тълкувано с помощта на
137 Светия Дух и под ръководството на Учителната власт на Църквата според три критерия: 1) внимание към съдържанието и целостта на Писанието; 2) четене на Писанието в живото предание на Църквата; 3) зачитане на аналогията на вярата, т.е. на връзката между истините на вярата.

20. Що е канон на Писанието?

Канон на Писанието е пълният списък на свещените книги, който Църквата определи чрез Апостолското предание. *Канонът* съдържа 46 (50)* съчинения в Стария завет и 27 в Новия. 120 138

21. Какво е значението на Стария завет за християните?

Християните почитат Стария завет като истинско слово на Бог. Всички негови книги са боговдъхновени и запазват своята непреходна стойност. Те свидетелстват за Божествената педагогика на спасителната любов на Бог. Те са писани най-вече, за да подготвят идването на Христос, Спасителя на света. 121-123

22. Какво е значението на Новия завет за християните?

Новият завет, в чийто център е Исус Христос, ни предава окончателната истина на Божественото откровение. В него четирите евангелия на Матей, Марко, Лука и Йоан, които са първичното свидетелство за живота и учението на Исус, са сърцето на цялото Писание и заемат уникално място в Църквата. 124-127 139

23. Какво единство съществува между Стария и Новия завет?

Писанието е едно, защото едно е Словото Божие, един е спасителният Божествен план, едно е Божественото вдъхновение и на двата завета. Старият завет подготвя Новия, а Новият завет е изпълнение на Стария, двата се допълват взаимно. 128-130 140

24. Каква е функцията на Священото писание в живота на Църквата?

Священото писание дава опора и мощ за живота на Църквата. То е за децата на Църквата сила на вярата, храна и извор на духовен живот. То е душата на богословието и пастирската проповед. Псалмистът казва, че е „светило за ногата ми и светлина за пътеката ми“ (Пс. 118:105). Ето защо Църквата насърчава честото четене на Священото писание, защото „непознаването на писанията е непознаване на Христос“ (Св. Иероним). 131-133 141-142

ГЛАВА ТРЕТА

ЧОВЕК ОТКЛИКВА НА БОГ

АЗ ВЯРВАМ**25. Как отговаря човек на Бог, който му се открива?**

Човекът, подкрепян от Божиата благодат, отговаря с послушанието на вярата, което е пълно доверяване на Бог и приемане на Неговата истина, тъй като е гарантирана от Него, който е самата Истина. 142-143

* По превода на седемдесетте (LXX)

26. Кои са главните свидетели на покорност във вярата в Свещеното писание?

144-149 Много са тези свидетели, особено се открояват двама: *Авраам*, който подложен на изпитание „повярва на Бога“ (Рим. 4:3) и винаги се покоряваше на Неговия зов и затова стана „баща на всички вярващи“ (Рим. 4:11,18); и *Дева Мария*, която през целия си живот осъществи по най-съвършен начин послушанието на вярата: „*Нека ми бъде по думата ти*“ (Лук. 1:38).

27. Какво означава за човека да вярва в Бог?

150-152 Означава човек да се приобщи към самия Бог, да Му се довери
176-178 и да се съгласи с всички открити от Него истини, защото Бог е Истината. Означава да вярва в един единствен Бог в три лица: Отец, Син и Свети Дух.

28. Какви са характеристиките на вярата?

153-165 Вярата е *безвъзмезден* Божи дар, достъпен за всеки, който
179-180 смирено я търси, тя е свръхестествена добродетел, *необходима*
183-184 за да бъдем спасени. Вярата е *човешко действие*, т.е. действие на човешкия разум, който приема свободно Божествената истина по повеля на движената от Бога воля. Вярата, впрочем, е *сигурна*, защото се основава на Словото Божие; тя е *действена* „чрез любовта“ (Гал. 5:6); *постоянно расте*, благодарение на слушането на Божието слово и молитвата. Тя позволява от сега да *предвкусим* небесната радост.

29. Защо няма противоречие между вяра и наука?

159 Макар че вярата надвишава разума, никога не може да има противоречие между вяра и наука, защото и двете водят произхода си от Бог. Сам Бог дава на човека както светлината на разума, така и вярата.

„*Разбирай, за да вярваш; вярвай, за да разбираш*“
(Св. Августин).

НИЕ ВЯРВАМЕ

30. Защо вярата е лично и същевременно църковно дело?

166-169 Вярата е лично дело, човек дава свободен отговор на Бог, Който
181 му се открива. Същевременно е църковно дело, чийто израз е изповядването: „Ние вярваме“. Всъщност Църквата е тази която вярва, и така с благодатта на Свети Дух предшества, поражда и храни вярата у всеки християнин. За това Църквата е Майка и Учителка.

“Не може да има Бог за Баща този, който няма Църквата за Майка“ (Св. Киприан).

31. Защо са важни формулите на вярата?

Формулите на вярата са важни, защото позволяват да се изразят, усвоят, прославят и споделят с другите истините на вярата на един общ език. 170-171

32. В какъв смисъл вярата на Църквата е една единствена?

Църквата, макар и изградена от различни по език, култура и обреди хора, изповядва в един глас една вяра, получена от един Господ и предадена от едното Апостолско предание. Тя изповядва един-единствен Бог – Отец, Син и Свети Дух – и показва един единствен спасителен път. Затова вярваме с едно сърце и една душа всичко, което се съдържа в Словото Божие, предадено или написано, и предложено от Църквата като божествено откровено. 172-175
182

РАЗДЕЛ ВТОРИ

ИЗПОВЯДВАНЕ
НА ХРИСТИЯНСКАТА ВЯРА

Тази древна мозайка от римската базилика „Свети Климент“ представя победата на Кръста, централна тайна на християнската вяра. Може да се види буйната растителност на акантовия храст, от който никнат многобройни филизи, които се разпростират във всички посоки. Жизнеността на това растение е плод на кръста на Исус, чието жертвоприношение пресътворява човечеството и вселената. Исус е новият Адам, който с тайната на Своето страдание, смърт и възкресение прави човечеството отново да се обнови, помирявайки го с Отца.

Около страдащия Исус има дванайсет бели гълъба, които представляват дванайсетте апостоли. В подножието на кръста са Дева Мария и Йоан, любимият ученик:

„А Исус, като видя майка Си и стоещия там ученик, когото обичаше, казва на майка Си: жено, ето син Ти! После казва на ученика: ето майка ти! И от оня час ученикът я прибра при себе си“ (Йоан. 19: 26-27).

Ръката на Отца дава венец на славата на Своя Син, Който победи смъртта с Пасхалната си тайна (горе).

Един малък елен се бори със змията на злото (в основата на растението).

От това растение, представляващо дървото на изкуплението, блика извор, който дава живот на четири поточета, които символизират четирите евангелия, от които верните утоляват жаждата си, както правят елените при изворите на жива вода. Църквата тук е представена като небесна градина, оживотворена от истинското дърво на живота, Исус.

—

Мозайка от абсидата на базиликата „Свети Климент“, Рим.

СИМВОЛ НА ВЯРАТА

Символ на апостолите

Symbolum Apostolicum

Вярвам в Бога, Всемогъщия Отец,
Творец на небето и на земята.
И в Исуса Христа, Неговия
единствен Син, Господ наш, Който
е заченат от Светия Дух,
и е роден от Дева Мария, страдал
при Понтийския Пилат, разпнат
бил, умрял и бил погребан. Слязъл
в ада, в третия ден възкръснал от
мъртвите; възнесъл се на небето,
където седи отдясно на Бога,
Всемогъщия Отец; оттам ще дойде
да съди живите и мъртвите.

Вярвам в Светия Дух, в светата
Католическа църква,
общението на светиите,
опрощението на греховете,
възкресението на телата и
вечния живот.
Амин!

Credo in Deum Patrem omnipotentem,
Creatorem cæli et terræ,
Et in Iesum Christum, Filium Eius
unicum, Dóminum nostrum, qui con-
céptus est De Spíritu Sancto, natus
ex María Vírgine, Passus
sub Póntio Piláto, crucifixus,
Mórtuus, et sepúltus, descendit ad
ínferos, Tértia die resurrexit a
mórtuis, ascéndit ad cælos,
Sedet ad dexteram Dei
Patris omnipotentis, inde ventúrus
est iudicáre vivos et mórtuos.

Et in Spíritum Sanctum,
sanctam Ecclesiám cathólicam,
sanctorum communiónem,
remissiónem peccatórum,
carnis resurrectiόnem,
vitam ætétnam.
Amen.

Никео-Константинополски символ

Symbolum Nicænum Costantinopolitanum

Вярвам в Един Бог,
Всемогъщия Отец,
Творец на небето и земята,
на всички видими и невидими
неща.
И в Един Господ,
Исус Христос,

Credo in unum Deum,
Patrem omnipotentem,
Factorem cæli et terræ,
visibílium ómnium et invis-
bílium
Et in unum Dóminum
Iesum Christum,

Единороден Син Божи,
 роден от Отца
 преди всички векове,
 Бог от Бога, Светлина от
 Светлината,
 Истински Бог от истинския Бог,
 роден, несътворен, единосъщен
 с Отца, чрез Когото всичко е
 станало;
 Който заради нас човеците,
 и за нашето спасение
 слязъл от небето;
 и се въплътил от Дева Мария
 под действие на Светия Дух
 и станал човек.
 Разпнат бил също за нас при
 Понтийския Пилат,
 страдал и бил погребан.
 И възкръснал на третия ден
 според Писанията
 и се възнесъл на небето; седи
 отдясно на Отца.
 И пак ще дойде със слава да
 съди живите и мъртвите;
 и царството Му няма да има край.

Вярвам и в Светия Дух,
 Господ и Животворящ,
 Който произхожда от Отца и Сина.
 Който ведно с Отца и Сина е
 обожаван и славословен, Който
 е говорил чрез пророците.

Вярвам и в една, свята,
 католическа и апостолска
 Църква.

Изповядвам едно кръщение
 за опрощаване на греховете.
 и очаквам възкресението на
 мъртвите
 и живота на бъдещия свят.

Амин!

Fílium Dei unigénitum
 et ex Patre natum
 ante ómnia sáecula:
 Deum de Deo, Lumen de Lúmine,
 Deum verum de Deo vero,
 génitum, non factum, consubstan-
 tiálem Patri: per quem ómnia
 facta sunt;
 qui propter nos hómines
 et propter nostram salútem,
 descéndit de cælis,
 et incarnátus est de Spíritu Sancto
 ex María Vírgine
 et homo factus est,
 crucifixus étiam pro nobis sub
 Póntio Piláto,
 passus et sepúltus est,
 et resurréxit tértia die
 secúndum Scriptúras,
 et ascéndit in cælum, sedet ad
 dexteram Patris,
 et iterum ventúrus est cum glória,
 iudicáre vivos et mórtuos,
 cuius regni non erit finis.

Credo in Spíritum Sanctum,
 Dóminum et vivificátem,
 qui ex Patre Filióque procédit,
 qui cum Patre et Fílio simul
 adorátur et conglorificátur, qui
 locútus est per prophétas.

Et unam sanctam
 cathólicam et apostólicam
 Ecclésiám.

Confíteor unum Baptísma
 in remissiónem peccatórum.
 Et exspécto resurrectionem
 mortuórum,
 et vitam ventúri sáeculi.

Amen.

ГЛАВА ПЪРВА

ВЯРВАМ В БОГ ОТЕЦ

СИМВОЛИ НА ВЯРАТА

33. Що е символ на вярата?

Това е сбор от изброени определения, наричани още „изповед на вярата“ или „Верую“ (Credo), с които Църквата още от своето начало на кратко изразява и предава своята вяра чрез един нормативен и общ за всички вярващи език. 185-188 192, 197

34. Кои са най-древните Символи на вярата?

Това са *кръщелните* символи. Понеже кръщението се дава „В името на Отца и Сина и Светия Дух“ (Мат. 28:19), изповяданите в него истини на вярата при кръщение са отнасят към Трите лица на Пресветата Троица 189-191

35. Кои са най-важните Символи на вярата?

Това са *Символът на апостолите*, който е древният кръщелен символ на Римската църква, и *Никео-Константинополският символ*, произлязъл от първите два Вселенски събора, – в Никея (325) и Константинопол (381), които и до днес са общи за всички големи Църкви на Изток и Запад. 193-195

„ВЯРВАМ В БОГА, ВСЕМОГЪЩИЯ ОТЕЦ, ТВОРЕЦ НА НЕБЕТО И ЗЕМЯТА“

36. Защо изповядването на вярата започва с думите: „Вярвам в Бога“?

Защото твърдението „Вярвам в Бога“ е най-важното, извор на всички останали истини за човека и света и за целия живот на всеки вярващ в Него. 198-199

37. Защо изповядваме *един* Бог?

Защото Той се откри на народа Израил като единствен Бог, на когото каза: „Слушай, Израилу: Господ, Бог наш, е Господ Един.“ (Втор. 6:4) и „няма друг“ (Ис. 45:22). Исус потвърждава, че Бог е „Един Господ“ (Марк. 12:29). Изповядването, че Исус и Свети Дух са също Бог и Господ не внася никакво разделение в Единия Бог. 200-202 228

38. С какво име се открива Бог?

Бог се откри на Мойсей като Живия Бог, „Бог на Авраам, Бог на Исаак, Бог на Иаков“ (Изх. 3:6). Бог откри на Мойсей и Своето тайнствено име „Аз съм Този, Който съм“ (YHWH). Неизразимото име на Бог, още от 203-209 230-231

времето на Стария завет е заменено от названието *Господ*. Така в Новия завет наричаният *Господ* Исус се явява като истински Бог.

39. Само Бог ли „Е“?

- 212-213 Докато създанията са получили от Бог всичко, което са и което имат, Бог единствен е в самия Себе си пълнота на битието и на всяко съвършенство. Бог е „Този, Който е“, без начало и без край. Исус открива, че Той също носи Божественото име: „Аз съм“ (срв. Йоан. 8:28).

40. Защо е важно откриването на Божието име?

- 206-213 Като открива Своего име, Бог показва богатствата, които се съдържат в неизразимата Му тайна – Той единствен е от вечни времена и завинаги. Той надвишава света и историята. Той е, Който направи небето и земята. Той е верният Бог, винаги близо до Своя народ, за да го спаси. Той е съвършено Светият, „богат на милосърдие“ (Еф. 2:4), винаги готов да прости. Той е духовното, трансцендентното, всемогъщото, вечното, личното и съвършеното Битие. Той е истина и любов.

“Бог е безкрайно съвършеното битие, което е Пресветата Троица“ (Св. Торибий от Могровехо).

41. В какъв смисъл Бог е истина?

- 214-217 Бог е самата Истина и като такъв нито може да бъде излъган, нито
231 може да излъже. Той е „Светлина и в Него няма никаква тъмнина“ (1 Йоан. 1:5). Вечният Син на Бог, възплътената Мъдрост, бе изпратен на света „за да свидетелствува за Истината“ (Йоан. 18:37).

42. По какъв начин Бог открива, че Той е любов?

- 218-221 Бог открива Себе си на Израил като Този, чиято любов е по-силна, отколкото любовта на бащата и на майката към своите деца, или на годеника към невестата. В самия Себе си Бог „е любов“ (1 Йоан. 4:8,16), която се дава изцяло и даром, и Той „толкова обикна света, че отдаде Своя единороден син, за да бъде светът спасен чрез Него“ (Йоан. 3:16-17). Изпращайки своя Син и Свети Дух, Бог открива, че Той самият е вечен обмен на любов.

43. Какво съдържа вярата в един Бог?

- 222-227 Вярата в един Бог съдържа: познаване на Неговата големина и
229 величие; живот в действието на благодарността; доверяване на Бог при всички обстоятелства, дори при нещастие; признаване на единството и истинското достойнство на всички хора, създадени по Негов образ; правилно използване на нещата създадени от Него.

44. Коя е централната тайна на вярата и на християнския живот?

Централната тайна на вярата и на християнския живот е тайната на Пресветата Троица. Християните се кръщават в името на Отец и Син и Свети Дух. 232-237

45. Може ли тайната на Пресветата Троица да бъде позната единствено от човешки разум?

Бог е оставил някои следи от Своето Троично битие в сътворението и в Стария завет; но Неговата съкровена същност като Света Троица остава недостижима тайна, ако се опираме единствено на човешкия разум, дори и да притежаваме вярата на Израил преди Въплъщението на Сина Божи и преди изпращането на Свети Дух. Тази тайна бе открита от Исус Христос и тя е източникът на всички други тайни. 237

46. Какво ни открива Исус Христос за тайната на Отца?

Исус Христос ни откри, че Бог е „Отец“ не само като Творец на света и на човека, но преди всичко защото отечно ражда в Своето лоно Сина, който е Неговото слово, „сияние на славата и образ на Неговата същност (ипостас)“ (Евр. 1:3). 240-242

47. Кой е Свети Дух, открит ни от Исус Христос?

Свети Дух е третото Лице на Пресветата Троица. Той е Бог, един и равен с Отец и Син. Той „произхожда от Отца“ (Иоан. 15:26), чието безначално начало е първоизточникът на целия Троичен живот. Той произлиза и от Сина (*Filioque*) поради вечния дар, с който Отец го дава на Сина. Изпратен от Отца и въплътения Син, Светият Дух води Църквата „за да я упъти на всяка истина“ (Иоан. 16:13). 243-248

48. Как Църквата изразява своята троична вяра?

Църквата изразява своята троична вяра, изповядвайки един Бог в три Лица: Отец, Син и Свети Дух. Трите Божествени лица са един Бог, защото всяко от тях е тъждество на пълнотата на едната и неделима Божествена природа. Те са реално различни помежду си чрез отношенията на взаимното им съотнасяне едно към друго: Отец ражда Сина; Синът е роден от Отца; Свети Дух произхожда от Отца и Сина. 249-256
266

49. Как действат трите Божествени лица?

Неделими в своята единосъщност, трите Божествени лица са неделими и в Своето дело. Троицата има едно единствено действие. При все това, в единното божествено действие всяко Лице присъства според присъщото си в Троицата свойство. 257-260
267

“О, Боже мой, Троице, която обожавам... успокой душата ми; направи от нея Твое небе, Твое любимо жилище и място за отмора. Нека там никога не Те оставям сам, но да бъде там всецяло, бодра в моята вяра, обожаваша, изцяло отдадена на Твоето съзидателно действие“ (Блаж. Елисавета на Светата Троица).

50. Какво означава, че Бог е всемогъщ?

268-278 Бог се открива като „Крепкия, Силният“ (Пс. 23:8,10), като Този, за Когото „няма да остане безсилна ни една дума“ (Лук. 1:37). Неговото всемогъщество е универсално, тайнствено. То се явява в сътворението на света от нищото и на човека – от любов, но преди всичко във Въплъщението и Възкресението на Неговия син, в дара на осиновяването и в опрощението на греховете. Ето защо Църквата често в молитвата се обръща с думите: „Всемогъщи и вечни Боже“ (*Omnipotens sempiternus Deus*).

51. Защо е важно твърдението: „В начало Бог сътвори небето и земята“ (Бит. 1:1)?

279-289 Защото Сътворението е основата на всички спасителни Божествени
315 предначертания; то явява всемогъщата и мъдра любов на Бог; то е първата стъпка към Завета на единия Бог с Неговия народ; то е началото на историята на спасението, която достига връхната си точка в Христос; то е първи отговор на основните питання на човека за собствения му произход и за неговия край.

52. Кой създаде света?

290-292 Отец, Син и Свети Дух са едното и неделимо начало на сътворението,
316 макар че делото на сътворението на света се отдава най-вече на Бог Отец.

53. Защо бе създаден светът?

293-294 Светът бе създаден за слава на Бог, Който поиска да яви и събщи
319 Своята доброта, истина и красота. Върховната цел на сътворението е, че Бог, в Христос, може да бъде „всичко у всички“ (1 Кор. 15:28), за Своя слава и за наше блаженство.

“Славата на Бога е живият човек, а животът на човека е виждането на Бога“ (Св. Иринеи).

54. Как Бог създаде света?

295-301 Бог създаде света свободно, с мъдрост и любов. Светът не е следствие
317-320 на някаква необходимост, на сляпа съдба или случайност. Бог сътвори

„от нищо“ (*ex nihilo*) (2 Мак. 7:28) един подреден и добър свят, който Той безкрайно превъзхожда. Бог съхранява Своето творение в неговата същност и го поддържа, като му дава способността да действа и го води към неговото изпълнение чрез Своя Син и чрез Свети Дух.

55. В какво се състои Божественото провидение?

То се състои в предразположението, чрез което Бог води Своите създания към крайното съвършенство, към което ги е призовал. Бог е върховният Господар на Своя замисъл. Но за да го осъществи, Той използва още сътрудничеството на Своите създания. Същевременно Той им дава достойнството да действат сами и да бъдат взаимозависими.

302-306
321

56. Как човек съдейства на Божественото провидение?

Бог дарява и изисква от човека, зачитайки неговата свобода, да съдейства чрез своите дела, своите молитви, а също и чрез своите страдания, пораждайки в него желанието „да иска и да действа според благата Му воля“ (Фил. 2:13).

307-308
323

57. Ако Бог е всемогъщ и провиждащ, защо съществува тогава злото?

На този колкото болезнен, толкова и тайнствен въпрос може да даде отговор само християнската вяра като *цяло*. Бог по никакъв начин не е нито пряка, нито косвена причина за злото. Той осветлява тайната на злото чрез Своя Син Исус Христос, умрял и възкръснал, за да победи това голямо морално зло, което е човешкият грях и който е коренът на всяко друго зло.

309-310
324, 400

58. Защо Бог допуска злото?

Вратата ни дава увереност, че Бог не би позволил злото, ако от самото зло не се раждаше добро. Бог вече възхитително осъществи това при смъртта и възкресението на Христос. Действително, от най-голямото морално зло – убийството на Неговия Син, Той извлече най-голямото благо – прославата на Христос и нашето изкупление.

311-314
324

Небето и земята

59. Какво създаде Бог?

Свещеното писание казва: „В начало Бог сътвори небето и земята“ (Бит. 1:1). Църквата в своето изповядване на вратата провъзгласява, че Бог е Съзателят на всички видими и невидими неща – на всички духовни и телесни същества, т.е. на ангелите и видимия свят, и по особен начин на човека.

325-327

60. Какво представляват ангелите?

328-333 Ангелите са чисто духовни, безплътни, невидими и безсмъртни
350-351 личностни създания надарени с разум и воля. Те непрестанно съзерцават
лице в лице Бог, славят Го, служат Му и са Негови вестители при
изпълнение на мисията за спасение на всички хора.

61. Какво място заемат ангелите в живота на Църквата?

334-336 Църквата се присъединява към ангелите, за да обожават Бог, призовава
352 тяхната подкрепа, а някои от тях са литургично почитани.

*“Всеки вярващ има до себе си един ангел като пазител и пастир,
за да го води в живота” (Св. Василий Велики).*

62. Какво учи Свещеното писание за създаването на видимия свят?

337-344 Чрез разказа за „шестте дни“ на сътворението Свещеното писание
ни позволява да опознаем ценността на творението – неговото
устройството в прослава на Бог и в служба на човека. Всяко нещо
дължи съществуването си на Бог, от Когото получава своята доброта и
съвършенство, своите закони и място във вселената.

63. Какво е мястото на човека в творението?

343-344 Човекът е върхът на видимото творение, тъй като е създаден по образ
353 и подобие на Бог.

64. Каква връзка съществува между сътворените неща?

342 Съществува взаимозависимост и йерархия между създанията, които
354 са желани от Бог. Същевременно е налице единство и сродност между
създанията, защото всички имат един и същи Създател, обичани са
от Него и са предназначени за Негова слава. Спазването на законите
вписани в сътворението и на взаимоотношенията произтичащи от
природата на нещата, е начало на мъдростта и основа на морала.

65. Каква е връзката между делото на Сътворението и делото на Изкуплението?

345-349 Делото на Сътворението се увенчава с още по-голямото дело на
Изкуплението. Всъщност то дава начало на новото творение, в което
всяко нещо ще открие своя замисъл и ще изпълни своята цел.

Човекът

66. В какъв смисъл човекът е сътворен „по образ Божи“?

Човекът е сътворен по образ Божи в смисъл, че е способен свободно да познае и да обича собствения си Създател. Той е единственото създание на земята, което Бог пожела за самия Себе си и е призван да сподели чрез познанието и любовта живота на Бог. Точно защото е образ на Бог, има достойнството на личност – не е нещо, а някой, който е способен да се познава, свободно да се отдава и да влиза в общение с Бог и с другите личности. 355-357

67. С каква цел Бог сътвори човека?

Бог сътвори всичко за човека, но човекът бе сътворен, за да познае, да служи и да обича Бог; и в този свят да Му поднесе благодарност за цялото творение, а на небето да бъде издигнат до живот с Бог. Единствено с тайната на Въплътеното слово се открива истински тайната за човека. Човекът е предопределен да възпроизведе образа на Сина Божи, станал човек, който Сам е съвършен „образ на невидимия Бог“ (Кол. 1:15). 358-359 381

68. Защо човешкият род образува едно цяло?

Благодарение на общия произход от Бог човешкият род образува едно цяло. Бог „произведе от една кръв целия род човешки“ (Деян. 17:26). Всички хора имат един единствен Спасител и са призвани да споделят вечното блаженство на Бог. 360-361

69. Как душата и тялото образуват едно цяло в човека?

Човешката личност е едновременно телесно и духовно същество. В човека духът и материята образуват една единствена природа. Това единство е толкова дълбоко, че благодарение на духовното начало, което е душата, тялото, което е материално, става живо човешко тяло и участва в достойнството на образа Божи. 362-365 382

70. Кой дава душата на човека?

Душата не идва от родителите, а е създадена непосредствено от Бог и е безсмъртна. Отделяйки се от тялото в мига на смъртта, тя не загива; ще се съедини отново с тялото при последното възкресение. 362-368 382

71. Какво отношение е установил Бог между мъжа и жената?

Мъжът и жената са сътворени от Бог с равно достойнство и в същото време, бидейки мъж и жена, в едно взаимно допълване. Бог ги пожела един за друг, за общение на личности. Те са призвани заедно да 369-373 383

предават човешкия живот, образувайки в брака „една плът“ (Бит. 2:24), и да владеят земята като Божи „управници“.

72. Какво беше първоначалното състояние на човека според Божия замисъл?

374-379 Бог, като създаде мъжа и жената, чрез светостта и справедливостта
384 им даде особено участие в Своя божествен живот. Според Божия замисъл, човекът не трябваше нито да страда, нито да умира. Между впрочем цареше съвършена хармония в самия човек, между създанието и Създателя, между мъжа и жената, както и между първата човешка двойка и цялото творение.

Падението

73. Как да се разбира реалността на греха?

385-389 Грехът присъства в историята на човека. Тази реалност се изяснява напълно единствено в светлината на Божественото откровение и преди всичко в светлината на Христос, Спасител на всички хора, Който преумножи благодатта там, където грехът бе умножен.

74. Що е падение на ангелите?

391-395 С този израз се посочва, че Сатаната и другите демони, за които
414 говорят Свещеното писание и Преданието на Църквата, от добри ангели създадени от Бог, са се превърнали в лоши, защото със своя свободен и безвъзвратен избор са отхвърлили Бог и Неговото царство, с което са дали началото на ада. Те се опитват да привлекат човека в бунта си срещу Бог, но Бог потвърждава в Христос Своята сигурна победа над Лукавия.

75. В какво се състои първородният грях на човека?

396-403 Изкусеният от дявола човек остави да угасне в сърцето си доверието
415-417 към своя Създател и, отказвайки се да Му се подчини, пожела да бъде „като Бог“, но без Бог, не следвайки Бог (Бит. 3:5). Така Адам и Ева изгубиха мигновено за себе си и за всичките си потомци първоначалната благодат на святост и справедливост.

76. Що е първороден грях?

404 Първороден грях е състоянието на лишението от първоначалната свя-
419 тост и справедливост в което се раждат всички хора. Той е „придобит“, а не „извършен“ от нас грях; той е състояние по рождение, а не лично действие. Поради единството на човешкия род грехът се предава на

потомците на Адам чрез човешката природа „не поради подражание, а чрез разпространение“. Това предаване остава тайна, която не можем напълно да разберем.

77. Какви други последствия поражда първородният грях?

Поради първородния грях човешката природа, без да бъде напълно покварена, е наранена в своите природни сили и е подложена на невежеството, на страданието, на властта на смъртта и е склонна към грях. Тази склонност се нарича *сладострастие*. 405-409 418

78. Какво направи Бог след първородния грях?

След падението светът се изпълни с грехове, ала Бог не изостави човека на властта на смъртта, а напротив, му възвести по тайнствен начин с първата „блага вест“ (срв. Бит. 3:15), че злото ще бъде победено и човек ще бъде въздигнат от падението. Това е първото известие за Месията Изкупител. Ето защо падението ще бъде наречено дори „*щастлива вина*“, която „заслужи един такъв и толкова велик Изкупител“ (Литургия на Пасхалното бдение). 410-412 420

ГЛАВА ВТОРА

ВЯРВАМ В ИСУС ХРИСТОС, ЕДИНОРОДЕН СИН БОЖИ

79. Какво е благовестието за човека?

То е благата вест за Исус Христос, „Синът на живия Бог“: (Мат. 16:16), умрял и възкръснал. По времето на цар Ирод и император Цезар Август Бог изпълни обещанията, дадени на Авраам и потомството му, като изпрати „Своя Син Единороден, Който се роди от жена и се подчини на закона, за да изкупи ония, които бяха под закона, та да получим осиновението“ (Гал. 4:4-5). 422-424

80. Как се разпространява Благата вест?

Още от началото първите ученици имаха горещото желание да известяват за Исус Христос, за да отведат всички хора до вратата в Него. И днес, от любящото познание за Христос блика желание за евангелизиране и катехизиране, т.е. да се разкрие в Неговата личност цялостният замисъл на Бог и да постигне човечеството съобщност с Него. 425-429

„И в ИСУСА ХРИСТА, НЕГОВИЯ ЕДИНСТВЕН СИН, ГОСПОД НАШ“**81. Какво означава името „Исус“?**

- 430-435 Дадено от ангела при Благовещението, името „Исус“ означава „Бог
452 спасява“. То изразява Неговата самоличност и мисия, „защото Той ще спаси народа Си от греховете му“ (Мат. 1:21). Апостол Петър заявява, че „под небето няма друго име на човеци дадено, чрез което трябва да се спасим“ (Деян. 4:12).

82. Защо Исус е наречен „Христос“?

- 436-440 „Христос“ на гръцки, „Месия“ на иврит, означава „помазан“.
453 Исус е Христос, защото е посветен от Бог, помазан от Свети Дух за изкупителната мисия. Той е очакваният от Израил Месия и изпратен в света от Отца. Исус прие названието Месия като разкри неговия смисъл: „слезлия от небето“ (Иоан. 3:13), разпнат и след това възкръснал, Той е Страдащият слуга, който „даде душата Си откуп за мнозина“ (Мат. 20:28). От името *Христос* идва нашето име *християни*.

83. В какъв смисъл Исус е Единороден Син Божи?

- 441-445 Той е Син Божи по единствен и съвършен начин. При Кръщението
454 и Преображението гласът на Отец посочва Исус като „Моя възлюбен Син“. Представяйки се като Сина, Който „познава Отца“ (Мат. 11:27), потвърждава единствената по рода си и вечна връзка с Бог, Неговия Отец. Той е „Единороден Син“ Божи (1 Иоан. 4:9), второто Лице на Троицата. Той е център на апостолската проповед: апостолите видяха „славата Му, слава като на Единороден от Отца“ (Иоан. 1:4).

84. Какво е означава названието „Господ“?

- 446-451 В Библията с това название се обозначава обикновено Върховният Бог.
455 Исус го приписва на Себе си и открива Своята върховна божественост чрез господството над природата, над демоните, над греха и над смъртта и най-вече – със Своето възкресение. Първите вероизповеди провъзгласяват, че властта, почитта и славата, дължими на Бог Отец, са дължими и на Исус: „Бог... Му даде име, което е по-горе от всяко име“ (Фил. 2:9). Той е Господ на света и на историята, единственият, на Когото човек трябва изцяло да подчини своята лична свобода.

ИСУС ХРИСТОС – „ЗАЧЕНАТ ОТ СВЕТИЯ ДУХ И Е РОДЕН ОТ ДЕВА МАРИЯ“**85. Защо Синът Божи стана човек?**

- 456-460 Синът Божи се възплъти в утробата на Дева Мария чрез делото на Свети Дух за нас, хората, и за нашето спасение, т.е. за да помири нас,

грешниците, с Бог; за да познаем безкрайната Му любов; за да бъде наш образец на святост и да ни направи „участници в божественото естество“ (2 Петр. 1:4).

86. Какво означава думата „Въплъщение“?

Църквата нарича „Въплъщение“ тайната на удивителното единение на божествената с човешката природа в едното Божествено лице на Словото. За да осъществи нашето спасение, Синът Божи стана „плът“ (Иоан. 1:14), стана наистина човек. Вярата във Въплъщението е отличителен знак за християнската вяра. 461-463 483

87. По какъв начин Исус Христос е истински Бог и истински човек?

Исус е неразривно истински Бог и истински човек в единството на Своята Божествена личност. Той е Синът Божи, „роден, несътворен, единосъщен с Отца“, който стана истински човек, наш брат, без да престане да бъде Бог, наш Господ. 464-467 469

88. Какво учи по този въпрос съборът в Халкидон (451 г.)?

Съборът в Халкидон учи: „един и същи Син, Господ наш и Исус Христос, съвършен по отношение на Божествената си природа и съвършен по отношение на човешката си природа, истински Бог и истински човек, с разумна душа и тяло, единосъщен на Отца по Божествена природа и единосъщен нам по човешка природа, във всичко подобен на нас, освен в греха, роден преди всички векове от Отца по Божествена природа, а в последните дни, заради нас и заради нашето спасение, (роден) от Дева Мария Богородица по човешка природа.“ 467

89. Как Църквата изразява тайната на Въплъщението?

Църквата изразява тази тайна като твърди, че Исус Христос е истински Бог и истински човек с две природи – божествена и човешка, не смесени, но съединени в Лицето на Словото. Следователно всичко в човешката природа на Исус – чудесата, страданията, смъртта – трябва да бъде отдадено на Божествената Му личност, която действа чрез приетата човешка природа. 464-470 479-481

„Единородний Сине и Слово Божие, Който си безсмъртен и си благоволил за нашето спасение да се въплътиш от Света Богородица и приснодева Мария... Ти, Който си един от Света Троица и си прославян с Отца и Светия Дух, спаси ни“
(Литургия на св. Йоан Златоуст)

90. Божият Син, станал човек, имаше ли душа с човешко познание?

- 470-474 Божият Син прие тяло, оживотворено от разумна човешка душа. Със
482 своето човешко познание Исус научи много неща чрез опита. Като човек Синът Божи имаше също съкровено и непосредствено знание за Бог, Своя Отец. Както проникваше в тайните мисли на хората, така имаше и пълно познание за отечните замисли, които бе дошъл да открие.

91. Как се съгласуват двете воли на Въплътеното слово?

- 475 Исус притежава една божествена воля и една човешка воля. В Своя
482 земен живот Божият Син по човешки желаше за нашето спасение всичко онова, което божествено бе решено с Отца и Свети Дух. Човешката воля на Исус следва божествената воля без упорство и противопоставяне, даже повече, тя Му е подчинена.

92. Имал ли е Христос истинско човешко тяло?

- 476-477 Христос прие истинско човешко тяло, чрез което невидимият Бог стана видим. По тази причина Христос може да бъде представян и почитан чрез свещени образи.

93. Какво представлява Сърцето Исусово?

- 478 Исус ни позна и обикна с човешко сърце. Неговото сърце, прободено за нашето спасение, е символ на онази безкрайна любов, с която Той възлюбва Отца и всички хора.

94. Какво означава изразът „заченат от Светия Дух“?

- 484-486 Означава, че Дева Мария зачена в утробата си вечния Син от Свети Дух без участието на мъж. „Дух Светий ще слезе върху ти“ (Лук. 1:35), ѝ каза ангелът при Благовещението.

95. „Роден от Дева Мария“. Защо Мария е наистина Божия майка?

- 495 Мария е истинно *Божия майка*, защото е майката на Исус (Иоан. 2:1;
509 19:25). И действително Този, Когато тя зачена от Свети Дух и Който стана наистина неин Син, е вечният Син на Отца. Той е самият Бог.

96. Какво означава „Непорочно зачатие“?

- 487-492 Бог даром избра извечно Мария да бъде майка на Неговия син. За
508 да изпълни тази мисия, тя бе *зачената непорочно*. Това означава, че благодарение на Божията благодат и предвид заслугите на Исус Христос Мария, още от своето зачатие, е била предпазена от първородния грях.

97. Как сътрудничи Дева Мария в Божествения замисъл на спасението?

Благодарение на Божията благодат Мария през целия си живот е останала незасегната от всеки личен грях. Тя е пълната с благодат (срв. Лук. 1:28) – Пресветата. Когато ангелът ѝ благовести, че ще роди „Сина на Всевишния“ (Лук. 1:32), тя дава свободно своето съгласие с „покоряване на вярата“ (Рим. 1:5). Мария се посвети изцяло на Личността и делото на своя Син Исус, прегръщайки от все сърце божествената воля за спасение. 493-494 508-511

98. Що означава девствено зачатие на Исус?

Означава, че Исус е бил заченат в утробата на Девата единствено чрез могъществото на Свети Дух, без намесата на мъж. Той е Син на Небесния отец според божествената природа и Син на Мария според човешката природа, но същностно Син Божи в двете природи, съдържащ в Себе Си само една личност – божествената. 496-498 503

99. В какъв смисъл Мария е „винаги Дева“?

В смисъл, че тя е „останала Дева при зачатие на своя Син, Дева при раждането, Дева при бременността, Дева при откърмването Му на гърдите си, винаги Дева“ (Св. Августин). При това, когато евангелията говорят за „братя и сестри на Исус“, става дума за близки сродници на Исус - според тогавашната изразност на Свещеното писание. 499-507 510-511

100. По какъв начин духовното майчинство на Мария е всеобщо?

Мария има един единствен Син, Исус, но чрез Него нейното духовно майчинство се разпростира до всички хора, които Той дойде да спаси. Послушна редом с новия Адам Исус Христос, Девата е *новата Ева*, истинската майка на живите, която със своята майчина любов съдейства за тяхното раждане и израстване в благодатта. Дева и Майка, Мария е образ на Църквата, нейното най-съвършено изпълнение. 501-507 511

101. В какъв смисъл целият живот на Христос е *Тайна*?

Целият живот на Христос е събитие на откровение. Това, което е видимо в земния живот на Исус, води към Неговата *невидима тайна*, най-вече към *Тайната на Неговото божествено синовство*: „Който е видял Мене, видял е Отца“ (Иоан. 14:9). От друга страна, макар че спасението се осъществи изцяло на Кръста и от Възкресението, целият живот на Христос е *Тайна на Спасението*, защото всичко, което Исус направи, каза и изстрада имаше за цел да спаси падналият човек и да възстанови първоначалното му призвание да бъде Божие дете. 512-521 561-562

102. Как бяха подготвени *тайните* на Исус?

522-524 Преди всичко продължилата с векове надежда, която ние преживяваме отново литургично в предколедното време. Освен чрез неясното очакване, което вложи в сърцата на езичниците, Бог подготви идването на Своя Син чрез Стария завет до идването на *Йоан Кръстител*, който беше последният и най-големият от пророците.

103. Какво учи Евангелието за *тайните* на рождението и детството на Исус?

525-530 На *Рождество* славата на небето се явява в слабостта на едно
563-564 детенце; *Обрязването* на Исус е знак за Неговата принадлежност към еврейския народ и предобраз на нашето кръщение; *Богоявлението* е показването на Царя-Месия на Израел на всички народи; при *Представянето в храма* Симеон и Анна символизират целия чакан Израел, който посреща своя Спасител; *Бягството в Египет* и клането на невинните деца предвещават, че целият живот на Христос ще бъде под знака на преследването; *Връщането от Египет* напомня Изхода и представя Исус като новия Мойсей – Той е истинският и окончателен освободител.

104. Какво ни учи скритият живот на Исус в Назарет?

533-534 По време на *скрития живот* в Назарет Исус остава в мълчанието
564 на едно обикновено съществуване. Това ни позволява да бъдем в общение с Него в светостта на всекидневния живот, изтъкан от молитва, простота, работа и семейна любов. Неговото подчиняване на Мария и на Неговия баща хранител Йосиф е образ на синовното Му послушание на Отца. Мария и Йосиф приемат с вяра Тайната на Исус, макар и не винаги да я разбират.

105. Защо Исус получи от Йоан „покаяно кръщение за опрощаване грехове“ (Лук. 3:3)?

535-537 За да даде начало на Своя видим живот и да предвари „Кръщението“
565 на Своята смърт. Така, макар и без грях, Той приема да бъде причислен към грешниците, Той – „Агнецът Божи, Който взима върху Си греха на света“ (Йоан. 1:29). Отец Го провъзгласи за Своя „възлюбен Син“ (Мат. 3:17) и Духът слиза върху Него. Кръщението на Исус е предобраз на нашето кръщение.

106. Какво откриват изкушенията на Исус в пустинята?

538-540 Изкушенията на Исус в пустинята обобщават тези на Адам в Рая
566 и на Израел в пустинята. Сатана изкушава Исус в послушанието на поверената Му от Отца мисия. Христос, Новият Адам, устоява и Неговата победа предвещава победата на страданието, върховното

послушание на синовната Му любов. Църквата се присъединява към тази тайна през литургическото време на Великите пости.

107. Кой е призван да вземе участие в Царството Божие, възвестено и осъществено от Исус?

Исус призовава всички хора да вземат участие в Царството Божие. И най-лошият грешник е приканен да се обърне и да приеме безкрайното милосърдие на Отца. Още тук, на земята, Царството принадлежи на тези, които го приемат със смирено сърце. На тях са открити неговите тайни. 541-546 567

108. Защо Исус явява Царството със знамения и чудеса?

Исус съпровожда Своите думи със *знамения и чудеса*, за да засвидетелства, че Царството е у Него, Месията. Макар и да излекува някои хора, Той не дойде, за да унищожи всички злини тук, долу, а за да ни освободи преди всичко от робството на греха. Изгонването на бесовете предвещава, че Неговият кръст ще победи „княза на този свят“ (Иоан. 12:31). 547-550 567

109. Каква власт даде Исус на Своите апостоли в Царството?

Исус избра *Дванадесетте* бъдещи свидетели на Своего възкресение, направи ги участници в Своята мисия и в Своята власт, за да поучават, да прощават грехове, да изграждат и управляват Църквата. В тази общност апостол Петър получи „ключовете на Царството“ (Мат. 16:19) и заема първото място с мисията да пази вратата в нейната цялост и да утвърждава в нея своите братя. 551-553 567

110. Какво е значението на Преображението?

В Преображението се яви преди всичко Троицата: „Отец в гласа, Синът в човека, Духът в светлоносния облак“ (Св. Тома от Аквино). Говорейки с Мойсей и Илия за своята „смърт“ (Лук. 9:31), Исус показва, че Неговата слава минава през Кръста и даде предвестие на Неговото Възкресение и славно идване, което „ще преобрази унизеното наше тяло тъй, че то да стане подобно на Неговото славно тяло“ (Фил. 3:21). 554-556 568

“Ти се преобрази на планината, Христе Божже, и Твоите ученици съзерцаваха Твоята слава, доколкото можеха, та когато Те видят разпнат, да разберат, че страдаш доброволно, и да проповядват на света, че Ти си наистина сияние на Отца“ (Тропар на Преображение).

111. Как се случи месианското влизане на Исус в Йерусалим?

В определеното време Исус реши да отиде в Йерусалим, за да претърпи своето страдание, да умре и възкръсне. Като Цар-Месия, Който 557-560 569-570

открива идването на Царството, Той влиза в Своя град, възседнал осле. Приветстван е от децата, чиято възхвала е подета от евхаристичната песен: „Благословен, идещият в име Господне! *Осанна! (спаси ни!)*“ (Мат. 21:9). С това влизане в Йерусалим Църквата дава литургичното начало на Страстната седмица.

Исус Христос – „СТРАДАЛ ПРИ ПОНТИЙСКИЯ ПИЛАТ, РАЗПНАТ БИЛ, УМРЯЛ И БИЛ ПОГРЕБАН“

112. Какво е значението на Пасхалната тайна на Исус?

571-573 Пасхалната Тайна на Исус, която включва Неговото страдание, смърт, възкресение и прославяне е в центъра на християнската вяра, защото спасителният замисъл на Бог се изпълни веднъж завинаги чрез изкупителната смърт на Неговия Син Исус Христос.

113. С какви обвинения беше осъден Исус?

574-576 Някои от водачите на Израел обвиниха Исус, че действа против Закона, против Йерусалимския храм и особено против вярата в единия Бог, защото Се провъзгласи за Син Божи. Затова Го предадоха на Пилат, за да Го осъди на смърт.

114. Какво бе поведението на Исус спрямо Израилевия закон?

577-582 Исус не унищожи Закона, даден от Бог на Мойсей на планината
592 Синай, а го изпълни, давайки му окончателното обяснение. Той е Божественият законодател, Който изпълнява съвършено този Закон. От друга страна чрез Своята изкупителна смърт, като верния слуга Той поднася единственото жертвоприношение, способно да изкупи всичките „престъпления през първия завет“ (Евр. 9:15).

115. Какво бе отношението на Исус към Йерусалимския храм?

583-586 На Исус му е вменена враждебност към храма. Точно обратното, Той
593 го почита като „Дома на Отца Ми“ (Иоан. 2:16) и там излага важна част от Своето учение. Ала също така Той предрича неговото разрушаване в отношение със собствената Си смърт и Сам се представя като окончателното обиталище на Бог сред хората.

116. Исус противопостави ли се на вярата на Израил в единия и спасяващ Бог?

587-591 Исус не се противопостави никога на вярата в единия Бог, още по-
594 малко когато Той извършваше съвършеното Божествено дело, с което изпълняваше месианските обещания и Се откриваше като равен на Бога

в прошката на греховете. Изискването на Исус да Му се вярва и да се обърнат към Него позволява да се разбере трагичното неразбиране на Синедриона, който счете, че Исус заслужава смърт като богохулник.

117. Кой е отговорен за смъртта на Исус?

Страданието и смъртта на Исус не може да бъде вменявано без разлика нито на всички евреи, живели по Негово време, нито на дошлите след тях във времето и пространството евреи. Всеки отделен грешник, т.е. всеки човек е истинска причина и инструмент за страданията на Изкупителя и по-тежка е вината на онези, особено ако са християни, които по-често падат в греха и се наслаждават на порока. 595-598

118. Защо смъртта на Исус е част от Божия замисъл?

За да помири със Себе си всички хора, обречени на смърт заради греха, Бог пое от любов инициативата да изпрати Своя Син, за да се предаде на смърт заради грешниците. Възвестена в Стария завет, особено като жертвата на Страдащия раб, смъртта на Исус настъпва „според Писанията“. 599-605 619

119. Как Исус поднесе Себе Си на Отца?

Целият живот на Христос е свободно поднасяне на Отца, за да изпълни Неговия замисъл за спасение. Той даде „душата Си откуп за мнозина“ (Марк. 10:45) и така помири цялото човечество с Бог. Неговото страдание и Неговата смърт разкриват как човешката Му природа е свободният и съвършен инструмент на Божествената любов, която желае спасението на всички хора. 606-609 620

120. Как се изразява приношението на Исус на Тайната вечеря?

По време на Тайната вечеря с апостолите, в навечерието на Своето страдание Исус предвари, т.е. оповести и осъществи предварително доброволното Си приношение: „Това е Моето тяло, което за вас се дава...“, „Това е Моята кръв, която за вас се пролива...“ (Лук. 22:19-20). Така Той установи Евхаристията като „спомен“ (1 Кор. 11:25) на Своята жертва и остави Своите апостоли като свещенослужители на Новия завет. 610-611 621

121. Какво се случи при агонията в Гетсиманската градина?

Въпреки ужаса, който представлява смъртта за изцяло святата човешка природа на „Началника на живота“ (Деян. 3:15), човешката воля на Божия син се съедини с волята на Отца – Исус прие за нашето спасение да поеме греховете ни в Своето тяло „бидейки послушен дори до смърт“ (Фил. 2:8). 612

122. Какви са следствията от жертвоприношението на Христос на кръста?

613-617 Исус свободно принесе Своя живот в изкупителна жертва, т.е. Той
 622-623 изкупи нашите провинения с пълното послушание на Своята любов чак до смърт. Това „възлюби докрай“ (Йоан. 13:1) на Божия син помири цялото човечество с Отца. Пасхалното жертвоприношение на Христос изкупи следователно хората по единствен, съвършен и окончателен начин и отвори за тях общението с Бог.

123. Защо Исус прикани Своите ученици да вземат кръста си?

618 Като прикани Своите ученици да вземат кръста си и да Го последват (срв. Мат. 16:24), Исус искаше да присъедини към изкупителната Си жертва ония, които първи са познали Неговата добротворност.

124. В какво състояние беше тялото на Христос, докато се намираще в гроба?

624-630 Христос, позна истинска смърт и истинско погребение. Ала силата Божия предпази тялото Му от тление.

**ИСУС ХРИСТОС – „СЛЯЗЪЛ В АДА,
В ТРЕТИЯ ДЕН ВЪЗКРЪСНАЛ ОТ МЪРТВИТЕ“**

125. Що е „адът“, в който слезе Исус?

632-637 „Адът“ – различен от онзи на осъдените – е състоянието на всички онези праведни и нечестиви, които са умрели преди Христос. С душа, единена с Божествената Му личност, Исус достига до обиталището на мъртвите праведници, които очакваха своя Изкупител, за да им открие пътя към съзерцанието на Бог. След като победи със Своята смърт смъртта и дявола, „у когото е властта на смъртта“ (Евр. 2:14), Той освободи праведниците, очакващи Изкупителя и им отвори вратите на небето.

126. Какво място заема Възкресението на Христос в нашата вяра?

631,638 Възкресението на Исус е върховната истина на нашата вяра в Христос и представлява заедно с Кръста съществена част на Пасхалната тайна.

127. Кои „знаци“ свидетелстват Възкресението на Исус?

639-644 Освен съществения знак на празния гроб, Възкресението на Исус е
 656-657 засвидетелствано от жените, които първи срещат Исус и го известяват на апостолите. Исус после „се яви на Кифа (Петър) и след това на дванайсетте; после се яви на повече от петстотин братя наведнъж“

(1 Кор. 15:5-6), а и на други. Апостолите не биха могли да измислят Възкресението, защото и на тях то им се струва невъзможно; всъщност Исус дори ги укорява за тяхното неверие.

128. Защо Възкресението е в същото време трансцендентно събитие?

Бидейки едно историческо събитие, установено и потвърдено със знаци и свидетелства, Възкресението – което е влизането на човечеството вярващо в Христос, в славата на Бог – като тайна на вярата надвишава и превъзхожда историята. Ето защо Възкръсналият Христос не се показва на света, а на Своите ученици, превръщайки ги в Свои свидетели пред народа. 647 656-657

129. В какво състояние се намира възкръсналото тяло на Исус?

Възкресението на Христос не е завръщане към земния живот. Неговото възкръснато тяло е същото, което е било разпънато и носи белезите на Неговото страдание, но вече участва в Божествения живот с качествата на едно прославлено тяло. По тази причина възкръсналият Исус е във висша степен свободен да се явява на Своите ученици, където и както пожелае, под един или друг образ. 645-646

130. По какъв начин Възкресението е дело на Пресветата Троица?

Възкресението на Христос е трансцендентно дело на Бог. Трите Лица действат ведно според това, което им е присъщо: Отец явява Своето могъщество; Синът „приема пак“ живота, който свободно е дарил (срв. Иоан. 10:17), съединявайки Своята душа и тяло, което Духът съживява и прославя. 648-650

131. Какъв е смисълът и спасителното значение на Възкресението?

Възкресението е връхната точка на Въплъщението. То потвърждава божествеността на Христос както и всичко това, което Той направи и поучи; изпълнява всички божествени обещания в наша полза. Впрочем, Възкръсналият, победителят на греха и на смъртта е начало на нашето оправдание и на нашето Възкресение. Още отсега ни осигурява благодатта на осиновението, което е действителното участие в Неговия живот на единороден Син; после, в края на времената, Той ще възкреси нашето тяло. 651-655 658

**ИСУС ХРИСТОС – „ВЪЗНЕСЪЛ СЕ НА НЕБЕТО,
КЪДЕТО СЕДИ ОТДЯСНО НА БОГА, ВСЕМОГЪЩИЯ ОТЕЦ“**

132. Какво представлява Възнесението?

След четиридесетте дни, през които Исус се явява на апостолите с чертите на обикновената човешка природа, забулваща славата Му на Възкръснал, Христос се възнеса на небесата и сядат отдясно на Отца. 659-667

Той е Господ, който вече царува със Своята човешка природа във вечната слава на Сина Божи и непрекъснато се застъпва пред Отца в наша полза. Изпраща ни Своя Дух и ни дава надежда, че един ден ще Го доближим, тъй като ни е приготвил място.

Исус Христос – „ЩЕ ДОЙДЕ ДА СЪДИ ЖИВИТЕ И МЪРТВИТЕ“

133. Как царува сега Господ Исус?

668-674 Господ на света и на историята, Глава на Своята църква, просла-
680 веният Христос тайнствено остава на земята, където Неговото Царство като зародиш и начало е вече присъстващо в лицето на Църквата. Един ден Той ще се завърне прославен, но не знаем в кое време. За това живеем в бдителност, молейки се: „Дойди, Господи“ (Откр. 22:20).

134. Как ще се осъществи идването на Господ в слава?

675-677 След последното космическо сътресение на този преходен свят
680 славното идване на Христос ще се осъществи с окончателното тържество на Бог при Второто пришествие и Страшния съд. Така ще се изпълни Царството Божие.

135. Как Христос ще съди живите и мъртвите?

678-679 Христос ще съди с властта, която придоби като Спасител на света,
681-682 дошъл да спаси хората. Тогава ще се открият тайните на сърцата, както делата на всеки спрямо Бог и спрямо ближния. Всеки човек според делата си ще бъде изпълнен с живот или осъден за вечността. Така ще се осъществи „Христовото съвършенство“ (Еф. 4:13), в което „Бог ще бъде всичко у всички“ (1 Кор. 15:28).

ГЛАВА ТРЕТА

ВЯРВАМ В СВЕТИЯ ДУХ

„ВЯРВАМ В СВЕТИЯ ДУХ“

136. Какво иска да изрази Църквата, когато изповядва: „Вярвам в Светия Дух“?

683-686 Вярата в Светия Дух означава да се изповядва Третото лице на
Пресветата Троица, Коего произлиза от Отца и Сина и „ведно с Отца и Сина е обожаван и славословен“. Духът е *изпратен в сърцата ни* (срв. Гал. 4:6), за да получим новия живот на деца Божи.

137. Защо мисията на Сина и на Духа са неделими?

687-690 В неразделната Троица Синът и Духът са разграничени, но неделими.
742-743 Действително, от началото до края на времената, когато Отец изпраща Своя Син, изпраща също и Своя Дух, Който ни съединява с Христос във

вярата, за да можем, като осиновени деца, да назовем Бог „Отец“ (Рим. 8:15). Духът е невидим, но ние Го познаваме чрез действието Му, когато ни открива Словото и когато действа в Църквата.

138. Кои са наименованията на Свети Дух?

“Свети Дух“ е собственото име на Третото лице на Пресветата 691-693 Троица. Исус Го нарича още: Дух Утешител и Дух на Истината. Новият завет Го нарича също Дух на Христос, на Господ, на Бог, Дух на славата, на обещанието.

139. С какви символи се представя Свети Дух?

Те са многобройни: *жива вода*, която избликва от пронизаното 694-701 Сърце на Христос и утолява жаждата на кръстените; *помазание* с елей, което е знак на тайнството Миропомазание (Конфирмация); *огън*, който преобразява всичко, което докосва; *облак* – тъмен или светъл, в който се открива Божията слава; *възлагане на ръце*, с което се дава Духа; *гълъб*, който при Кръщението слиза над Христос и там остава.

140. Какво ще рече, че Духът „говори чрез пророците“?

Под *пророци* се разбират онези, които бяха вдъхновени от Свети Дух, 687-688 за да говорят от името на Бог. Духът води старозаветните пророчества 702-716 до тяхното им изпълнение в Христос, чиято тайна се открива в Новия 743 завет.

141. Какво извършва Свети Дух в Йоан Кръстител?

Духът изпълва Йоан Кръстител, последния пророк от Стария завет, 717-720 който е изпратен под Негово действие „да приготви Господу народ съвършен“ (Лук. 1:17) и да възвести идването на Христос, Божия Син-Този, над Когото той вижда да слиза Духът, „Този е, Който кръщава с Дух Светий“ (Йоан. 1:33).

142. Какво е действието на Духа в Дева Мария?

В Дева Мария Свети Дух доведе до изпълнение всички очаквания 721-726 за идването на Христос и тяхната подготовка в Стария завет. По 744 неповторим начин Той я изпълни с благодат и направи девството ѝ плодотворно, за да даде живот на възплътения Син Божи. Той я направи Майка на „всецелия Христос“, т.е. на Исус Глава и на Неговото тяло, което е Църквата. Мария присъства с дванадесетте на Петдесетница, когато Духът откри „последните времена“ с явяването на Църквата.

143. Каква е връзката между Духа и Исус Христос в Тяхната земна мисия?

727-730 Синът Божи чрез помазването на Духа е посветен в Своята човешка
745-746 природа за Месия още от Своего Въплъщение. Той открива Духа чрез
Своего учение, изпълнявайки обещанието, дадено на предците, и го
съобщава на раждащата се Църква, изливайки го върху апостолите след
Възкресението Си.

144. Какво се случва на Петдесетница?

731-732 Петдесет дни след Възкресението Си (Петдесетница) прославеният
738 Исус Христос разлива в изобилие Духа и го показва като Божествена
Личност и така Пресветата Троица се открива изцяло. Мисията на
Христос и на Духа става мисия на Църквата, изпратена да известява и
да разпространява тайната на общението на Пресветата Троица.

*“Видяхме истинската светлина, приехме Небесния Дух,
намерихме истинската вяра: покланяме се на неразделната
Троица, защото Тя ни спаси“ (Литургия на св. Йоан Златоуст;
стихира за вечернята на Петдесетница).*

145. Какво прави Духът в Църквата?

733-741 Духът изгражда, оживотворява и освещава Църквата. Като Дух
747 на Любовта Той възстановява в кръстените божественото подобие,
загубено поради греха и им дава да живеят в Христос със самия Живот
на Пресветата Троица. Изпраща ги да свидетелстват за Христовата
истина и съгласува взаимните им действия, за да носят всички „плодът
на Духа“ (Гал. 5:22).

146. Как действат Христос и Неговият Дух в сърцата на верните?

738-741 Чрез тайнствата Христос дава на членовете на Своего тяло Своя Дух
и Божия благодат, която носи плодовете на *новия живот* според Духа.
Така Свети Дух е Учителят на *молитвата*.

„ВЯРВАМ В СВЕТАТА КАТОЛИЧЕСКА ЦЪРКВА“

Църквата в Божия замисъл

147. Що означава Църква?

751-752 Църква означава народът, който Бог свиква и събира от всички краища
777,804 на земята, за да изгради събранието на същите тези, които чрез вярата
и Кръщението стават деца Божии, членове на Христос и храм на Свети
Дух.

148. Има ли други имена и образи, чрез които Библията говори за Църквата?

В Свещеното писание намираме множество образи, които разкриват различни страни от тайната на Църквата. Старият завет поставя на предно място образите, свързани с *Божия народ*; Новият завет – тези, които се отнасят към Христос като Глава на този народ, който е Негово тяло, както и онези взети от пастирския живот (кошара, стадо, овце), от полския бит (поле, маслина, лоза), от строителството (здание, камък, храм) и от семейството (съпруга, майка, семейство). 753-757

149. Какво е началото и какъв е завършекът на Църквата?

Църквата намира своето начало и завършек във вечния замисъл на Бог. Тя бе подготвена в Стария завет с избора на Израил – знак на бъдещото обединение на всички народи. Основана от думите и действията на Исус Христос, тя е осъществена преди всичко чрез Неговата изкупителна смърт и Възкресение. После бива изявена като тайна на спасението чрез изливането на Свети Дух на Петдесетница. Тя ще достигне своя завършек в края на времената като небесно събрание на всички изкупени. 758-766 778

150. Каква е мисията на Църквата?

Мисията на Църквата е да извести и установи сред всички народи Божието царство, започнато от Исус Христос. Тук, на земята, тя представлява семето и началото на това спасително Царство. 767-769

151. В какъв смисъл Църквата е *тайна*?

Църквата е тайна, доколкото в нейната видима реалност присъства и действа една духовна, Божествена реалност, която може да бъде прозряна само с очите на вярата. 770-773 779

152. Що означава, че Църквата е универсално тайнство на спасението?

Означава, че е знак и средство на помириението и общението на цялото човечество с Бог и на единството на целия човешки род. 774-776 780

Църквата – Божия народ, тяло Христово, храм на Духа

153. Защо Църквата е „Божия народ“?

Църквата е Божия народ, защото Бог благоволи да освети и спаси хората не поотделно, а като създаде един народ, събран в единството на Отец, Син и Свети Дух. 781 802-804

154. Какви са характеристиките на Божия народ?

Този народ, на който ставаме членове чрез вярата и Кръщението, има за начало Бог Отец, за глава Исус Христос, за състояние достойнството 782 804

и свободата на синове Божи, за *закон* новата заповед на любовта, за *мисия* да бъде солта на земята и светлината на света, за *крайна цел* Царство Божие, започнало вече на земята.

155. В какъв смисъл Божият народ участва в тройната функция на Христос Свещеник, Пророк и Цар?

783-786 Божият народ участва: в *свещеническото* служение на Христос, доколкото кръстените са осветени от Свети Дух, за да принасят духовни жертви; в Неговото *пророческо* служение, доколкото със свръхестественото чувство на вярата неотклонно се приобщава към нея, задълбочава я и свидетелства за нея; в Неговото *царстване* чрез служение, подражавайки на Христос, Който като Цар на вселената стана слуга на всички и най-вече на бедните и страдащите.

156. По какъв начин Църквата е тяло Христово?

787-791 Чрез Свети Дух, Христос – умрял и възкръснал, съкровено единява
805-806 към Себе си Своите верни. По този начин вярващите в Христос, доколкото са тясно свързани с Него най-вече в Евхаристията, са единени помежду си в любовта, образувайки едно единствено тяло – Църквата, чието единство се осъществява в разнообразието на членовете и на функциите.

157. Кой е главата на това тяло?

792-795 Христос „е Глава на тялото, сиреч на Църквата“ (Кол. 1:18). Църквата
807 живее от Него, в Него и за Него. Христос и Църквата образуват „всецелия Христос“ (Св. Августин); „Главата и членовете са сякаш една единствена мистична личност“ (Св. Тома от Аквино).

158. Защо Църквата е назована Христова Невеста?

96 Защото Господ сам се определя като „Младоженец“ (Марк. 2:19),
808 който възлюби Църквата, свързвайки се с нея във Вечен завет. Той предаде Себе Си за нея, за да я пречисти със Своята кръв и да я „освети“ (Еф. 5:26) и я направи щедра майка за всички чедата Божи. Докато терминът „*тяло*“ разкрива единството на „*главата*“ с членовете, то терминът „*невеста*“ подчертава разграничението между Църква и Жених в личностно отношение.

159. Защо Църквата е назована храм на Свети Дух?

797-798 Защото Свети Дух пребивава в тялото, което е Църквата – в Главата
809-810 и в Нейните членове; освен това Той съзижда Църквата в любовта със Словото Божие, тайнствата, добродетелите и *дарованията* (харизмите).

„Това, което е нашият Дух, т.е. нашата душа за нашите членове, същото е Свети Дух за членовете на Христос, за тялото на Христос, което е Църквата“ (Св. Августин).

160. Що са дарованията?

Дарованията са особени дадености на Свети Дух, идващи при отделни люде за благого на хората, за нуждите на света и особено за изграждането на Църквата. Тяхното разпознаване е отговорност на Учителната власт.

Църквата е една, свята, католическа и апостолска

161. Защо Църквата е една?

Църквата е една, защото тя има: за свой източник и образец единството на единия Бог в троичността на Лицата; за свой основател и глава Исус Христос, Който възстановява единството на всички народи в едно само тяло; за душа Свети Дух, Който обединява всички верни в общение с Христос. Църквата има една само вяра, един само живот в тайнствата, едно единствено апостолско наследство, една обща надежда и една любов. 813-815 866

162. Къде съществува единствената Христова църква?

Единствената Христова църква – като изградена и организирана в света общност, съществува (*subsistit in*) в Католическата църква, управлявана от Наследника на апостол Петър и от епископите в общение с него. Само чрез нея може да се постигне пълнотата на средствата за спасение, тъй като Господ повери всички богатства на Новия завет единствено на апостолското братство, на което начело стои Петър. 816 870

163. Как да се отнасяме към християните не-католици?

В църквите и църковните общности, които са се отделили от пълното общение с Католическата църква, се намират много основания на освещаване и на истина. Всички тези блага произлизат от Христос и подтикват към католическо единство. Членовете на тези църкви и общности са приобщени в Христос чрез Кръщението; за това ние ги признаваме за братя. 817-819 870

164. Как да се ангажираме в полза на единството на християните?

Желанието за възстановяване на единството на всички християни е дар от Христос и зов на Духа. То се отнася до цялата Църква и се осъществява на дело с обръщането на сърцето, молитвата, взаимното братско опознаване и богословския диалог. 820-822 866

165. В какъв смисъл Църквата е свята?

- 823-829 Църквата е свята, защото: Пресветият Бог е неин творец; Христос се
867 предаде за нея, за да я освети и да я направи освещаваща; Свети Дух
я животвори с любовта. В нея се намира пълнотата на средствата за
спасение. Светостта е званието на всеки неин член и цел на всяка нейна
дейност. Църквата притежава в лоното си за образци и застъпници
Дева Мария и безчет светци. Светостта на Църквата е източник за
осветяването на нейните чада, които тук, на земята, се признават за
грешници, винаги нуждаещи се от обръщане и пречистване.

166. Защо Църквата се нарича *католическа*?

- 830-831 Църквата е *католическа*, т.е. *вселенска*, защото в нея присъства
868 Христос: „Там, където е Исус Христос, там е и Католическата църква“
(Св. Игнатий от Антиохия). Тя възвестява целостта и непокътнатостта
на вярата; тя носи в себе си и управлява пълнотата на средствата за
спасение; тя е мисионерстваща сред всички народи от всяко време и
към която и да е култура да принадлежат.

167. Католическа ли е *местната* Църква?

- 832-835 Католическа е всяка местна Църква (т.е. диоцезът, епархията),
която е изградена от общността християни, приобщени във вярата и
тайнствата със своя ръкоположен в апостолското наследство епископ и
с Римската църква, която „държи първенство в любовта“ (Св. Игнатий
от Антиохия).

168. Кой принадлежи към Католическата църква?

- 836-838 Всички хора принадлежат по различен начин или са подчинени
на католическото единство на Божия народ. Напълно приобщен към
Католическата църква е онзи, който имайки Христовия Дух е единен
с Църквата благодарение на връзките в изповядването на вярата, на
тайнствата, на църковното ръководство и на общението. Кръстените,
които не осъществяват напълно това католическо единство, са в изве-
стен смисъл макар и несвършено в общение с Католическата църква.

**169. Какво е отношението на Католическата църква към
еврейския народ?**

- 839-840 Католическата църква признава особената си връзка с еврейския
народ във факта, че Бог избра този народ пръв сред всички останали да
получи Неговото слово. На еврейския народ принадлежат „осиновяване
и слава, завети и законоположения, богослужение и обещания; техни са
и отците, от тях е и Христос по плът“ (Рим. 9:4-5). За разлика от другите
нехристиянски религии еврейската вяра е вече отговор на Откровението
на Бог в Стария завет.

170. Каква е връзката между Католическата църква и нехристиянските религии?

Съществува една връзка най-вече в дадеността за общия произход и цел на целия човешкия род. Католическата църква признава, че всичко добро и истинно, което се намира в другите религии, идващо от Бог, е лъч от Неговата истина, който може да подготви приемането на Евангелието и да подтикне към единение на човечеството в Църквата на Христос. 841-845

171. Какво означава твърдението „Вън от Църквата няма спасение“?

То означава, че всяко спасение идва от Христос-Глава чрез Църквата, която е Неговото тяло. Ето защо не могат да се спасят онези, които макар да знаят, че Църквата, основана от Христос, е необходима за спасението, не желаят да влязат или да постомят в нея. Същевременно, благодарение на Христос и Неговата църква могат да постигнат вечно спасение онези, които не по своя вина не познават Евангелието на Христос и Неговата църква, но търсят искрено Бог и под влияние на благодатта полагат усилия да изпълнят Неговата воля, позната чрез това, което диктува съвестта. 846-848

172. Защо Църквата трябва да възвести Евангелието на целия свят?

Защото Христос заповяда: „Идете, научете всички народи, като ги кръщавате в името на Отца и Сина и Светия Дух“ (Мат. 28:19). Това Господне мисионерско поръчение има за източник вечната любов на Бог, Който изпрати Своя Син и Своя Дух, защото „иска да се спасят всички човечи и да достигнат до познание на истината“ (1 Тим 2:4). 849-851

173. По какъв начин Църквата е мисионерска?

Водена от Свети Дух, Църквата продължава в хода на историята мисията на самия Христос. Ето защо християните трябва да възвестят на всички Благата вест, донесена от Христос, следвайки Неговия път, готови за пожертвувателност дори и за мъченичество. 852-856

174. Защо Църквата е апостолска?

Църквата е апостолска: по своето *начало*, тъй като е изградена върху „основата на апостолите“ (Еф. 2:20); по своето *учение*, което е същото това на апостолите; по своето *устройство*, доколкото е поучавана, освещавана и управлявана от апостолите до завръщането на Христос благодарение на техните наследници – епископите, в общение с наследника на Петър. 857 869

175. В какво се състои мисията на апостолите?

Думата *апостол* означава пратеник. Исус, Пратеникът на Отца, 858-861 повика при Себе си дванадесет от Своите ученици и ги постави за Свои

апостоли, правейки ги избрани свидетели на Своего Възкресение и основа на Своята църква. Той ги упълномощава да продължат Неговата мисия, като каза: „Както Ме Отец прати, тъй и Аз ви пращам“ (Иоан. 20:21) и им обеща да бъде с тях до свършека на света.

176. Що е апостолско наследство?

861-865 Апостолското наследство е предаването чрез тайнството на свещенството мисията и силата от апостолите на техните наследници – епископите. Благодарение на това предаване Църквата остава в общение на вяра и живот със своя източник и в хода на вековете посвещава своето апостолство на разширяването на Христовото царство по цялата земя.

Вярващи – йерархия, миряни, посветен живот

177. Кои са вярващите?

871-872 Вярващите са тези, които бидейки приобщени в Христос чрез
934 кръщението, съставят Божия народ. Участвайки по собствен начин в свещеническото, пророческото и царското служение на Христос, те са призвани да осъществяват мисията, която Бог повери на Църквата. Сред тях съществува истинско равенство в тяхното достойнство на чеда Божии.

178. Как е изграден Божият народ?

873 В Църквата, по Божие установление, има *свещенослужители*, които са получили тайнството на свещенството и изграждат нейната йерархия. Останалите се наричат *миряни*. От едните и от другите произлизат вярващите, които по особен начин се *посвещават* на Бог с изповядване на евангелските съвети: целомъдрие в безбрачието, бедност и послушание.

179. Защо Христос установи църковната йерархия?

874-876 Христос установи църковната йерархия с мисията да пасе
935 Божия народ в Негово име и за това ѝ даде власт. Тя е образувана от свещенослужители: епископи, свещеници и дякони. Благодарение на тайнството Свещенство (Ръкоположение) епископите и свещениците действат в упражняването на тяхното служение от името и в лицето на главата Христос; дяконите служат на Божия народ в дяконията (служение) на словото, на литургията, на любовта.

180. Как се осъществява колегиалната страна на църковното служение?

876-877 По примера на дванадесетте апостоли, избрани и изпратени заедно от Христос, единството на членовете на църковната йерархия е в служба на общението на всички верни. Всеки епископ упражнява своята служба като член на епископската колегия в общение с папата, ставайки участ-

ник с него в грижата за Универсалната църква. Свещениците упражняват своята служба в лоното на свещенството на местната Църква, в общение със собствения си епископ и под неговото ръководство.

181. Защо църковното служение има също личен характер?

Църковното служение има също личен характер, защото по силата на тайнството Свещенство всеки е отговорен пред Христос, Който го е призовал лично, поверявайки му тази мисия. 878-879

182. Каква е мисията на папата?

Папата, епископ на Рим и наследник на свети Петър, е непрекъснатият и видим принцип и основа на единството на Църквата. Той е наместник на Христос, глава на епископската колегия и пастир на цялата Църква, върху която има по божествено установление пълна, върховна, непосредствена и всеобща власт. 880-882 936-937

183. Каква е задачата на епископската колегия?

Епископската колегия – в общение с папата и никога без него - упражнява над Църквата върховна и пълна власт. 883-885

184. Как епископите изпълняват учителния си дълг?

Епископите, в общение с папата, имат задължението да известяват на всички вярно и с власт Евангелието като същински свидетели на апостолската вяра, облечени с властта на Христос. Чрез свръхестественото чувство на вярата Божият народ се привързва неотклонно към вярата под ръководството на живата Учителна власт на Църквата. 888-890 939

185. Кога се осъществява незаблудимостта на Учителната власт?

Незаблудимостта се осъществява когато Римският първосвещеник, в качеството си на Върховен пастир на Църквата (папа), или епископската колегия в общение с папата, особено по време на вселенски събор, провъзгласяват чрез един окончателен акт учение, отнасящо се до вярата или морала. Незаблудимостта се упражнява още когато папата и епископите в тяхното надлежно поучаване са единомислени да предложат дадено учение за окончателно. Всеки вярващ трябва да се придържа към такова учение чрез подчинение във вяра. 891

186. Как епископите упражняват служението на осветяване?

Епископите осветяват Църквата, раздавайки Христовата благодат, със служението на Словото и тайнствата, особено на Евхаристията, и още – чрез своята молитва, своя пример и своя труд. 893

187. Как епископите упражняват задължението да управляват?

894-896 Всеки епископ като член на епископската колегия има дял в колегиялната грижа за всички местни Църкви и за цялата Църква заедно с всички други епископи в общение с папата. Епископ, на който е поверена отделна местна Църква, я ръководи по силата на собствената, надлежна и непосредствена власт, която упражнява в името на Христос, Добрия пастир, в общение с цялата Църква под ръководството на наследника на апостол Петър.

188. Какво е призванието на миряните?

897-900 Вярващите миряни имат като собствено призвание да търсят Царството Божие, като осветляват и направляват мирските дела спрямо Бог. Така те осъществяват повика за святост и апостолство, отправен към всички кръстени.

189. Как участват миряните в свещенослужението на Христос?

901-903 Те участват в него, като принасят онези „духовни жертви, благоприятни Богу чрез Исуса Христа“ (1 Петр. 2:5), особено в Евхаристията – собствения си живот с всичките дела, молитви и апостолски начинания, семейния живот и всекидневния труд, търпеливо понесените изпитания на живота и отдиha на тялото и духа. По този начин и миряните, посветени на Христос и осветени от Свети Дух, поднасят на Бог самия свят.

190. Как участват в Неговото пророческо служение?

904-907 Те участват в него, като приемат все повече с вяра Словото Христово, известявайки го на света чрез свидетелството на живота и словото, евангелизаторската дейност и катехетично обучение. Тази евангелизаторска дейност придобива особено силно въздействие, когато се извършва в условията на живот в настоящето време.

191. Как миряните се включват в Неговото царско служение?

908-913 Миряните участват в царското служение на Христос, защото са получили от Него силата да победят греха в себе си и в света чрез себеотрицанието и светостта на собствения си живот. Те упражняват различни служби в полза на общността и изпълват с морална стойност временните дела на човека и на обществените институции.

192. Що е богопосветен живот?

914-916 Това е състояние на живот, признато от Църквата. Свободен отговор на особен зов на Христос, с който посветените се отдават изцяло на Бог и се стремят към съвършенството на любовта под въздействието на Светия Дух. Подобно посвещаване се характеризира с упражняването на евангелските съвети.

193. С какво допринася богопосветеният живот за мисията на Църквата?

Богопосветеният живот участва в мисията на Църквата чрез пълното отдаване на Христос и на братята, свидетелствайки надеждата за Небесното царство.

Вярвам в общението на светиите**194. Какво означава изразът *общение на светиите*?**

Този израз означава преди всичко общото участие на всички членове на Църквата в светите неща (*sancta*): вярата, тайнствата, особено Евхаристията, дарованията (харизми) и останалите духовни дарове. В основата на това общение е любовта, която „не дири своето“ (1 Кор. 13:5), но подтиква верните към „всичко да им бъде общо“ (Деян. 4:32) и да се притекат със собствените си материални блага в помощ на най-бедните.

195. Какво още означава израза *общение на светиите*?

Този израз означава още общението между светите лица (*sancti*); т.е. на онези, които по Божия благодат са единени в Христос умрял и възкръснал. Някои продължават своето странстване на земята; други, преминали от този свят, са в състояние на пречистване, подпомагани и от нашите молитви; трети, накрая, вече се наслаждават на Божията слава и се застъпват за нас (светците). Всички заедно образуват в Христос едно само семейство – Църквата, за възхвала и слава на Троицата.

Мария - Майка на Христос, Майка на Църквата**196. В какъв смисъл Блажената Дева Мария е Майка на Църквата?**

Блажената Дева Мария е Майка на Църквата в реда на благодатта, защото даде на света Исус, Божия Син, Главата на тялото, което е Църквата. Исус, умиращ на кръста, я посочи за майка на ученика с думите: „Ето майка ти!“ (Иоан. 19:27).

197. Как Дева Мария помага на Църквата?

След Възнесението на своя Син Дева Мария подпомогна с молитвите си раждащата се Църква. Също и след своето Успение на небето тя продължава да се застъпва за своите чедра, да бъде за всички образец на вяра и любов и да упражнява върху тях спасително влияние, което произтича от свръх-изобилието на Христовите заслуги. Верните виждат в нея образ и предвестие на възкресението, което ги очаква, и я призовават като застъпница, помощница, покровителка, посредница.

198. Какъв вид почитание се отправя към Светата Дева?

Това е особена почит, но се различава съществено от богопочитанието, което се отдава само на Пресветата Троица. Това специално

почитание намира особен израз в литургичните празници, посветени на Божията Майка, и в богородичната молитва, като Светата броеница, която е съкратено изложение на цялото Евангелие.

199. По какъв начин Блажената Дева Мария е есхатологичен образ на Църквата?

972 Обърнала поглед към Дева Мария, пресветата и вече прославена в
974-975 тяло и душа, Църквата съзерцава в нея това, което самата тя е призвана да бъде на земята, и това, което ще бъде в небесната родина.

„ВЯРВАМ В ОПРОЩЕНИЕТО НА ГРЕХОВЕТЕ“

200. Как се опрощават греховете?

976-980 Първото и основно тайнство за опрощаване на греховете е
984-985 Кръщението. За извършените след Кръщението грехове Христос установи тайнството Помирение или Покаяние, чрез което кръстеният е помирен с Бог и с Църквата.

201. Защо Църквата има властта да опрощава грехове?

981-983 Защото сам Христос повери на Църквата мисията и властта да опрощава
986-987 греховете: „Приемете Духа Светаго. На които простите греховете, тям ще се простят; на които задържите, ще се задържат“ (Иоан. 20:22-23).

„ВЯРВАМ ВЪВ ВЪЗКРЕСЕНИЕТО НА ТЕЛАТА“

202. Какво означава понятието *плът* и какво е неговото значение?

990 Понятието *плът* показва човека в неговата слабост и смъртност.
1015 „Плътта е средоточие на спасението“ (Тертулиан). Ние вярваме в Бог, Който е Създател на плътта; вярваме в Словото, станало плът, за да изкупи плътта; вярваме във възкресението на плътта, завършване на сътворението и изкуплението на плътта.

203. Какво означава „възкресение на телата“?

990 Означава, че окончателното състояние на човек не ще бъде единствено духовно, разделено от тялото, но и че нашите смъртни тела ще бъдат един ден оживотворени.

204. Каква е връзката между Възкресението на Христос и нашето възкресение?

988-991 Както Христос наистина възкръсна от мъртвите и живее завинаги,
1002-1003 така Той самият ще възкреси всички в последния ден с нетленно тяло: „които са правили добро, ще възкръснат за живот, а които са вършили зло, ще възкръснат за осъждане“ (Иоан. 5:29).

205. Какво се случва с тялото и с душата ни след смъртта?

Със смъртта – разделянето на душата и тялото, тялото изпада в тление, докато душата, която е безсмъртна, се изправя пред Божия съд и очаква да бъде съединена с тялото, което ще възкръсне преобразено при завръщането на Господ. Разбирането на *начина*, по който ще се извърши възкресението, надвишава възможностите на нашето въображение и нашия разум.

992-1004
1016-1018**206. Какво означава смъртта в Исус Христос?**

Означава да се умре в Божията благодат без смъртен грях. Вярващият в Христос, следвайки Неговия пример, може да преобрази собствената си смърт в деяние на послушание и на любов към Отца. „Верни са думите: ако с Него сме умрели, с Него ще и оживеем“ (2 Тим. 2:11).

1005-1014
1019**„ВЯРВАМ ВЪВ ВЕЧНИЯ ЖИВОТ“****207. Какво е вечният живот?**

Вечният живот е този живот, който ще започне веднага след смъртта и не ще има край. Той ще бъде предшестван за всеки един от частен съд, като дело на Христос, Съдията на живите и мъртвите, и ще бъде окончателно определен на последния съд.

1020
1051**208. Какво е частният съд?**

Това е съдът на непосредственото въздаяние, което всеки един още със смъртта си получава в безсмъртната си душа от Бог според вярата и делата си. Това въздаяние се състои във влизането – незабавно или след съответно пречистване – в небесното блаженство или във вечното осъждане на ада.

1021-1022
1051**209. Какво се разбира под „небе“?**

Под „небе“ се разбира състоянието на върховно и окончателно щастие. Тези, които умират в Божията благодат и нямат нужда от понататъшно пречистване, са събрани около Исус и Мария, ангелите и светците. Така те образуват Небесната църква, където виждат Бог „лице в лице“ (1 Кор. 13:12), живеят в общение на любов с Пресветата Троица и се застъпват за нас.

1023-1026
1053

“Животът, в самата своя действителност и истина е Отец, Който чрез Сина в Светия Дух излива като извор върху всички нас Своите небесни дарове. Благодарение на Своята щедрост обещава наистина и на нас, хората, Божествени-те дарове на вечния живот” (Св. Кирил Йерусалимски).

210. Що е чистилицето?

- 1030-1031 Чистилицето е състоянието на тези, които умират в приятелство
1054 с Бог, но, макар да е сигурно тяхното вечно спасение, те все още се нуждаят от пречистване, за да влязат в небесното блаженство.

211. Как можем да помогнем за пречистването на душите в чистилицето?

- 1032 Верните, все още странници на тази земя, благодарение на общението на светиите, могат да помогнат на душите в чистилицето, като поднасят за тях заупокойни молитви, особено в Евхаристичното тайнство, но също и милостини, опрощения (индулгенции) и деяния на покаяние.

212. В какво се състои адът?

- 1033-1035 Състои се във вечното осъждане на онези, които по свободен избор
1056-1057 умират в смъртен грях. Основното наказание в ада е вечното отлъчване от Бог, в Когото човек единствено може да има живота и блаженството, за които е бил създаден и за които копнее. Христос изразява тази действителност с думите: „Идете от Мене проклети, в огън вечний“ (Мат. 25:41).

213. Как се съвместява съществуването на ада с безкрайната доброта на Бог?

- 1036-1037 Бог, Който желае „всички да се обърнат към покаяние“ (2 Петр. 3:9), е създал човека свободен и отговорен и уважава неговите решения. Затова самият човек е този, който напълно самостоятелно се изключва доброволно от общението с Бог, ако до мига на своята смърт упорства в смъртния грях и отхвърля милосърдната любов на Бог.

214. В какво се състои Страшният съд?

- 1038-1041 Страшният (всеобщият, последният) съд се състои в присъдата за
1058-1059 блажен живот или за вечно осъждане, която Господ Исус, завърнал се като съдия на живите и мъртвите, ще произнесе за „праведни и неправедни“ (Деян. 24:15), събрани всички заедно пред Него. След тази окончателна присъда възкръсналото тяло ще участва в полученото от душата въздаяние на частния съд.

215. Кога ще се случи този съд?

- 1040 Този съд ще се случи в края на света, чийто ден и час знае единствено Бог.

216. Каква е надеждата за новите небеса и новата земя?

След Страшния съд освобожденият от робството на тлението всемир 1042-1050
ще участва в Христовата слава със започването на „нови небеса и нова 1060
земя“ (2 Пет. 3:13). Така Божието царство ще достигне своята пълнота и
ще осъществи напълно спасителния Божи замисъл да „съедини всичко
небесно и земно под един глава – Христос“ (Еф. 1:10). Тогава Бог ще
бъде „всичко у всички“ (1 Кор. 15:28), във вечния живот.

„Амин“

217. Какво означава *Амин*, с което завършва изповядването на вярата?

Еврейската дума „Амин“, която е заключение на последната книга на 1061-1065
Свещеното писание, на някои молитви в Новия завет и на литургичните
молитви на Църквата, изразява нашето изпълнено с доверие и пълно „да
бъде“ на това, което сме изповядали, че вярваме, поверявайки се напълно
на Този, Който е самият „Амин“ (Откр. 3:14), Христос Господ.

На представената тук илюстрация Исус се приближава до апостолите около масата и ги причастява един по един. Този художествен жанр показва голямото евхаристийно благочестие на Църквата през вековете.

„Sine dominico non possumus vivere“, казва свещеникът и мъченик Сатурнин в началото на четвърти век, по време на едно от най-жестоките анти-християнски преследвания, това на Диоклециан от 304 г. сл. Хр. Обвинен, че е отслужил Евхаристията за своята общност, Сатурнин признава без колебание, че без Евхаристията „не можем да живеем“. А една от мъчениците допълва: „Да, отидох на събранието и участвах в отслужването на Господнята вечеря с моите братя, защото съм християнка“ (PL 8, 707-710). За тази им вярност към Евхаристията 49 северноафрикански мъченици са осъдени на смърт. Исус в Евхаристията е истинският живот за Сатурнин и неговите другари мъченици от Авитиния в проконсулска Африка (дн. Тунис). Те предпочитат да умрат, отколкото да се лишат от евхаристичната храна, от хляба на Вечния живот.

Свети Тома от Аквино слизал обикновено по обяд в черквата и с доверие и пълно отдаване допирал челото си до дарохранителницата в съкровен разговор с Исус Евхаристия. Великият средновековен богослов е известен и с това, че е написал службата за празника *Тяло Христово*, в която намира израз неговата дълбока евхаристична набожност.

Химнът на възхвалата (*Verbum supernum prodiens*) е синтез на католическата евхаристична духовност:

„На смърт от ученика си предаден бе на вразите си,
но на трапезата преди Той се предаде на учениците си.
На тях под двата образа на Тяло и на Кръв се даде.
С тези чудни видове да нахрани целия човек.
Но беше ни даден за другар за сътрапезник на масата.
Със Своята смърт ни изкупи и веч царуващ дава ни се в дар“.

Тома от Аквино, който нарича Евхаристията „върх и съвършенство на целия духовен живот“, изразява великолепно осъзнаването на вярата на Църквата, която вярва в Евхаристията като живо присъствие на Исус сред нас и като необходима храна на духовния живот. Евхаристията е златната нишка, която от Тайната вечеря свързва всички векове от историята на Църквата до наши дни. Думите на освещаването „Това е Моето тяло“ и „Това е Моята кръв“ са били произнасяни винаги и навсякъде, дори в Гулаг и лагерите, в хилядите съществуващи и днес затвори. Църквата основава своя живот, своето общение и своята мисия именно на този евхаристичен хоризонт.

ЙОС ВАН ВАСЕНХОВЕ, *Исус причастява апостолите*, Национална галерия на Марке, Урбино.

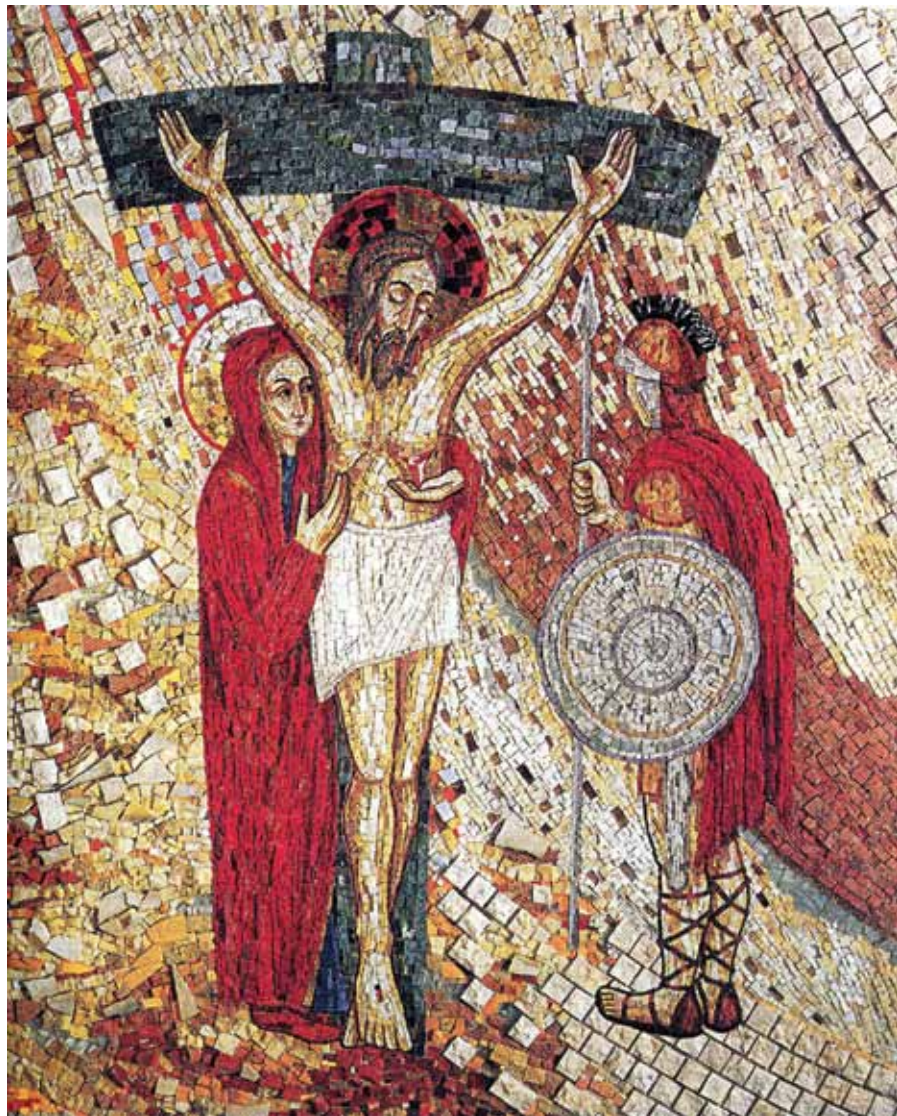
ЧАСТ ВТОРА

ОТСЛУЖВАНЕ

НА ХРИСТОВАТА ТАЙНА

РАЗДЕЛ ПЪРВИ

СПАСИТЕЛНИЯТ ПРОМИСЪЛ НА ТАЙНСТВАТА

Жертвоприношението на Кръста е начало на спасителния промисъл за тайнствата в Църквата. На мозайката Мария, символ на Църквата, с лявата си ръка събира от отворените ребра на Исус кръв и вода, символи на тайнствата на Църквата:

„А когато дойдох при Иисуса и Го видяха вече умрял, не Му пребиха пицелите; но един от войниците прободя с копие ребрата Му, и веднага изтече кръв и вода“ (Иоан. 19: 33-34).

Свети Августин коментира:

„Христос, нашият Господ, Който в страданието принесе за нас това, което с раждането бе взел от нас, превърнал се во веки в най-великия от първосвещениците, се разпореда да се принася жертвата, която виждате, т.е. Неговото тяло и Неговата кръв. Действително, от пронизаното Му с копието тяло бликна кръв и вода, с които уми нашите грехове. Със спомена за тази благодат, за вашето спасение (Бог е Който го извършва във вас), със страх и трепет пристъпете да се причастите от този олтар. Признайте в хляба самото това тяло, което висеше от Кръста, и в чашата самата тази кръв, която избликна от реброто Му. Старите жертвоприношения на Божия народ в тяхното голямо многообразие също предосъществяваха това единствено жертвоприношение, което трябваше да дойде. Христос е същевременно Агнецът, заради невинността на чистата Му душа, и козелът, заради плътта Му, приличаща на тази на греха. И всяко друго нещо, което по много и различни начини е предосъществено от жертвоприношенията на Стария завет, се отнася единствено към откритото в Новия завет жертвоприношение.

Вземете, значи, и яжте тялото Христово сега, когато и вие вече сте станали членове на тялото Христово; вземете и се утолете с кръвта Христова. За да не се разделите, яжте това, което ви обединява; за да не мислите, че не струвате, пийте цената си. Както това, което ядете и пиете се преобразува във вас, така и вие се преобразувате в тялото на Христос, ако живеете в послушание и почитание. Той, в навечерието на Своето страдание, като сподели Пасхата със Своите ученици, взе хляба, благослови го и каза: *Това е Моето тяло, което за вас се дава*. По същия начин, след като благослови, взе чашата, като рече: *Това е Моята кръв на Новия завет, която за мнозина се пролива за опрощаване на греховете*. Това вече сте го чели или сте го слушали в Евангелието, ала не знаехте, че тази Евхаристия е самият Син, но сега, с пречистено в неопетнена съвест сърце и с измито с чиста вода тяло, *обърнете поглед към Него, за да просияете и лицата ви няма да се посрамят*“ (Проп. 228 В).

Параклис „Redemptoris Mater“, мозайка от Стената на Въплъщението, Апостолически дворец, Ватикан.

218. Що е литургия?

Литургията е отслужването на Тайната на Христос и по-особено на Неговата Пасхална тайна. В нея чрез упражняване на свещеническото служение на Исус Христос чрез знаци се изразява и осъществява осветяването на хората и Мистичното тяло, т.е. Главата и членовете на Христос, на Бог се отдава дължимото обществено служение. 1066-1070

219. Какво място заема литургията в живота на Църквата?

Литургията, съвършеното свещенодействие (*par excellence*), съставлява върха, към който се стреми делото на Църквата, и същевременно извора, от който блика всяка нейна живителна сила. Чрез литургията Христос продължава в Своята църква, с нея и чрез нея делото за нашето изкупление. 1071-1075

220. В какво се състои спасителният промисъл на тайнствата?

Спасителният промисъл на тайнствата се състои в оповестяване на плодовете на Христовото изкупление чрез отслужването на тайнствата на Църквата, най-вече на Евхаристията „докле дойде Той“ (1 Кор. 11:26). 1076

ГЛАВА ПЪРВА

ПАСХАЛНАТА ТАЙНА В ЖИВОТА НА ЦЪРКВАТА

ЛИТУРГИЯТА – ДЕЛО НА ПРЕСВЕТАТА ТРОИЦА

221. По какъв начин Отец е извор и цел на литургията?

В литургията Отец ни изпълва със Своите благословения чрез Своя възплътен, умрял и възкръснал за нас Син и излива в сърцата ни Свети Дух. Същевременно Църквата благославя Отца чрез обожаване, славословие и благодарение и Го моли за дара на Неговия Син и на Свети Дух. 1077-1083
1110

222. Какво е делото на Христос в литургията?

В литургията на Църквата Христос бележи и осъществява главно Своята пасхална тайна. Като даде Свети Дух на апостолите, Той повери на тях и техните наследници властта да осъществяват делото на Спасението чрез Евхаристичната жертва и тайнствата, в които сам Той действа, за да оповести Своята благодат на вярващите от всички времена и в целия свят. 1084-1090

223. Как действа Свети Дух в литургията по отношение на Църквата?

- 1091-1109 В литургията се осъществява най-тясното сътрудничество между
 1112 Свети Дух и Църквата. Свети Дух подготвя Църквата да посрещне своя
 Господ; Той припомня и явява Христос на събранието на вярващите; Той прави така, че тайната на Христос да присъства в настоящето; Той съединява Църквата с живота и мисията на Христос и прави така, че дарът на общението да принесе плод в Църквата.

ПАСХАЛНАТА ТАЙНА В ТАЙНСТВОТА НА ЦЪРКВАТА**224. Що и кои са тайнствата?**

- 1113-1131 Тайнствата са видими и действени знаци на благодатта, установени от Христос и поверени на Църквата, чрез които ни се дава божественият живот. Те са седем на брой: Кръщение, Миропомазване (Конфирмация), Евхаристия, Покаяние, Помазване на болни (Елеосвещение), Свещенство и Брак.

225. Какво е отношението между тайнствата и Христос?

- 1114-1116 Тайните в живота на Христос съставляват основата на това, което Христос, чрез служителите на Църквата дава в тайнствата.

“Това което беше видимо в нашия Спасител, премина в Неговите тайнства“ (Св. Лъв Велики).

226. Каква е връзката между тайнствата и Църквата?

- 1117-1119 Христос повери тайнствата на Своята църква. Те принадлежат „на Църквата“ в двоен смисъл: те са „от нея“ – като действия на Църквата, която сама е тайнство на делото на Христос; и са „за нея“, защото изграждат Църквата.

227. Какъв характер имат тайнствата?

- 1121 Това е един духовен „печат“, даден от тайнствата Кръщение, Миропомазване и Свещенство. Той е обещание и гаранция за Божествена закрила. По силата на този печат християнинът е оприличен на Христос, участва по различни начини в Неговото свещенство и става част от Църквата според своето положение и задължение (свещеник или мирянин). Следователно се посвещава на богопочитанието и служението в Църквата. Тъй като този „печат“ е незаличим, горе посочените тайнства, което го налага тяхната същност, се получават един единствен път в живота.

228. Какво е отношението между тайнствата и вярата?

- 1122-1126 Тайнствата не само предполагат вярата, но чрез думите и чрез
 1133 обредните елементи те я подхранват, усилват и изразяват. Когато Църквата извършва тайнствата, тя изповядва получената от апостолите вяра. Оттам идва древният израз: *Lex orandi, lex credendi* (законът на молитвата – закон на вярата), което означава, че Църквата вярва така, както се моли.

229. Защо тайнствата са действени?

Тайнствата са действени *ex opere operato* (от самото извършено тайнствено действие), защото в тях действа самият Христос и дава благодатта, която те съдържат, независимо от личната святост на свещенослужителя. Плодовете на тайнствата обаче зависят от разположението на този, който ги получава. 1127-1128 1131

230. По каква причина тайнствата са необходими за Спасението?

Макар и не всички тайнства да са дадени на всеки вярващ, тайнствата са необходими за тези, които вярват в Христос, защото те дават: благодатите от тайнствата, опрощението на греховете, Божественото осиновение, оприличаването на Господ Христос и принадлежността към Църквата. Свети Дух лекува и преобразява тези, които ги получават. 1129

231. Каква е благодатта на тайнствата?

Благодатта на Свети Дух, дадена чрез Христос, е присъща на всяко отделно тайнство. Тази благодат подпомага вярващия по пътя към светостта и с това се подпомага и Църквата в нейното израстване в любовта и свидетелството. 1129, 1131 1134, 2003

232. Какво е отношението между тайнствата и вечния живот?

В тайнствата Църквата предвкусва вечния живот, като в същото време очаква „да се сбъдне блажената надежда, и да се яви славата на великия Бог и Спасител наш Иисус Христос“ (Тит. 2:13). 1130

ГЛАВА ВТОРА**ЛИТУРГИЧНО ОТСЛУЖВАНЕ
НА ПАСХАЛНАТА ТАЙНА****ОТСЛУЖВАНЕ НА ЦЪРКОВНАТА ЛИТУРГИЯ*****Кой отслужва?*****233. Кой действа в литургията?**

В литургията действа „целият Христос“ (*Christus Totus*), Глава и Тяло. Бидейки Велик първосвещеник, Той я извършва със Своего тяло, което е небесната и земната Църква. 1135-1137 1187

234. Кой отслужва небесната литургия?

Небесната литургия се отслужва от ангелите, от светиите на Стария и Новия завет и в частност от Божията Майка, от апостолите, от мъчениците 1138-1139

и от „голямо множество народ, което никой не можеше да преброи, - от всички племена и колена, народи и езици“ (Откр. 7:9). Когато отслужваме в тайнствата тайната на спасението, ние участваме в тази вечна литургия.

235. По какъв начин земната Църква отслужва литургията?

- 1140-1144 Земната църква отслужва литургията като свещенически народ,
1188 в който всеки действа според личното си служение в единство със Свети Дух: кръстените се принасят в духовна жертва; ръкоположените служители действат според полученото тайнство Свещенство в полза на всички членове на Църквата; епископите и свещениците действат в лицето на Христос - Глава.

Как се отслужва?

236. Как се отслужва литургията?

- 1145 Литургичното действие е изтъкано от знаци и символи, чието значение се корени в делото на сътворението и в човешката култура, определя се от събитията на Стария завет и се разкрива напълно в личността и делото на Христос.

237. Откъде идват знаците в тайнствата?

- 1146-1152 Някои идват от творението (светлина, вода, огън, хляб, вино, олио);
1189 други – от обществения живот (миене, помазване, разчупване на хляба); трети – от историята на спасението в Стария завет (обредите на Пасхата, жертвоприношенията, възлагането на ръце, посвещаванията). Тези знаци, някои от които са задължителни и неизменни, привзети от Христос, стават носители на спасително и освещаващо действие.

238. Каква връзка съществува между действията и думите в отслужването на тайнствата?

- 1153-1155 Действията и думите са тясно свързани в отслужването на тайнствата.
1190 Всъщност, ако и символичните действия сами по себе си да говорят, необходимо е обредните слова да съпровождат и оживяват тези действия. Неразделни като знаци и учение, литургичните слова и действия са също толкова неотделими за превръщането в действителност на това, което означават.

239. По какви критерии пеенето и музиката намират своето място в литургичното служене?

- 1156-1158 Тъй като пеенето и музиката са тясно свързани с литургичното
1191 действие, те трябва да съблюдават следните критерии: текстовете да бъдат съобразени с католическото учение и извлечени предимно от

Свещеното писание и литургичните източници; изразителна красота на молитвата; качество на музиката; участие на общността; културно богатство на Божия народ и свещен и тържествен характер на службата. „Който пее, два пъти се моли“ (Св. Августин).

240. Каква е целта на свещените образи?

Образът на Христос е най-възвишената литургична икона. Другите, които изобразяват Светата Дева и светците, представят Христос, който се прославя в тях. Те оповестяват същото евангелско послание, което Свещеното писание предава чрез словото и помага да се събуди и подхрани вярата. 1159-1161 1192

Кога се отслужва?

241. Кой е центърът на литургичното време?

Център на литургичното време е неделата, основа и ядро на цялата литургична година, която има за свой връх Пасхата, празникът на празниците. 1163-1167 1193

242. Каква е функцията на литургичната година?

В литургичната година Църквата отслужва цялата тайна на Христос-от Въплъщението до славното Му завръщане. В определени дни Църквата чества с особена любов Преблажената Мария, Майка Божия и възпоменава също светците, които живяха и страдаха с Христос и бяха прославени с Него. 1168-1173 1194-1195

243. Какво е Литургията на часовете?

Литургията на часовете, общата и публична молитва на Църквата, е молитвата на Христос с Неговото тяло, Църквата. Посредством нея тайната на Христос, която чествуваме в Евхаристията, освещава и преобразява времето на всеки ден. Тя е съставена главно от псалмите и други библейски текстове, а също и от четива на Отците и духовните учители. 1174-1178 1196

Къде се отслужва?

244. Нуждае ли се Църквата от определено място за отслужване на литургията?

Богослужението „с дух и с истина“ (Иоан. 4:24) на Новия завет не е свързано с някакво изключително място, защото Христос е истинският храм на Бог, чрез Който християните и цялата Църква, под действието 1179-1181 1197-1198

на Свети Дух, стават храмове на Живия Бог. При все това, в своето земно състояние Божият народ има нужда от места, където общността може да се събира, за да отслужва литургията.

245. Що са свещените сгради?

1181 Това се Божи домове, символ на живеещата на това място Църква и
1198-1199 образ на небесната обител. Това са места за молитва, в които Църквата отслужва преди всичко Евхаристията и почита Христос, реално присъстващ в дарохранителницата.

246. Кои са най-достойните места вътре в свещените домове?

1182-1186 Това са: олтарът, дарохранителницата, мястото за съхранение на светото Миро и другите масла, тронът на епископа (катедра) или на свещеника, амвонът, кръщелният съд и изповедалнята.

ЛИТУРГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ И ЕДИНСТВО НА ТАЙНАТА

247. Защо Единствената тайна на Христос се отслужва от Църквата според различни литургични традиции?

1200-1204 Защото неизследимото богатство на Христовата тайна не може да
1207-1209 бъде изчерпано от една единствена литургична традиция. Затова още от началото това богатство намира в различните народи и култури изразни средства, които се отличават с удивително разнообразие и взаимно се допълват.

248. Какъв е критерият, който поддържа единството в многообразието?

1209 Това е верността към Апостолското предание, т.е. общението във вярата и тайнствата, получени от апостолиите, общение, което е белязано и осигурено от апостолското наследство. Църквата е католическа, т.е. вселенска; следователно може да обедини в своето единство всички истински богатства на културите.

249. Всичко ли е неизменимо в литургията?

1205-1206 В литургията, особено в литургията на тайнствата, съществува неизменима част, която е Божествено установена и чиято вярна пазителка е Църквата. Има и други части, податливи на промяна, които Църквата има правото, а понякога и задължението да приспособи към културите на различните народи.

РАЗДЕЛ ВТОРИ

СЕДЕМТЕ ТАЙНСТВА НА ЦЪРКВАТА

Седемте тайнства на Църквата

Кръщение
Миропомазване
Евхаристия
Покаяние
Помазване на болните
Свещенство
Брак

Тайнствата на Църквата са плод на изкупителното жертвоприношение на Исус на Кръста. Триптихът представлява храм, в който се отслужват седемте тайнства. В средата (2), над всички, се възвисява Кръстът. В подножието на разпятието е Дева Мария, загубила съзнание, но подпомагана от Йоан и благо-честивите жени. В дъното един свещеник след освещаването издига Причастието, за да по-каже, че жертвоприношението на кръста се облича в обред – в евхаристийното служение под видовете на хляба и виното.

На картината (в лявата част на триптиха), която показва един страничен параклис (1), са представени тайнствата на Кръщението, на даването от епископа Миропомазване и на Покаянието. На тази отдясно (3) пък са представени тайнствата на Свещенството, давано отново от епископа, на Брака и на Помазването на болните.

РОЖЕ ВАН ДЕР ВАЙДЕН, *Седемте тайнства, триптих*, Кралски музей за изящни изкуства, Антверпен

250. Как се разпределят седемте тайнства на Църквата?

Тайнствата се разпределят на: Тайнства на християнското въведение – Кръщение, Миропомазване (Конфирмация) и Евхаристия (Причастие); тайнства на изцелението – Покаяние (Изповед) и Помазване на болни (Елеосвещение); тайнства в служба на общността и мисията на вярващите – Священство (Ръкополагане) и Брак (Венчание). Тайнствата се отнасят до важните моменти на християнския живот. Всички тайнства са подчинени на Евхаристията „като тяхна изрична цел“ (Св. Тома от Аквино). 1210-1211

ГЛАВА ПЪРВА

ТАЙНСТВА НА ХРИСТИЯНСКОТО ВЪВЕДЕНИЕ

251. Как се извършва християнското въведение?

То се извършва чрез тайнствата, които поставят *основите* на християнския живот: вярващите родени чрез Кръщението за нов живот, биват укрепени чрез Миропомазването и са хранени от Евхаристията. 1212
1275

Тайнството Кръщение

252. Какви имена получава първото тайнство на въведението?

Нарича се преди всичко *Кръщение* по причина на централния обред, с който се извършва: кръщавам означава „потапям“ във вода. Който се кръщава е потопен в смъртта на Христос и възкръсва с Него като „нова твар“ (2 Кор. 5:17). Това тайнство се нарича още „банята на възраждането и обновата от Дух Свети“ (Тит. 3:5) и „просвещение“, защото кръстеният става „син на светлината“ (Еф. 5:8). 1213-1216
1276-1277

253. Какви предобрази на Кръщението има в Стария завет?

В Стария завет има различни предобрази на Кръщението: *водата*, извор на живота и смъртта; *Ноевият ковчег*, който спасява чрез водата; *преминаването през Червено море*, което освобождава Израил от египетското робство; *преминаването на река Йордан*, с което Израил влиза в Обетованата земя, образ на вечния живот. 1217-1222

254. В кого се осъществяват тези предобрази?

В Исус Христос, Който в началото на Своя обществен живот се остави да бъде кръстен от Йоан Кръстител в реката Йордан. Кръвта и водата, които потекоха от прободените гърди на разпнатия Христос, са образи на Кръщението и на Евхаристията, а след Своето Възкресение, Той дава на апостолите тази мисия: „Идете, научете всички народи, като ги кръщавате в името на Отца и Сина и Светия Дух“ (Мат. 28:19).

255. Откога и на кого Църквата дава Кръщението?

Още от деня на Петдесетница Църквата дава Кръщението на всеки, който вярва в Исус Христос.

256. В какво се състои основният обред на Кръщението?

Основният обред на това тайнство се състои в потапянето във вода на кръщаваания или поливането на главата му с вода, като същевременно се призовава името на Отец, Син и Свети Дух.

257. Кой може да получи кръщението?

Кръщението може да получи всеки човек, който още не е кръстен.

258. Защо Църквата кръщава деца?

Тъй като са родени с първородния грях, те имат нужда да бъдат освободени от властта на Лукавия и да бъдат преселени в царството на свободата на Божиите чедра.

259. Какво се изисква от кръщаваания?

От всеки кръщаван се изисква изповед на вярата. Тя се изразява лично от кръщаващия се, когато е възрастен, или от родителите и от Църквата, когато е дете. Също кръстникът или кръстницата, а и цялата църковна общност вземат част от отговорността в подготовката за Кръщението (катехуменат), както и за развитието на вярата и кръщелната благодат.

260. Кой може да кръщава?

Епископът и свещеникът са общоприетите служители на Кръщението; в латинската Църква също и дяконът. В случай на необходимост всяко лице може да кръщава, стига да има намерението да прави това, което Църквата прави. Той полива с вода главата на желаещия и произнася троичната формула за Кръщение: „..., аз те кръщавам в името на Отца и Сина и Светия Дух (или Кръщава се божият раб ... в името на Отца и Сина и Светия Дух)“.

261. Необходимо ли е Кръщението за спасението?

Кръщението е необходимо за спасението на тези, на които е било известно Евангелието и са имали възможността да пожелаят това тайнство.

262. Възможно ли е спасение без Кръщение?

Тъй като Христос умря за спасението на всички, могат да бъдат спасени дори без кръщение и тези, които умират заради вярата (Кръщение чрез кръв), катехумените и всички онези, които чрез действието на благодатта – макар и да не познават Христос и Църквата – търсят Бог искрено и се стремят да изпълняват Неговата воля (Кръщение чрез желание). Що се отнася до децата, умрели без Кръщение, Църквата в своята литургия ги поверява на милосърдието на Бог. 1258-1261
1281-1283

263. Какви са последствията от Кръщението?

Кръщението опрощава първородния грях, всички лични грехове както и наказанията за греха; приобщава в Божествения живот на Троицата чрез освещаващата благодат, благодатта на оправданието, която вчленява в Христос и в Неговата Църква; приобщава към свещенството на Христос и съставлява основа за общението на всички християни; разгръща богословските добродетели и даровете на Свети Дух. Кръстеният принадлежи завинаги на Христос: белязан е с незаличимия *печат* на Христос. 1262-1274
1279-1280

264. Какво е значението на полученото при Кръщението християнско име?

Името е важно, защото Бог знае всеки от нас по име, т.е. в неговата единственост. С Кръщението християнинът получава собствено име в Църквата. Желателно е това име да бъде име на светец, който дава на кръстения образец на святост и осигурява застъпничеството си пред Бога. 2156-2159
2167

ТАЙНСТВОТО МИРОПОМАЗВАНЕ**265. Какво е мястото на Миропомазването в Божия замисъл на спасението?**

В Стария завет пророците известиха, че Духът Господен ще почива върху очаквания Месия и върху целия месиански народ. Целият живот и цялата мисия на Исус се осъществяват в пълно общение със Свети Дух. Апостолите получават Свети Дух на Петдесетница и възвестяват „великите Божии дела“ (Деян 2:11). Апостолите, като възлагат ръце на новопокръстените, им дават дара на Светия Дух. През вековете Църквата продължава да живее от Духа и да Го предава на своите деца. 1285-1288
1315

266. Защо се нарича *Миропомазване* или *Конфирмация* (Потвърждение)?

Нарича се *Миропомазване* (в Източните църкви: помазване със Светото миро), защото основният му обред е помазването. Нарича се *Конфирмация* (Потвърждаване), защото утвърждава и усилва кръщелната благодат. 1289

267 Кой е същественият обред на Миропомазването?

- 1290-1301 Същественият обред на Миропомазването е помазване със Светото
 1318 *миро* (елей, смесен с балсам и осветен от епископа). Осъществява се с
 1320-1321 възлагане ръцете на служителя, който произнася думите, присъщи за
 съответното тайнство. На Запад помазването се извършва върху челото
 на кръстения с думите: „Приеми печата на Светия Дух, който ти се дава
 в дар“. В Източните църкви помазването се извършва и върху други
 части на тялото с думите: „Печат на дара на Светия Дух“.

268. Какво е последствието от Миропомазването?

- 1302-1305 Последствието от Миропомазването е особеното изливане на Свети
 1316-1317 Дух – както това на Петдесетница. Това изливане отпечатва в душата
 незаличим белег и допринася за нарастването на кръщелната благодат;
 вкоренява по-дълбоко в нас синовната връзка с Бог; съединява ни по-
 силно с Христос и Неговата църква; увеличава в душата даровете на
 Свети Дух; дава особена сила в свидетелстването на Христовата вяра.

269. Кой може да получи това тайнство?

- 1306-1311 Всеки кръстен може и трябва един единствен път да получи това
 1319 тайнство. За да бъде то действено при получаването му, кръстеният
 трябва да е в състояние на благодат.

270. Кой е служителят на Миропомазването?

- 1312-1314 Основен служител на Миропомазването е епископът. Така се изразява
 връзката на миропомазания с Църквата в нейното апостолско измерение.
 Когато свещеникът дава това тайнство – както е обичайно на Изток и в
 особени случаи на Запад, – връзката с епископа и с Църквата е изразена
 чрез свещеника, сътрудник на епископа и чрез Светото миро, осветено
 от самия епископ.

Тайнството Евхаристия**271. Що е Евхаристия?**

- 1322-1323 Евхаристия е жертвоприношението на Тялото и Кръвта на Господ
 1409 Исус, което Той установи, за да увековечава Кръстната жертва
 непрекъснато до Второто си пришествие поверявайки на Своята Църква
 възпоменаването на Своята смърт и Възкресение. Тя е знак за единство,
 връзка на любов, пасхална трапеза, на която се получава Христос,
 душата се изпълва с благодат и ни се дава залог за вечен живот.

272. Кога Исус установи Евхаристията?

- 1323 Исус установи Евхаристията на Велики четвъртък, „нощта, когато бе
 1337-1340 предаден“ (1 Кор. 11:23), когато отслужваше Тайната вечеря със Своите
 апостоли.

273. Как я установи?

След като събра Своите апостоли в горницата, Исус взе в ръцете Си хляба, преломи го и им го даде с думите: „Вземете, яжте: това е Моето Тяло, за вас преломявано“. После взе в ръце чашата с вино и каза: „Пийте от нея всички, това е Моята кръв на Новия завет, която за вас и за мнозина се пролива за опрощение на греховете. Това правете за Мой спомен“.

1337-1340
1365, 1406**274. Какво представлява Евхаристията в живота на Църквата?**

Тя е извор и връх на целия християнски живот. В Евхаристията се докосват върховете на освещаващото действие на Бог към нас и нашата почит към Него. Тя съдържа в себе си цялото духовно съкровище на Църквата: самият Христос, нашата Пасха. Дело и плод на Евхаристията са общението в Божествения живот и единството на Божия народ. Чрез евхаристичното служение ние вече се присъединяваме към небесната литургия и предвкусваме вечния живот.

1324-1327
1407**275. Как е наричано това тайнство?**

Неизчерпаемото богатство на това тайнство се проявява чрез различните имена, които назовават отделни негови страни. Най-употребявани са: Евхаристия, Света меса, Господня вечеря, Преломяване на хляба, Евхаристично отслужване, Възпоминание на страданието, смъртта и Възкресението на Господ, Света жертва, Света и Божествена литургия, Свети тайнства, Пресвето тайнство на олтара, Свето причастие.

1328-1332

276. Какво място заема Евхаристията в Божествения замисъл на Спасението?

В Стария завет Евхаристията е предобразена най-вече в годишната пасхална трапеза, чествана всяка година от евреите с безквасни хлябове в спомен на неочакваното и спасително бягство от Египет. Исус я възвести в Своето учение и я установи с отслужването на Тайната вечеря със Своите апостоли по време на Пасхалното угощение. Църквата, вярна на заповедта на Господ: „Това правете за Мой спомен“ (1 Кор. 11:24), винаги е отслужвала Евхаристията, особено в неделя, денят на Възкресението на Исус.

1333-1344

277. Как протича Евхаристичното отслужване?

Отслужването се състои от две части, които образуват едно единствено богослужение: литургията на Словото, която включва прогласяване и слушане на Божието слово, и литургията на Евхаристията, която включва поднасяне на хляба и виното, молитва или анафора, която съдържа думите на освещаването, и причастяване.

1345-1355
1408

278. Кой е служителят на Евхаристията?

1348 Това е законно ръкоположен свещенослужител (епископ или
1411 свещеник), действащ в името на Христос-Глава и в името на Църквата.

279. Кои са същностните и необходими елементи за осъществяване на Евхаристията?

1412 Това са пшеничен хляб и гроздово вино.

280. В какъв смисъл Евхаристията е възпоменание за жертвоприношението на Христос?

1362-1367 Евхаристията е *възпоменание* в смисъл, че прави насъщна и действаща жертвата, която Христос веднъж завинаги принесе на Отец на Кръста за благо на човечеството. Жертвеният характер на Евхаристията се проявява в самите установителни слова: „Това е Моето тяло, което за вас се дава“ и „Тая чаша е Новият завет с Моята кръв, която за вас се пролива“ (Лук. 22:19-20). Жертвоприношението на Кръста и жертвоприношението Евхаристия са *едно единствено жертвоприношение*. Тъждествени са жертвата и приносителят; единствено различен е начинът на принасянето: кръвен – на Кръста, и безкръвен – в Евхаристията.

281. По какъв начин Църквата участва в евхаристичното жертвоприношение?

1368-1372 В Евхаристията – жертвоприношението на Христос – става жертво-
1414 приношение на членовете на Неговото тяло. Животът на вярващите, тяхното хваление, страдание, молитва, труд са съединени с тези на Христос. В качеството си на жертвоприношение Евхаристията се принася също за всички верни – за живите и за мъртвите, за опрощение на греховете на всички хора и за да се получат от Бога духовни и земни блага. Небесната църква също е присъединена към приношението на Христос.

282. Как Христос присъства в Евхаристията?

1373-1375 Исус Христос присъства в Евхаристията по уникален и несравним
1413 начин. Той действително присъства по един реален и същностен начин: със Своето Тяло и Кръв, със Своята Душа и Божествено естество. В нея, следователно по тайнствен начин, т.е. под евхаристичните видове на хляба и виното Христос присъства цял: Бог и човек.

283. Какво означава преосъществяване?

1376-1377 *Преосъществяване* означава превръщане на цялата същност на хляба
1413 в същност на Тялото на Христос и цялата същност на виното в същност на Неговата кръв. Това превръщане се осъществява в Евхаристичната молитва чрез действената сила на Словото на Христос и под действието

на Свети Дух. Въпреки това вкусовите характеристики на хляба и виното, т.е. на „евхаристичните видове“ остават непроменени.

284. Преломяването на хляба разделя ли Христос?

Преломяването на хляба не разделя Христос. Той е цял и цялостно присъстващ във всеки евхаристичен вид и във всяка една от неговите части.

1377

285. Докога продължава евхаристичното присъствие на Христос?

То продължава, докато траят евхаристичните видове.

1377

286. Какво почитание е дължимо на Евхаристията?

Дължимо е почитанието на *обожаване*, запазено единствено за Бог било по време на евхаристичното служение, било извън него. Църквата съхранява най-старателно осветените жертвени дарове, носи ги на болните и на онези, на които им е невъзможно да участват в Светата литургия, представя ги за тържествено обожаване от верните, носи ги в шествие и подканя за често посещение и обожаване на съхраняваното в дарохранителницата Пресвето тайнство.

1378-1381
1418

287. Защо Евхаристията е Пасхално угощение?

Евхаристията е Пасхално угощение, защото Христос осъществявайки тайнствено своята Пасха, ни дава Своите тяло и кръв като храна и пиtie и ни единява със Себе Си и между нас в Своето жертвоприношение.

1382-1384
1391-1396

288. Какво означава олтарът?

Олтарът е символ на самия Христос, присъстващ като свещена жертва (олтарът – кръстна жертва) и като небесна храна, която се дава за нас (олтарът – евхаристична трапеза).

1383
1410

289. Кога Църквата задължава да се участва в Светата литургия?

Църквата задължава верните да участват в Светата литургия всяка неделя и в задължителните празници, като препоръчва да се участва и в другите дни.

1389
1417

290. Кога трябва да се приема Светото причастие?

Църквата препоръчва на вярващите, които участват в Светата литургия, да приемат Светото причастие с необходимите разположения, като предписва задължително причастяване поне на Великден.

1389

291. Какво се изисква за приемане на Светото причастие?

За приемане на Светото причастие се изисква пълна принадлежност към Католическата църква и състояние на благодат, т.е. без смъртен грях.

1385-1389
1415

Този, който има съзнанието за извършен тежък грях, трябва да получи тайнството на Помирението (Изповед, Покаяние), преди да пристъпи към Причастието. Важни също така са духът на съсредоточаване и молитва, спазването на предписания от Църквата пост и съответното телесно поведение (жестове, дрехи) в знак на уважение към Христос.

292. Какви са плодовете на Светото причастие?

- 1391-1397 Светото причастие увеличава нашето единство с Христос и с
1416 Неговата църква, съхранява и обновява получения при Кръщението и Миропомазването живот в благодат и ни прави да растем в любовта към ближния. Усилвайки ни в милосърдието, то заличава простителните грехове и ни предпазва за в бъдеще от смъртни грехове.

293. Кога е възможно да се даде Светото причастие на други християни?

- 1398-1401 Католическите свещенослужители дават законно Светото причастие на членове от Източните църкви, които не са в пълно общение с Католическата църква, когато те искрено го желаят и имат необходимото разположение.

Що се отнася до членове от други църковни общности, католическите свещенослужители дават законно Светото причастие на верните, които по сериозни причини го желаят искрено, имат необходимото разположение и споделят католическото вярване относно това Тайнство.

294. Защо Евхаристията е „залог за бъдеща слава“?

- 1402-1405 Защото Евхаристията ни изпълва с всяко небесно благословение и благодат, укрепва ни в поклонничеството на този живот и поражда желание за вечния живот, като вече ни присъединява към Христос, седнал отдясно на Отца, към Небесната църква, към Пресветата Дева и към всички светии.

В Евхаристията ние „разчупваме един и същ хляб, който е лек за безсмъртие, противоотрова срещу смъртта, за да живеем в Исус Христос завинаги“ (Св. Игнатий Антиохийски).

ГЛАВА ВТОРА

ТАЙНСТВА НА ИЗЦЕЛЕНИЕТО

295. Защо Христос установи тайнствата на Покаянието и Помазването на болни (Елеосвещение)?

- 1420-1421 Христос, лечител на душата и тялото, установи тези тайнства,
1426 защото новият живот даден ни от Него в тайнствата на християнското

въведение, може да бъде отслабен и даже загубен заради греха. Ето защо Христос пожела Неговата църква да продължи делото Му на изцеление и спасение чрез тези две тайнства.

ТАЙНСТВОТО НА ПОКАЯНИЕТО И ПОМИРЕНИЕТО

296. Как се нарича това тайнство?

То се нарича тайнство на Покаянието, на Помирението, на Прощката, 1422-1424
на Изповедта, на Обръщането

297. Защо съществува тайнството на Помирението след Кръщението?

Защото полученият при Кръщението нов живот на благодат не 1425-1426
премахва слабостта на човешката природа, нито склонността към греха 1484
(т.е. *сладострастието*). Христос установи това тайнство за обръщане
на кръстените, които чрез греха са се отдалечили от Него.

298. Кога бе установено това тайнство?

Възкръсналият Господ установи това тайнство, когато вечерта на 1485
Пасха се яви на Своите апостоли и им каза: „Приемете Духа Светаго.
На които простите греховете, тям ще се простят; на които задържите,
ще се задържат“ (Иоан. 20:22-23).

299. Кръстените имат ли нужда от обръщане?

Призивът на Христос за обръщане звучи непрекъснато в живота на 1427-1429
кръстените. Обръщането е непрекъсната борба на цялата Църква, която
е свята, но включва в своето лоно грешниците.

300. Какво е вътрешно покаяние?

Това е поривът на подтикнатото от Божията благодат „съкрушено 1430-1433
сърце“ (Пс.50(51):19), да отвърне на милосърдната Божия любов. 1490
Покаянието включва страдание и отвръщане от извършените грехове,
твърдо решение да не грешим повече в бъдеще и доверие в Божията
помощ. То се подхранва от надеждата в Божието милосърдие.

301. С какви форми се изразява покаянието в християнския живот?

Покаянието се изразява с твърде разнообразни форми и особено с 1434-1439
пост, молитва, милостиня. Тези и много други форми на покаяние мо-
гат да бъдат практикувани от християнина във всекидневния му живот и
особено по време на Великия пост и в петък, който е ден на покаяние.

302. Кои са същественият елементи на тайнството Помирение?

1440-1449 Те са два: действията на човека, който се обръща под действието на Свети Дух; опрощението от свещеника, който в името на Христос дава прошка и определя начина за удовлетворение.

303. Кои са действията на каещия се?

1450-1460 Те са: внимателното *изпитване на съвестта*; *съкрушението* (или
1487-1492 *разкаяние*), което е свършено, когато произлиза от любов към Бога и несвършено, когато се основава на други мотиви и включва намерението да не се греши повече; *изповедта*, която се състои в признаване на греховете пред свещеник; *удовлетворението* или изпълнение на някои действия на покаяние, които изповедникът налага на каещия се, за да се възстановят щетите, причинени от греха.

304. Кои грехове трябва да се изповядват?

1456 Трябва да се изповядват всички тежки грехове, които все още не са изповядани и за които разкайващият се си спомня след внимателно изпитване на съвестта. Изповядването на тежките грехове е единственият редовен начин за получаване на опрощение.

305. Кога сме задължени да изповядваме тежките грехове?

1457 Всеки вярващ, който е достигнал разумна възраст, има задължението да изповядва своите тежки грехове поне един път в годината и то винаги преди да приеме Светото причастие.

306. Защо простителните грехове също могат да бъдат предмет на тайнството Изповед?

1458 Макар изповядването на простителните грехове да не е абсолютна необходимост, Църквата горещо го препоръчва, защото ни помага да изградим правилно съвестта си и да се борим против лошите си наклонности, да позволим да бъдем излекувани от Христос и да напредваме в духовния живот.

307. Кой е служителят на това тайнство?

1461-1466 Христос повери длъжността на Помирението на Своите апостоли,
1495 на епископите, техни наследници, и на свещениците, техни сътрудници, които са инструменти на Божието милосърдие и справедливост. Те упражняват властта да прощават греховете *в името на Отец и Син и Свети Дух*.

308. За кого е запазено правото за опрощаване на някои грехове?

1463 Опрощаването на някои особено тежки грехове (като тези, които се наказват с отлъчване) е запазено за Светия престол, за местния епископ или за упълномощените от тях свещеници, макар че всеки свещеник може в случай на смъртна опасност да прости всеки грях и всяко отлъчване.

309. Длъжен ли е изповедникът да пази пълна тайна?

Като се имат предвид деликатността и величието на това служение и длъжимото на лицата уважение, всеки изповедник е задължен без никакво изключение и под страх от най-тежко наказание да пази обвитата в тайнство тайна, т.е. абсолютна тайна за съдържанието на греховете, които той е узнал чрез Изповедта.

1467

310. Какви са последствията от това тайнство?

Последиствията от тайнството Покаяние са: помирение с Бог и следователно опрощаване на греховете; помирение с Църквата; възстановяване на благодатното състояние, ако е било изгубено; опрощение на вечното наказание, заслужено поради смъртните грехове, или поне отчасти на временните наказания като последица от греха; мир и спокойствие на съвестта, както и духовно утешение; нарастване на духовните сили за християнска борба.

1468-1470

1496

311. Може ли в определени случаи това тайнство да се отслужи с групов изповед и всеобщо опрощение?

В случаи на крайна необходимост (като при непосредствена смъртна опасност) може да се прибегне до групово отслужване на Помирението със съвместна изповед и всеобщо опрощение, при съблюдаване нормите на Църквата и с намерение в удобно време да се изповядат индивидуално тежките грехове.

1480-1484

312. Що са индулгенциите?

Индулгенциите са опрощения пред Бог на временното наказание за изповяданите грехове, чиято вина е вече заличена. Вярващият ги получава при определени условия за себе си или за умрелите чрез действието на Църквата, която – като разпоредител на изкуплението – раздава от съкровищницата на заслугите на Христос и светците.

1471-1479

1498

ТАЙНСТВО ПОМАЗВАНЕ НА БОЛНИТЕ**313. Как се гледа на болестта в Стария завет?**

Още в Стария завет чрез болестта човек е разбирал своята ограниченост, забелязвайки същевременно, че болестта по тайнствен начин е свързана с греха. Пророците прозряха, че тя може да има изкупителна сила за собствените грехове и тези на другите. Така болестта е изживявана пред лицето на Бог, от Когото човек проси изцеление.

1499-1502

314. Какво значение има състраданието на Исус към болните?

Състраданието на Исус към болните и Неговите многобройни изцеления са ясен знак, че с Него е дошло Царството Божие и следователно победата над греха, над страданието и над смъртта. Със Своето страдание и смърт Той дава нов смисъл на страданието, което,

1503-1505

ако е съединено с Неговото, може да стане средство за пречистване и спасение за нас и за другите.

315. Какво е отношението на Църквата към болните?

1506-1513 Получавайки от Господ заповедта да лекува болните, Църквата
1526-1527 се старае да я изпълнява чрез грижата към болните, придружена с ходатайствени молитви. Тя най-вече притежава особеното тайнство в полза на болните, установено от самия Христос и засвидетелствано от свети Яков: „Болен ли е някой между вас, нека повика презвитерите църковни и те да се помолят над него, като го помажат с елей в името Господне“ (Иак. 5:14-15).

316. Кой може да получи тайнството Помазване на болни?

1514-1515 Може да го получи всеки вярващ, който се намира в смъртна
1528-1529 опасност поради болест или старост. Същият вярващ може да го получи отново при влошаване на болестта или при друго тежко заболяване. Отслужването на това тайнство по възможност трябва да се предшества от лична изповед на болния.

317. Кой отслужва това тайнство?

1516 То може да бъде отслужвано единствено от свещенослужители
1530 (епископи и свещеници).

318. Как се отслужва това тайнство?

1517-1519 Същественото при отслужването на това тайнство се състои в
1531 *помазване* с елей, благословен по възможност от епископа, върху челото и ръцете на болния (в римския обред, а при други обреди и върху други части на тялото), придружено от *молитвата* на свещеника, който изпросва благодатта, присъща на това тайнство.

319. Какви са въздействията от това тайнство?

1520-1523 Това тайнство придава особената благодат, която присъединява по-
1532 съкровено болния към Страданието на Христос за негово собствено добро и за доброто на цялата Църква, като му дава подкрепа, мир, смелост, а също и опрощение на греховете, ако болният не е могъл да се изповяда. Това тайнство позволява понякога, ако такава е волята Божия, възстановяване на физическото здраве. Във всеки случай това Помазване подготвя болния за преминаването му в дома на Отца.

320. Що е предсмъртно причастие?

1524-1525 Това е Евхаристията, получена от тези, които напускат земния живот и подготвят преминаването си във вечния живот. Прието в момента на преминаването от този свят към Отца, причастяването с Тялото и Кръвта на Христос, умрял и възкръснал, е началък за вечния живот и сила за възкресението.

ГЛАВА ТРЕТА

ТАЙНСТВА В СЛУЖБА НА
ОБЩЕНИЕТО И МИСИЯТА**321. Кои тайнства са в служба на общението и мисията?**

Две тайнства – Свещенството и Бракът, дават извънредна благодат за особена мисия в Църквата в служба за изграждането на Божия народ. Те допринасят по-особено за църковното общение и спасението на другите.

ТАЙНСТВО СВЕЩЕНСТВО

322. Що е тайнството Свещенство?

Свещенството е тайнство, чрез което мисията, поверена от Христос на Неговите апостоли, продължава да се изпълнява в Църквата до свършека на времената.

323. Защо е наречено тайнство Свещенство?

Свещенството в най-широк смисъл означава църковно тяло, в което се встъпва чрез специално посвещаване (ръкополагане), което чрез особен дар на Свети Дух, позволява да се упражнява *свещена власт* в името и с властта на Христос в служба на Божия народ.

324. Как се помества тайнството Свещенство в Божествения замисъл на Спасението?

В Стария завет предобрази на това тайнство са службата на левитите както и свещенството на Аарон и институцията на седемдесетте „старейшини“ (Числ. 11:25). Тези предобрази намират своето изпълнение в Исус Христос, Който с жертвоприношението си на Кръста е „един и Ходатай между Бога и човеци“ (1 Тим. 2:5), „Първосвещеник по чина Мелхиседек“ (Евр. 5:10). Единственото свещенство на Христос присъства чрез длъжностното свещенство.

“Единствено Христос е истинският свещеник, всички останали са негови служители“ (Св. Тома от Аквино).

325. От колко степени е съставено тайнството Свещенство?

- 1554 То се състои от три степени, които са незаменими за организационната
1593 структура на Църквата: епископство, свещенство и дяконство.

326. Какво е въздействието на епископското ръкополагане?

- 1557-1558 Епископското ръкополагане дава пълнотата на тайнството Све-
1594 щенство, прави епископа законен наследник на апостолите, включва го в
епископската колегия, споделяйки с папата и с другите епископи грижата
за всички Църкви и му дава службата да учи, освещава и управлява.

327. Каква е службата на епископа в поверената му поместна Църква?

- 1560-1561 Епископът, на когото е поверена една поместна Църква, е видимото
начало и основа за единството на тази Църква, към която, като наместник
на Христос, има пастирско задължение, при което е подпомаган от
своите свещеници и дякони.

328. Какво е въздействието на свещеническото ръкополагане?

- 1562-1567 Помазването със Свети Дух бележи свещеника (презвитера) с
1595 незаличим духовен знак, който го уподобява на Христос-Свещеник и го
прави способен да действа в името на Христос-Глава. Като сътрудник
на епископския чин той е посветен, за да проповядва Евангелието, да
извършва богослужението, най-вече Евхаристията, от където неговото
служение черпи сила, и да бъде пастир на верните.

329. Как свещеникът упражнява своето служение?

- 1568 Макар и да е ръкоположен за всеобща мисия, той я упражнява в една
поместна Църква, в тайнствено братство с другите свещеници, които
образуват „презвитерството“ и които в общение с епископа и в негово
подчинение носят отговорността за поместната Църква.

330. Какво е въздействието на дяконското ръкополагане?

- 1569-1571 Дяконът, уподобен на Христос слуга на всички, е ръкоположен
1596 за служение на Църквата, което той изпълнява под ръководството на
своя епископ, при служение на Словото, богослужението, пастирското
напътствие и милосърдието.

331. Как се отслужва тайнството Свещенство?

- 1572-1574 Тайнството Свещенство за всяка от трите степени се дава чрез
1597 *възлагане на ръцете* върху главата на ръкополагания от страна на
епископа, който произнася тържествената посветителна *молитва*. С нея
епископът изпросва от Бог за ръкополагаемия особеното изливане на
Свети Дух и Неговите дарове, съпътстващи това служение.

332. Кой може да дава това тайнство?

Като наследници на апостолите единствено законно ръкоположените епископи имат правото да дават тайнството Свещенство в трите му степени. 1575-1576
1600

333. Кой може да получава това тайнство?

Валидно може да го получи единствено кръстен мъж. Църквата се счита обвързана с този избор, направен от самия Господ. Никой не може да изисква да получи тайнството Свещенство, но трябва да бъде оценен като подходящ за това свещенослужение от църковната власт. 1577-1578
1598

334. Необходимо ли е безбрачието за получаване на тайнството Свещенство?

Епископството изисква винаги безбрачие. В Латинската църква за свещеници се избират обикновено вярващи мъже, които живеят и имат намерението да запазят своето безбрачие „заради царството небесно“ (Мат. 19:12). В Източните църкви този, който е ръкоположен, не може повече да се жени. До постоянното дяконство могат да се доближат и вече женени мъже. 1579-1580
1599

335. Какви са въздействията на тайнството Свещенство?

Това тайнство дава специално изливане на Свети Дух, което уподобява ръкоположения на Христос в тройната Му функция на свещеник, пророк и цар според трите степени на тайнството. Ръкополагането предава незаличим духовен характер, ето защо не може да бъде повтаряно нито да се дава за определено време. 1581-1589

336. С каква власт се упражнява длъжностното свещенство?

При осъществяване на своето свещенослужение ръкоположените свещеници говорят и действат не по собствена воля (в качеството си на личности), нито по поръчение и упълномощение на общността, а в лицето на Христос-Глава и в името на Църквата. Ето защо свещенството като длъжност се различава не само по степен, но и по същност от свещенството, общо за вярващите, в служба на което Христос го установи. 1547-1553
1592

Тайнството Брак**337. Какъв е Божият замисъл за мъжа и жената?**

Бог, Който е любов и Който създаде човека от любов го призова към любов. Като създаде мъжа и жената, Той ги призова в Брака към дълбоко общение в живота и любовта: „тъй, че те вече не са двама, а една плът“ (Мат. 19:6). И благослови ги Бог като им рече: „Плодете се и множете се“ (Бит. 1:28). 1601-1605

338. С каква цел Бог установи Брака?

- 1659-1660 Брачният съюз между мъжа и жената, основан и изграден с особени закони от Създателя, по своята природа е предназначен за общуването и благомето на съпрузите и за раждането и възпитанието на децата. Брачният съюз по изначалния Божи замисъл е неразтрогваем, както заключава Исус Христос: „Коего Бог е съчетал, човек да не разлъчва“ (Марк. 10:9).

339. По какъв начин грехът застрашава Брака?

- 1606-1608 По причина на първородния грях, който предизвика също разрыв и в даденото от Бог общение между мъжа и жената, брачният съюз много често е заплашван от разногласия и невярност. При все това Бог в Своето безкрайно милосърдие дава на мъжа и жената благодатта да осъществят единството в живота си според изначалния божествен замисъл.

340. Какво учи Стария завет за Брака?

- 1609-1611 Бог, най-вече чрез педагогиката на Закона и пророците, помага на Своя народ да расте непрекъснато в разбирането на изключителността и неразтрогваемостта на Брака. Брачният съюз между Бог и Израел подготвя и предвещава нов завет, осъществен от Сина Божи Исус Христос с Неговата невеста Църквата.

341. Какво ново придаде Христос на Брака?

- 1612-1617 Исус Христос не само възстановява първоначалния ред, желан от
1661 Бог, но дава благодатта щото Брактът да се живее в новото достойнство на тайнство, което е знак на Неговата съпружеска любов към Църквата: „Вие, мъже, обичайте жените си, както Христос обикна Църквата“ (Еф. 5:25).

342. Задължение за всички ли е Брактът?

- 1618-1620 Брактът не е задължение за всички. Бог по особен начин призовава някои мъже и жени да следват Господ Исус чрез девството или целомъдрието по пътя към Небесното царство, отказвайки се от голямото благо на Брака, за да се грижат за нещата на Господ и да се стараят да Му угодят, като се превръщат в знак на пълното превъзходство на Христовата любов и на пламенното очакване на Неговото славно завръщане.

343. Как се отслужва тайнството Брак?

- 1621-1624 Тъй като Брактът установява съпрузите в публично състояние на живот в Църквата, неговото литургично отслужване е публично, в присъствието на свещеник (или на упълномощен от Църквата свидетел) и други свидетели.

344. Що е брачно съгласие?

Брачно съгласие е изразената от един мъж и една жена воля да се отдадат взаимно и окончателно с цел да живеят в един верен и плодотворен съюз на любов. Понеже съгласието сключва Брака, то е абсолютно необходимо и незаменяемо. За да направи валиден Брака, съгласието трябва да има за предмет истинския Брак и трябва да бъде съзнателно и свободно човешко действие, неподчинено на принуда и насилие.

345. Какво се изисква, когато единият от съпрузите не е католик?

Смесеният брак (между католик и кръстен не католик) се нуждае от позволение на църковната власт, за да бъде законен. Брак между хора с различно вероизповедание (между католик и некръстен), за да бъде валиден, се нуждае от особено разрешително (диспенсация). Във всеки случай съществено е двете страни да не отхвърлят приемането на основните цели и същност на брака и католическата страна да потвърди задълженията си известни и на другата страна – да запази вярата си и да осигури католическо кръщение и възпитание на децата.

346. Какви са въздействията на тайнството Брак?

Тайнството Брак поражда постоянна и изключителна връзка между съпрузите. Сам Бог подпечатва съгласието на съпрузите. Затова сключеният и консумиран между кръстени брак не може никога да бъде разтрогнат. Впрочем това тайнство дава на съпрузите необходимата благодат, за да постигнат светостта в брачния си живот и отговорно да приемат и възпитат децата си.

347. Кои тежки грехове са против тайнството Брак?

Това са: прелюбодеянието; многоженството, тъй като е противно на еднаквото достойнство на мъжа и жената, на единствеността и изключителността на брачната любов; отказът от продължение на рода, който лишава съпругеския живот от дара на децата; разводът, който противостои на неразтрогваемостта.

348. Кога Църквата приема физическото разделяне на съпрузите?

Църквата приема физическото разделяне на съпрузите, когато по сериозни причини тяхното съжителство е станало практически невъзможно, макар и да желае тяхното помирение. Ала те, докато са живи и двамата, не са свободни да сключат нов съюз, освен ако бракът е обявен за нищожен от църковните власти.

349. Какво е отношението на Църквата към тези хора, които са разведени и отново женени?

Църквата, вярна на Господ, не може да признае като Брак съюза на разведени и повторно сключили граждански брак. „Който напусне жена

си и се ожени за друга, той прелюбодейства спрямо нея; и ако жена напусне мъжа си и се омъжи за друг, прелюбодейства“ (Марк. 10:11-12). Към тях Църквата има внимателна загриженост, като ги приканва към живот във вяра, молитва, милосърдни дела и християнско възпитание на децата им. Ала те не могат да получат тайнството Опрощение, нито се допускат до Евхаристично общение, нито могат да упражняват някои църковни отговорности, докато продължава това състояние, което обективно нарушава Божия закон.

350. Защо християнското семейство се нарича още *домашна църква*?

- 1655-1658 Защото семейството изразява и осъществява общностната и
1666 семейна природа на Църквата като Божие семейство. Всеки негов член, според ролята си, упражнява кръщелното свещенство и допринася за изграждането на семейството като общност на благодат и молитва, школа за човешки и християнски добродетели, място, където децата получават първото благовестие на вярата.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

ДРУГИ ЛИТУРГИЧНИ СЛУЖЕНИЯ

ТАЙНСТВЕНООБРАЗНИ (ТРЕБИ)

351. Що са тайнственообразните?

- 1667-1672 Това са установени от Църквата свещени знаци, чрез които се
1677-1678 освещават различни обстоятелства в живота. Те съдържат молитва придружена от знака на кръста и други знаци. Сред свещенодействията важно място заемат благословенията, които са хвалебствие на Бог и молитва за получаване на Неговите дарове, посвещавания на хора и освещаване на предмети за богослужението.

352. Що е екзорсизъм?

- 1673 Екзорсизъм имаме, когато Църквата проси чрез своята власт в името на Исус дадена личност или предмет да бъдат предпазени от влиянието на Лукавия и избавени от неговото владичество. Под обикновена форма той се извършва при Кръщението. Тържественият екзорсизъм, наричан *велик екзорсизъм*, може да се изпълни само от свещеник с упълномощение на епископа.

353. Какви форми на народно благочестие обграждат тайнствения живот на Църквата?

Религиозното чувство на християнския народ във всички времена е намирало своя израз в различни форми на благочестие, които обграждат живота на Църквата в тайнствата. Такива са например: почитта към мощите, посещенията на светилища, поклонничествата, шествията, Кръстният път, Броеницата. Църквата със светлината на вярата осветлява и благоприятства истинните форми на народно благочестие.

ХРИСТИЯНСКОТО ПОГРЕБЕНИЕ**354. Каква връзка има между тайнствата и смъртта на християнина?**

Християнин, който умира в Христос, в края на своето земно съществуване достига до новия живот, който е започнал с Кръщението, укрепил с Миропомазването и хранил с Евхаристията като предвкушване на небесната трапеза. Християнското разбиране за смъртта се разкрива в светлината на смъртта и Възкресението на Христос, единствената наша надежда; когато умира в Исус Христос, християнинът „се *прибира* у Господа“ (2 Кор. 5:8).

355. Какво изразяват погребенията?

Погребенията, макар и отслужвани според различни обреди, отговарящи на обстоятелствата и традициите на отделните райони, изразяват пасхалния характер на християнската смърт в надеждата на възкресението и чувството за общение с покойника особено посредством молитва за пречиштането на душата му.

356. Кои са основните моменти от погребението?

Обикновено погребението се състои от четири основни момента: посрещане на тялото от страна на общността с думи на утеха и надежда, литургия на Словото, Евхаристично жертвоприношение и „сбогуване“ (с Богом), с което душата на починалия се поверява на Бог, извор на Вечния живот, а тялото се погребва в очакване на Възкресението.

Илюстрацията представя Тайната вечеря с установяването на Евхаристията в голямата, постлана горница (срв. Марк. 14:15).

„Когато ядяха, Исус взе хляба и, като благослови, преломи го и, раздавайки на учениците, каза: „Вземете, яжте: това е Моето тяло“. И като взе чашата и благодари, даде им и рече: пейте от нея всички, защото това е Моята кръв на новия завет, която за мнозина се пролива за опрощаване на грехове“ (Мат. 26:26-28).

На това изображение, Исус е с апостолите около трапеза с форма на чаша. На трапезата са евхаристичните видове: хляб и вино. Стаята, която разкрива пищен архитектурен фон, със здания и кръгла дарохранителница със седем колони, символизира Църквата, обител на евхаристичния Христос. Особено значима е позата на апостол Йоан, който обляга глава на гърдите на Исус (срв. Йоан. 13:25). Посочва общението в любовта, което Евхаристията поражда във вярващия. Така ученикът отговоря на поканата на Учителя:

„Аз съм лозата, вие пръчките; който пребъдва в Мене, и Аз в него, той дава много плод... Пребъдете в моята любов. Ако спазите Моите заповеди, ще пребъдете в любовта Ми“ (Йоан. 15:5, 9-10).

Евхаристията е причастяване с Исус и духовна храна, която подкрепя всекидневната борба на верния за съблюдаване на заповедите:

„Спасителят винаги и изцяло присъства за тези, които живеят в Него: Той се грижи за всичко, което им е необходимо, Той е всичко за тях и не позволява нито да отклонят погледа си към нещо друго, нито да търсят нещо извън Него. Всъщност, няма нищо от това, което е потребно на светиите, което да не е Той: Той ги ражда, отглежда, храни, Той е светлина и дихание, към Себе си насочва техния поглед, със Себе си го озарява и накрая Себе си дава да видят. Едновременно ги храни и е храната; Той поднася хляба на живота, поднася сиреч самия Себе си; живот на живите, уханье – за който диша, дреха – за който иска да се облече. И пак е Той, който ни дава възможност да вървим, Той е животът, но също и място на отдых и свършек. Ние сме членовете, Той – Главата. Необходимо ли е да се борим? Той с нас се бори и дава победата на заслужилия тази чест. Побеждаваме ли? Ето, Той е венецът. Така отвсякъде към Себе си насочва нашия ум и не позволява към нищо друго да се обърне, нищо друго да обича... От казаното става ясно, че животът в Христос не се отнася само до бъдещето, но още сега Той е настояще за светиите, които живеят и действат в Него“ (Н. Кавасила, *За живота в Христос*, 1, 13-15).

ЧАСТ ТРЕТА

ЖИВОТ В ХРИСТОС

РАЗДЕЛ ПЪРВИ

ПРИЗВАНИЕТО НА ЧОВЕКА ЖИВОТ В ДУХА

Мария, *Panaghía* (Всесвятая), е най-съвършеното творение на Светия Дух *Panághion*. Нейното съществуване – от непорочното ѝ зачатие до славното ѝ успение на небето – е изцяло обусловено от Божествената любов. Духът на любов на Отца и Сина прави от Мария ново създание – новата Ева, чието сърце и ум са обърнати към обожаване и послушание на небесния Отец, чиято възлюблена дъщеря се явява тя; приема и служи на Сина, на Когото е майка, ученичка и спътница; към общение и сътрудничество със Свети Дух, чийто скъпоценен съсъд е тя.

На това изображение Дева Мария е заобиколена от ангели, които свирят и празнуват, главата ѝ е обляна от блясъка на Божествената любов на Свети Дух, символично представен от гълъба. Мария е майката и покровителката на Църквата (в нозете ѝ се вижда свещено здание). Със своето действено майчинско застъпничество пред Исус тя излива върху Църквата изобилието на небесните благодати (цъфналия розов храст).

Долу вляво апостол Йоан, който съзерцава Непорочната, символизира всеки вярващ, който открива в Светата Дева съвършения образец и същевременно учителката и наставничката на живота в Духа.

Систерцианският абат Кристиан (XII век) размишлява духовния опит, който апостолите споделят с Мария. Сравнявайки ги с дванадесетте звезди, които увенчават Светата Дева, абатът пише:

„Те често се събирали около благоразумната Дева, като ученици около своята учителка, за да научат по-пълно истината за сторените от нея дела; истини, които те трябвало да проповядват и на останалите в точния момент. И тъй като беше Божествено посветена и научена, тя се явяваше като истинска библиотека на небесната мъдрост, защото във всекидневното съжителство е била близка, неразлъчна спътница на самата Премъдрост, т.е. на своя Син и съвършено е запомнила и вярно съхранила видяните и чути неща“ (*Проповед върху Успението на Блажената Мария*).

357. Как християнският нравствен живот се свързва с вярата и тайнствата?

Това, което символът на вярата изповядва, се дава в тайнствата. 1691-1698
Посредством тях вярващите получават благодатта на Христос и даровете на Свети Дух, които ги правят годни за новия живот на Божии чеда в приетия с вяра Христос.

“Християнино, познай своето достойнство“ (Св. Лъв Велики).

ГЛАВА ПЪРВА

ДОСТОЙНСТВО НА ЧОВЕШКАТА ЛИЧНОСТ

ЧОВЕКЪТ – ОБРАЗ БОЖИ

358. Къде се корени човешкото достойнство?

Достойнството на човешката личност се корени в нейното сътворение 1699-1715 по образ и подобие Божие. Надарена с духовна и безсмъртна душа, с разум и със свободна воля, човешката личност е предопределена за Бог и е призвана с душа и тяло за вечното блаженство.

НАШЕТО ПРИЗВИНИЕ ЗА БЛАЖЕНСТВО

359. Как човек достига блаженството?

Човек достига блаженството благодарение на благодатта на Христос, 1716 която го прави участник в Божествения живот. В Евангелието Христос посочва на Своите последователи пътя, който води към щастieto без край: Блаженствата. Благодатта на Христос действа във всеки човек, който следвайки чистата съвест, търси и обича истинното и доброто и избягва злото.

360. Защо блаженствата са важни за нас?

Блаженствата са сърцевината на Исусовата проповед, те подемат и 1716-1717 усъвършенстват Божествените обещания, дадени ни още от Авраам. 1725-1726 Те обрисуват самия образ на Исус, очертават истинския християнски живот и разкриват на човека крайната цел на неговите действия: вечното блаженство.

361. Как се отнасят Блаженствата към човешкото желание за щастие?

- 1718-1719 Блаженствата отговарят на вроденото желание за щастие, което Бог вложи в човешкото сърце, за да го привлече към Себе си и което единствено Той може да удовлетвори.

362. Що е вечно блаженство?

- 1720-1724 Това е виждането на Бог във вечния живот, когато ще станем
 1727-1729 „участници в Божественото естество“ (2 Петр. 1:4), в славата на Христос и в радостта на живота на Светата Троица. Блаженството превъзхожда човешките възможности: то е свръхестествен и безвъзмезден Божи дар, както и благодатта, която води към него. Обещаното блаженство ни изправя пред решителни морални избори, засягащи земните блага, като ни насърчава да обичаме Бог над всичко.

ЧОВЕШКА СВОБОДА**363. Що е свобода?**

- 1730-1733 Свободата е дадената от Бог на човека власт да действа или да не
 1743-1744 действа, да прави едно или друго, да извършва сам съзнателни постъпки. Свободата характеризира чисто човешките действия. Колкото повече човек прави добро, толкова по-свободен става. Свободата достига своето съвършенство, когато е насочена към Бог, Върховно благо и наше Блаженство. Свободата съдържа и възможността за избор между доброто и злото. Изборът на злото е злоупотреба със свободата и води към робството на греха.

364. Какво е отношението между свобода и отговорност?

- 1734-1737 Свободата прави човека отговорен за делата си, доколкото те
 1745-1746 са доброволни, макар и вменяването на вина и отговорността за дадено действие да могат да бъдат намалени или дори премахнати от незнанието, невниманието, претърпяното насилие, страха, силните афекти, привичките.

365. Защо всеки човек има право да упражнява свободата?

- 1738 Правото да се упражнява свободата е присъщо на всеки човек, защото
 1747 е неделимо от неговото достойнство на човешка личност. Ето защо това право трябва да бъде винаги уважавано, особено в нравствено и религиозно отношение и трябва да бъде граждански признато и зачитано в границите на общото благо и на справедливия обществен ред.

366. Какво е мястото на човешката свобода в спасителния промисъл?

- 1739-1742 Нашата свобода е отслабена от първородния грях. Това отслабване
 1748 бе утежнено от последвалите грехове. Ала Христос ни освободи, за

„да стоим твърдо в свободата“ (Гал. 5:1). Със своята благодат Свети Дух ни води към духовната свобода, за да ни направи свои свободни сътрудници в Църквата и в света.

367. Кои са източниците на нравственост за човешките деяния?

Нравствеността на човешките деяния се определя от три източника: 1749-1754
от избрания предмет на действие – истинско или привидно благо; 1757-1758
от намерението на действащия субект, т.е. преследваната от него цел; *от обстоятелствата* на действието, включително и *последниците*.

368. Кога деянието е нравствено добро?

Деянието е нравствено добро, когато предполага едновременно 1755-1756
доброто на обекта на действие, на целта и на обстоятелствата. Избраният 1759-1760
предмет може да опорочи сам цялото действие, дори намерението да е добро. Не е позволено да се върши зло, за да се получи от него добро. Една лоша цел може да опорочи действието, дори нейният предмет сам по себе си да е добър. Ала една добра цел не прави добро дадено действие, ако неговият предмет е лош, защото целта не оправдава средствата. Обстоятелствата могат да намалят или увеличат отговорността на действащия, но не могат да променят нравственото качество на самите действия и никога не правят добро едно само по себе си лошо действие

369. Има ли деяния, които винаги са непозволявани?

Има деяния, които винаги е грешно да се избират по причина на своя 1756
предмет (например: богохулството, убийството, прелюбодеянието). 1761
Техният избор предполага безредие на волята, т.е. морално зло, което не може да бъде оправдано с благата, които евентуално могат да произтекат от него.

НРАВСТВЕНОСТ НА СТРАСТИТЕ

370. Що са страстите?

Страстите са афектите, емоциите или вълненията на чувствителността – естествени съставки на човешката психика – които предразполагат 1762-1766
да се действа или да не се действа съобразно с това, което се възприема 1771-1772
като добро или зло. Основните страсти са: любовта и омразата, желанието и страхът, радостта и тъгата, гневът. Главната страст е любовта, предизвикана от привличането към доброто. Обича се само доброто, било то истинско или привидно.

371. Нравствено добри или лоши са страстите?

Страстите – като вълнения на чувствителността – сами по себе си 1767-1770
не са нито добри, нито лоши. Добри са, когато допринасят за добро 1773-1775
действие, в противен случай са лоши. Те могат да се превърнат в добродетели или да се извратят в пороци.

МОРАЛНАТА СЪВЕСТ**372. Що е морална съвест?**

1776-1780 Морална съвест, вписана в човешкото сърце, е създанието на
1795-1797 разума, който в съответен момент заповядва на човека да върши добро и да избягва зло. Благодарение на нея човешката личност осъзнава моралното качество на предстоящи или вече извършени деяния, което ѝ позволява да поеме отговорност за тях. Когато слуша моралната съвест, благодарумният човек може да чуе Божия глас, който му говори.

373. Какво изисква достойнството на човешката личност по отношение на моралната съвест?

1780-1782 Достойнството на човешката личност изисква справедливост
1798 на моралната съвест (т.е. тя да бъде в съзвучие със справедливото и доброто според разума и Божия закон). Поради същото това личностно достойнство човек не трябва да бъде принуждаван да действа против съвестта си, но и не трябва и да му се пречи в рамките на общото благо да действа в съгласие с нея особено в областта на религията.

374. Как се изгражда справедлива и истинна морална съвест?

1783-1788 Справедлива и истинна морална съвест се изгражда чрез
1799-1800 възпитанието, усвояването на Божието слово и учението на Църквата. Тя се поддържа от даровете на Свети Дух и е подпомагана от съвестите на мъдри хора. Много за моралното възпитание спомагат молитвата и изпитването на съвестта.

375. Кои правила на съвестта трябва винаги да се следват?

1789 Най-основните са три: 1) никога не е позволено да се върши зло, за да се получи добро; 2) така нареченото *златно правило*: „Всичко, което искате да правят вам човеците, същото правете и вие тях“ (Мат. 7:12); 3) любовта минава винаги през уважението към ближния и към неговата съвест, ала това не означава да се приема за добро онова, което е обективно зло.

376. Може ли моралната съвест да прави грешни съждения?

1790-1794 Човек трябва винаги да слуша сигурното съждение на съвестта си,
1801-1802 но той може да направи и грешни съждения, които не винаги са лишени от лична вина. Все пак не може да се вмени на човека злото, което е извършено по неволно незнание, макар и обективно то да остава зло. Ето защо е необходимо да се работи усилено, за да се поправи моралната съвест от нейните грешки.

ДОБРОДЕТЕЛИТЕ

377. Що е добродетел?

Добродетел е обичайното и непоколебимо предразположение да се прави добро. „Целта на добродетелния живот е да се уподобим на Бога“ (Св. Григорий Нисийски). Съществуват човешки и богословски добродетели. 1803
1833

378. Що са човешки добродетели?

Човешки добродетели са обичайни и установени съвършенства на разума и волята, които управляват делата ни, подреждат страстите ни и направляват поведението ни според разума и вярата. Придобити и затвърдени с морално добри и постоянни дела, те са пречистени и възвисени от Божествената благодат. 1804
1810-1811
1834
1839

379. Кои са основните човешки добродетели?

Това са добродетелите, наречени *кардинални*, които групират около себе си всички останали и съставляват опора на добродетелния живот. Те са: благоразумие, справедливост, смелост и въздържание. 1805
1834

380. Що е благоразумие?

Благоразумието помага на разума да разпознава във всяко обстоятелство истинското ни благо и да избере подходящи средства за осъществяването му. То ръководи останалите добродетели, като им посочва тяхното правило и мяра. 1806
1835

381. Що е справедливост?

Справедливостта се състои в постоянната и непоколебима воля да се даде на другите дължимото им. Справедливостта към Бога се нарича „религиозна добродетел“. 1807
1836

382. Що е смелост?

Смелостта осигурява непоколебимост в трудностите и постоянство в следването на доброто. Тя ни води до себеотрицание и самопожертвование, за да защитим едно справедливо дело. 1808
1837

383. Що е въздържание?

Въздържанието съдържа порива на удоволствията и осигурява господството на волята над инстинктите и установява равновесие в използването на създадените блага. 1809
1838

384. Що са богословски добродетели?

Това са добродетелите, които имат за произход, причина и цел самия Бог. Вложени в човека с освещаващата благодат, те го правят способен 1812-1813
1840-1841

да живее във връзка с Троицата, обосновават и движат моралния живот на християнина, оживяват човешките добродетели. Те са залог за присъствието и делото на Свети Дух в човешките способности.

385. Кои са богословските добродетели?

1813 Богословските добродетели са: вярата, надеждата и любовта.

386. Що е вяра?

1814-1816 Вярата е богословска добродетел, чрез която ние приемаме Бог в
1842 своя живот и всичко онова, което Той ни е открил и което Църквата ни предлага да вярваме, защото Бог е самата Истина. Чрез вярата човек се отдава свободно на Бог. Ето защо вярващият иска да познава и да върши Божията воля, защото „вярата... действа чрез любов“ (Гал. 5:6).

387. Що е надежда?

1817-1821 Надеждата е богословска добродетел, с която ние желаем и очакваме
1843 от Бог вечния живот като наше щастие, влагайки нашето доверие в Христовите обещания и опирайки се на помощта на благодатта на Свети Дух, за да я заслужим и съхраним до края на земния си път.

388. Що е любов?

1822-1829 Любовта е богословска добродетел, с която ние обичаме Бог
1844 над всичко и ближния като себе си от любов към Бог. От любовта Исус направи новата заповед, пълнотата на Закона. Тя е „свързка на съвършенството“ (Кол. 3:14) и основа на останалите добродетели, които оживява, вдъхновява и подрежда. Без нея „нищо не съм“ и „нищо не ме ползва“ (1 Кор. 13:1-3).

389. Що са дарове на Свети Дух?

1830-1831 *Дарове* на Свети Дух са постоянни благоразположения, които правят
1845 човека послушен, за да следва божествените внушения. Те са седем: мъдрост, знание, разум, сила, съвест, благочестие и страх Божи.

390. Що са плодове на Светия Дух?

1832 *Плодове* на Свети Дух са изградените в нас съвършенства като първи плодове на вечната слава. Традицията на Църквата изброява дванадесет: любов, радост, мир, дълготърпение, благост, доброта, милосърдие, кротост, вяра, скромност, въздържание целомъдрие (Гал. 5:22-23).

ГРЕХЪТ

391. Какво предполага за нас приемането на Божието милосърдие?

Приемането на Божието милосърдие предполага да признаем греховете си и да се покаем за тях. Сам Бог със Своето слово и Дух открива греховете ни и насочва съвестта ни към истината за нея самата и ни дава надеждата за опрощение. 1846-1848
1870

392. Що е грях?

Грехът е „деяние, говорене или желание противно на Вечния закон“ (Св. Августин). Той е оскърбление към Бог в непослушание на Неговата любов. Той наранява човешката природа и посяга на човешката солидарност. Христос в Своето страдание разбули напълно тежестта на греха и го победи със Своето милосърдие. 1849-1851
1871-1872

393. Разнообразни ли са греховете?

Има множество различни грехове. Те могат да бъдат разграничени според техния предмет или според добродетелите и заповедите, на които се противопоставят. Могат да се отнасят директно към Бог, към ближния и към нас самите. Освен това е възможно да бъдат разграничени като мисли, думи, действия и пропуски (опущения). 1852-1853
1873

394. Как се разграничава грехът според тежестта си?

Прави се разграничение между смъртен и простителен грях. 1854

395. Кога се извършва смъртен грях?

Смъртен грях се извършва, когато са налице едновременно тежко съдържание, пълно съзнание и преднамерен умисъл. Този грях разрушава в нас любовта, лишава ни от освещаващата благодат, води ни към вечна смърт в ада, ако не се покаем. Той бива простен по обикновен начин чрез тайнствата на Кръщението и на Покаянието (или Помирението). 1855-1861
1874

396. Кога се извършва простителен грях?

Простителен грях, който е същностно различен от смъртния, се извършва, когато съдържанието му е леко или дори значимо, но без пълно съзнание или цялостен умисъл. Той не прекъсва връзката ни с Бог, но отслабва любовта; показва нередна привързаност към създадените блага; пречи на душата да напредва в упражняването на добродетелите и в практикуването на моралното добро; подлежи на пречистващи временни наказания. 1862-1864
1875

397. Как се умножава в нас грехът?

Грехът въвлеча в следващ грях, а неговото повторение ражда порок. 1865, 1876

398. Що са пороците?

1866-1867 Бидейки противоположното на добродетелите, пороците са извратени навици, които помрачават съзнанието и подтикват към зло. Пороците могат да бъдат свързани със седемте т.нар. *главни* грехове: гордост, алчност, завист, гняв, похотливост, лакомия, леност или мързел.

399. Носим ли отговорност за греховете, сторени от другите?

1868 Тази отговорност е налице, когато ние виновно сътрудничим с тях.

400. Що са *структури* на греха?

1869 Това са обществени положения или институции, които са противни на Божия закон. Те са израз и следствие на личните грехове.

ГЛАВА ВТОРА**ЧОВЕШКАТА ОБЩНОСТ****Личност и общество****401. В какво се състои общественото измерение на човека?**

1877-1880 Наред с личното призвание към блаженство човекът притежава
1890-1891 общественото измерение като съставна част на Своята природа и Своето призвание. Действително, всички хора са призовани към една цел – самия Бог; съществува известно сходство между общението на Божествените лица и братството, което хората трябва да установят помежду си в истината и в любовта. Любовта към ближния е неделима от любовта към Бог.

402. Какво е отношението между личност и общество?

1881-1882 Начало, обект и цел на всички обществени институции е и трябва
1892-1893 да бъде *личността*. Някои общности като семейството и гражданското общество са й необходими. Полезни са и други сдружения, както вътре в политическите формации, така и на международно равнище при зачитане на принципа на *взаимопомощта*.

403. Какво посочва принципът на спомоществователството?

1883-1885 Този принцип посочва, че по-развито общество не трябва да се меси
1894 в живота на по-слабо развито, лишавайки го от неговите права, а трябва по-скоро да го подкрепя в случай на нужда.

404. Какво друго изисква истинското човешко съжителство?

1886-1889 То изисква да се зачита справедливостта и справедливата йерархия
1895-1896 на ценностите, в която материалните и инстинктивните измерения са подчинени на вътрешните и духовните измерения. Особено там,

където грехът покварява обществения климат, трябва да се призовава към обръщане на сърцата и към Божиата благодат, за да се постигнат обществени промени, които действително да са в служба на всяка личност и на цялата личност. Любовта, която изисква и прави възможно практикуването на справедливостта, е най-голямата обществена заповед.

УЧАСТИЕ В ОБЩЕСТВЕНИЯ ЖИВОТ

405. На какво се основава властта в обществото?

Всяка човешка общност се нуждае от законна власт, която да осигурява реда и да допринася за осъществяването на общото благо. Тази власт намира своето основание в човешката природа, защото съответства на установения от Бога ред.

406. Кога властта се упражнява законно?

Властта се упражнява законно, когато действа за общото благо и употребява морално приемливи средства за неговото постигане. Затова политическите режими трябва да се определят според свободното решение на гражданите и трябва да уважават принципа на „правовата държава“, според чиито принципи върховен е законът, а не произволната воля на хората. Противоречащите на моралния ред несправедливи закони и мерки не задължават съвестта.

407. Що е общо благо?

Под общо благо се разбира съвкупността от социални условия, които позволяват както на групите, така и на отделните личности да постигнат собственото си съвършенство.

408. Какво съдържа общото благо?

Общото благо съдържа: уважението и развитието на основните права на личността; развитието на духовни и земни блага на личността и обществото; мира и сигурността за всички.

409. Къде се осъществява най-пълно общото благо?

Най-пълно общото благо се осъществява в онези политически общности, които защитават и поощряват благополучието на гражданите и средната класа, без да забравят всеобщото благо на човешкото семейство.

410. Как участва човек в осъществяването на общото благо?

Всеки човек според мястото, което заема и функцията, която изпълнява, участва за увеличаването на общото благо, като спазва справедливите закони и поема задължения в областите, за които носи лична отговорност: като грижата за семейството си и съзнателността в своята работа. Освен това гражданите – доколкото е възможно – следва да взимат дейно участие в обществения живот.

ОБЩЕСТВЕНАТА СПРАВЕДЛИВОСТ

411. Как обществото осигурява обществената справедливост?

- 1928-1933 Обществото осигурява обществената справедливост, когато уважава
 1943-1944 достойнството и правата на личността, върховна цел на самото общество. Освен това обществото се стреми към обществена справедливост, която от своя страна е свързана с общото благо и упражняването на властта, като осигурява условията, позволяващи на сдруженията и на отделните лица да получават това, което по право им се полага.

412. На какво се основава човешкото равенство между хората?

- 1934-1935 Всички хора се ползват с еднакво достойнство и основни права, тъй
 1945 като са създадени по образ на единия Бог и са дарени с еднаква разумна душа, имат една и съща природа и произход и са призвани чрез Христос, единствения Спасител, към едно и също Божествено блаженство.

413. Как се оценяват неравенствата между хората?

- 1936-1938 Съществуват несправедливи икономически и социални неравенства,
 1946-1947 които поразяват милиони хора. Те са в явно противоречие с Евангелието, противостоят на справедливостта, на личното достойнство и на мира. Но съществуват и предизвикани от многообразни причини различия между хората, които се вменят в Божия замисъл. В действителност, Той иска всеки да получи от ближния това, което му е необходимо, и онези, които разполагат с особени „дарове“, да ги споделят с останалите. Тези различия насърчават и често задължават хората към великодушие, доброжелателство и споделяне и подтикват културите да се обогатяват взаимно.

414. Как се изразява човешката солидарност?

- 1939-1942 Солидарността, която блика от човешкото и християнско братство,
 1948 се изразява преди всичко в справедливото разпределяне на благата, в безпристрастното заплащане на труда и в борбата за по-справедлив обществен ред. *Добродетелта* на солидарността осъществява най-вече споделянето на духовните блага на вярата, много по-важни от материалните.

ГЛАВА ТРЕТА

БОЖИЕТО СПАСЕНИЕ. ЗАКОН И БЛАГОДАТ

НРАВСТВЕН ЗАКОН

415. Що е нравствен закон?

- 1950-1953 Нравственият закон е дело на Божията премъдрост. Той предначертава
 1975-1978 на човека пътищата, правилата на поведение, водещи до обещаното блаженство, и забранява пътищата, отклоняващи от Бог.

416. В какво се състои естественият нравствен закон?

Естественият закон, вписан от Твореца в сърцето на всеки човек, се състои в участие в мъдростта и добротата на Бог и изразява изконния нравствен усет, който позволява на човек да различава посредством разума доброто и злото. Той е всеобщ и неизменим, определя основните задължения и права на личността, а също и на човешката общност и на самия граждански закон.

1954-1960
1978-1979**417. Възприема ли се от всички подобен закон?**

По причина на греха естественият закон не винаги и не от всички се възприема по ясен и непосредствен начин.

1960

Затова Бог „написа върху скрижалите на Закона това, което хората не четяха в сърцата си“ (Св. Августин).

418. Каква е връзката между естествения и Стария закон?

Старият закон е първият етап на Богооткровения закон. Той изразява много истини, естествено достъпни за разума, които се намират провъзгласени и удостоверени в Завета на Спасението. Неговите нравствени предписания се заключават в Десетте заповеди, полагат основите на призиването на човека, забраняват това, което е противно на Божията любов и на ближния, и предписват това, което е съществено.

1961-1962
1981**419. Какво е мястото на Стария закон в промисъла на спасението?**

Старият закон позволява да се узнаят много истини, достъпни за разума, посочва какво бива и какво не бива да се прави и, преди всичко, както прави мъдрият наставник, подготвя и предразполага за обръщането и за приемането на Евангелието. При все че е свят, духовен и добър, Старият закон е все още несъвършен, защото не дава от само себе си силата и благодатта на Духа, за да бъде изпълнен.

1963-1964
1982**420. Какво е Новият закон, т.е. Евангелският закон?**

Новият закон или още Евангелският закон, провъзгласен и съществен от Христос, е пълнотата и изпълнението на Божествения естествен и откровен закон. Той се обобщава в заповедта да обичаме Бог и ближния и да се обичаме един друг, както Христос ни обикна. Той е и една действителност запечатана вътре в човека: благодатта на Свети Дух, която прави възможна подобна любов. Това е „закон на свободата“ (Иак. 1:25), защото ни кара да действваме непринудено, вдъхновени от милосърдието.

1965-1972
1983-1985

“Новият закон е преди всичко самата благодат на Светия Дух, дадена на вярващите в Христос” (Св. Тома от Аквино).

421. Къде се намира Новият закон?

- 1971-1974 Новият закон се намира в целия живот и проповед на Христос и в
 1986 нравственото поучение на апостолите. Проповедта на блаженствата е неговият основен израз.

БЛАГОДАТ И ОПРАВДАНИЕ

422. Що е оправдание?

- 1987-1995 Оправданието е най-съвършеното дело на Божията любов. То е
 2017-2020 милосърдно и безвъзмездно дело на Бог, което заличава греховете ни и оправдава и освещава цялото ни съществуване. Заслужено чрез Страданието на Христос то идва от благодатта на Свети Дух и ни се дава в Кръщението. Оправданието поражда свободния отговор на човек, т.е. е вярата в Христос и съдействието с благодатта на Свети Дух.

423. Що е оправдаваща благодат?

- 1996-1998 Благодатта е безвъзмездният дар, който Бог ни дава, за да станем
 2005 участници в Троичния Му живот и да сме способни да действаме
 2021 от любов към Него. Нарича се *естествена* или *осветителна* или *обожествяваща* благодат, защото ни освещава и обожествява. Тя е *свръхестествена*, защото зависи изцяло от безвъзмездното начинание на Бог и надвишава способностите на разума и силите на човека. Тя, следователно, не произтича от нашия опит.

424. Какви други видове благодат има?

- 1999-2000 Освен естествената благодат има: действени благодати (дарове при съответни обстоятелства); благодати на тайнствата (присъщите за всяко тайнство дарове); особени благодати или харизми (които имат за цел общото благо на Църквата), сред които състоянията на благодат, които придружават упражняването на службите в Църквата и на отговорностите в живота.

425. Какво е отношението между благодатта и човешката свобода?

- 2001-2002 Благодатта предхожда, подготвя и предизвиква свободния отговор на човека. Тя отговаря на дълбоките стремления на човешката свобода, приканва я за съдействие и я води към съвършенство.

426. Що е заслуга?

Заслугата е това, което дава право на възнаграждение за извършено добро дело. Спрямо Бог човек сам по себе си не може да има никаква заслуга, тъй като е получил от Него всичко даром. Все пак Бог ни дава възможност да придобием заслуги чрез единението с Христовата любов – източник на всички наши заслуги пред Бог. Затова заслугите за добрите ни дела трябва да се припишат преди всичко на Божията благодат и едва след това на свободната воля на човека. 2006-2009
2025-2027

427. Какви блага можем да заслужим?

Под въздействието на Свети Дух можем да заслужим за самите нас и за другите благодатите, необходими за нашето освещаване и постигането на Вечния живот, както и подходящите за нас временни блага според Божия промисъл. Никой не може да заслужи *първата благодат*, която е началото на обръщането и оправданието. 2010-2011
2027

428. Всички ли сме призовани към християнска святост?

Всички вярващи са призовани към християнска святост. Тя е пълнотата на християнския живот и съвършенството на милосърдието и се осъществява в съкровено единение с Христос, а чрез Него - с Пресветата Троица. Пътят на светостта на християнина минава през Кръста, за да намери своя завършек в последното Възкресение на праведните, в което Бог ще бъде всичко за всички. 2012-2016
2028-2029

ЦЪРКВАТА - МАЙКА И НАСТАВНИЦА

429. Как Църквата захранва нравствения живот на християните?

Църквата е общността, където християнинът приема Божието слово и поученията на „Христовия закон“ (Гал. 6:2); получава благодатта на тайнствата; единява се с Евхаристичната жертва на Христос така, че неговият нравствен живот да бъде духовно богослужение; разпознава образа и извора на светостта в Пресветата Дева Мария и светците. 2030-2031
2047

430. Защо Учителната власт на Църквата се упражнява в областта на нравствеността?

Дълг на Учителната власт на Църквата е да проповядва вярата, която трябва да се изповядва и прилага в живота. Този дълг обхваща и особените предписания на естествения закон, тъй като тяхното съблюдаване е необходимо за спасението. 2032-2040
2049-2051

431. Каква е целта на църковните заповеди?

2041 Петте църковни заповеди имат за цел да гарантират на вярващите
2048 необходимия минимум молитвен дух, сакраментален живот, упражняване на нравствено усилие и увеличаване на любовта към Бог и ближния.

432. Кои са църковните заповеди?

2042-2043 Те са: 1) да се участва в Литургията всяка неделя и на задължителните празници и да се освободи от задълженията за работа и дейности, които пречат да се осветят тези дни. 2) да се изповядват личните грехове, приемайки тайнството на Помирението (Изповед) поне веднъж в годината. 3) да се приема тайнството Евхаристия (Причастие) поне на Великден. 4) в дните, установени от Църквата, вярващият да се въздържа от месо и да спазва поста. 5) да се подпомагат материалните нужди на Църквата от всеки според възможностите му.

433. Защо нравственият живот на християните е необходим за проповядването на Евангелието?

2044-2046 Защото с живота си, по примера на Господ Исус, християните привличат хората към вярата в истинния Бог, изграждат Църквата, изпълват света с духа на Евангелието и подготвят идването на Божието царство.

РАЗДЕЛ ВТОРИ

ДЕСЕТ БОЖИ ЗАПОВЕДИ

Един младеж запита Исус: „Учителю благий, какво добро да сторя, за да имам живот вечен?“ (Мат. 19:16). Исус му отвърна: „Ако искаш да влезеш в живот вечен, опази заповедите“, добавяйки веднага след това: „дойди и върви след Мене“ (Мат. 19:17-21).

Следването на Христос изисква съблюдаването на заповедите. Старият закон не е отменен, но човек е поканен да го преоткрие в лицето на Божествения учител, Който е неговото съвършено изпълнение, разкрива пълното му значение и засвидетелства неговата неизменност.

Илюстрацията на този раздел представя Исус, който учи апостолите в тъй наречената *проповед на планината* (срв. Мат. 5-7). Най-важните елементи на това учение са: блаженствата, усъвършенстването на Стария закон, молитвата *Отче наш*, напътствията за поста, поканата към учениците да бъдат сол на земята и светлина на света.

Планината, издигната над земята и близо до небето, е привилегировано място за среща с Бог. Учителят Исус, седнал на скалата като на катедра, с насочен към небето показалец на дясната ръка, посочва Божествения произход на Своите слова на живот и блаженство. Рулото в лявата Му ръка показва завършеността на учението, което поверява с доверие на апостолите, като ги приканва да проповядват Евангелието на всички хора и ги кръщават в името на Отец, Син и Свети Дух.

Всичките дванайсет апостоли, наредени във венец в нозете на Учителя, имат на главите си ореол, който сочи верността им към Исус и свидетелството им за светостта на Църквата. Само един от тях, почти изцяло скрит вдясно, има на главата си черен ореол, който подсказва липсата му на вяроност към благата вест. Възвестеното от Исус Царство Божие съвсем не е празна и безсъдържателна дума, но ефикасно и напълно валидно действие. Многозначителен в това отношение е епизодът с разслабения от Капернаум, за който разказват и трите синоптични евангелия:

„Тогава Той влезе в един кораб, отплува обратно и пристигна в града Си. И ето, донесоха при Него един разслабен, сложен на постелка. И като видя Исус вярата им, каза на разслабения: дерзай, чедо, прощават ти се греховете! Тогава някои от книжниците казаха в себе си: Той богохулства. А Исус, като видя помислите им, рече: защо мислите лошо в сърцата си? Защото кое е по-лесно? Да кажа: прощават ти се греховете ли; или да кажа: стани и ходи? Но за да знаете, че Син Човеческий има власт на земята да прощава грехове (тогава казва на разслабения): стани, вземи си постелката и върви у дома си. И той стана, взе си постелката и отиде у дома си“ (Мат. 9:1-7).

В този случай физическото изцеление не е нищо друго освен видимото лице на духовното чудо на освобождението от греха. Лекуването и опрощаването остават като типичните жестове в поучението на Исус, Божествения Учител.

Изход
(20, 2-17)

Аз съм Господ, Бог твой,
Който те изведох
от Египетската земя,
от дома на робството.

Да нямаш други
богове, освен Мене.
Не си прави кумир
и никакво изображение
на онова,
що е горе на небето,
що е долу на земята,
и що е във водата
под земята.
Не им се кланяй и
не им служи, защото
Аз съм Господ, Бог твой,
Бог ревнител,
Който за греха
на бащи наказвам
до трета и четвърта рода
децата,
които Ме мразят,
и Който показва милост
до хилядно коляно
към ония,
които Ме обичат и пазят
Моите заповеди.

Не изговаряй напразно
името на Господа,
твоя Бог, защото
Господ няма да оста-
ви ненаказан оногова,
който изговаря името
Му напразно.

Второзаконие
(5, 6-21)

Аз съм Господ,
Бог твой,
Който те изведох
от Египетската земя,
от дома на робството.

Да нямаш други
богове
пред лицето Ми...

Не изговаряй напраз-
но името на Господа,
твоя Бог...

Катехистична
форма

Аз съм Господ,
Бог твой,

1. да нямаш други
богове освен Мене.

2. Не взимай името
на Господа, твоя Бог,
напразно.

Помни съботния ден, за да го светиш. Шест дена работи и върши (в тях) всичките си работи; а седмият ден е събота на Господа, твоя Бог. Недей върши в него никаква работа ни ти, ни син ти, ни дъщеря ти, ни робът ти, ни робинята ти, ни (волът ти, ни оселът ти, нито какъвто и да е) твой добитък, нито пришелецът ти, който се намира в жилищата ти. Защото в шест дена създаде Господ небето и земята, морето и всичко, що е в тях, а на седмия ден си почина. Затова Господ благослови съботния ден и го освети.

Почитай баща си и майка си, (за да ти бъде добре и) за да живееш дълго на земята, която Господ, Бог твой, ти дава.

Не убивай.

Не прелюбодействай.

Не кради.

Не лъжесвидетелствай против ближния си.

Не пожелавай дома на ближния си. Не пожелавай жената на ближния си, (нито нивата му) нито роба му, ни робинята му, ни вола му, ни осела му (нито какъвто негов добитък), нищо, което е на ближния ти.

Пази съботния ден, за да го светиш...

Почитай баща си и майка си.

Не убивай.

Не прелюбодействай.

Не кради.

Не лъжесвидетелствай против ближния си.

Не пожелавай жената на ближния си.

Не пожелавай ... нито нещо друго, което е на ближния ти.

3. Помни да осветяваш седмия ден, неделята.

4. Почитай баща си и майка си.

5. Не убивай.

6. Не прелюбодействай.

7. Не кради.

8. Не казвай лъжливо свидетелство против ближния си.

9. Не пожелавай жената на ближния си.

10. Не пожелавай имота на ближния си.

434. „Учителю, какво добро да сторя, за да имам живот вечен?“ (Мат. 19:16)

На младия човек, който Му задава този въпрос, Исус отговаря: „Ако 2052-2054
искаш да влезеш в живот вечен, опази заповедите“ и след това добавя: 2075-2076
„Дойди, и върви след Мене“ (Мат. 19:16-21). Следването на Исус изисква
спазване на заповедите. Законът не е отменен, но човек е поканен да го
преоткрие в лицето на Божествения учител, Който е неговото съвършено
изпълнение, разкрива пълното му значение и засвидетелства неговата
неизменност.

435. Как Исус тълкува Закона?

Исус го тълкува в светлината на двойната и единствена заповед на 2055
любовта, която е пълнота на Закона: „Възлюби Господа, Бога твоего, с
всичкото си сърце, и с всичката си душа, и с всичкия си разум. Тази е
първа и най-голяма заповед, а втора, подобна ней, е: възлюби ближния
си като себе си. На тия две заповеди се крепи целият закон и пророците“
(Мат. 22:37-40).

436. Що е „Декалог“?

„Декалог“ (гр.) означава „десет думи“ (Изм. 34:28). Тези думи 2056-2057
обобщават дадения от Бог Закон на Израилевия народ при сключването
на Завета с Мойсей. Тези думи, които предават Заповедите на любовта
към Бог (първите три) и към ближния (останалите седем), посочват за
избрания народ и за всеки човек пътя на живот, освободен от робството
на греха.

437. Каква е връзката между Десетте заповеди и Завета?

Десетте заповеди се разбират в светлината на Завета, в който се разкри 2058-2063
Бог и запозна хората със Своята воля. Със съблюдаването на заповедите 2077
народът показва, че принадлежи на Бог и отговаря с благодарност на
Неговата любов.

438. Какво значение придава Църквата на Десетте заповеди?

Църквата, вярна на Писанието и на примера на Исус, признава 2064-2068
първостепенната важност и значение на Десетте Божии заповеди.
Християните са задължени да ги съблюдават.

439. Защо Десетте заповеди образуват органично единство?

Десетте заповеди образуват органично и неделимо единство, защото 2069
всяка заповед е свързана с всички останали. Затова престъпването на 2079
една заповед означава нарушаване на целия Закон.

440. Защо са толкова тежки задълженията на Десетте заповеди?

2072-2073 Защото излагат основните задължения на човека към Бог и ближния.
2081

441. Възможно ли е да се съблюдават Десетте заповеди?

2074 Да, защото Христос, без Когото нищо не можем, ни прави способни
2082 да ги спазваме с дара на Своя Дух и Своята благодат.

ГЛАВА ПЪРВА**„ВЪЗЛЮБИ ГОСПОДА, БОГА ТВОЕГО,
С ВСИЧКОТО СИ СЪРЦЕ, И С ВСИЧКАТА
СИ ДУША И С ВСИЧКИЯ СИ РАЗУМ“**

**ПЪРВА ЗАПОВЕД: АЗ СЪМ ГОСПОД, БОГ ТВОЙ.
ДА НЯМАШ ДРУГИ БОГОВЕ ОСВЕН МЕНЕ**

442. Какво изисква твърдението на Бог: „Аз съм Господ, Бог твой“ (Исх. 20:2)?

2083-2094 Изисква вярващият да пази и прилага трите богословски добро-
2133-2134 детели и да избягва греховете, които им противостоят. *Вярата* вярва в Бога и отхвърля всичко, което ѝ противоречи, като например, съзнателното съмнение, неверието, ереста, вероотстъпничеството, схизмата. *Надеждата* е уверено очакване на блаженото видение на Бог и на Неговата помощ, като избягва отчаянието и самонадеяността. *Любовта* обича Бог над всичко; трябва да се отхвърлят, следователно, безразличието, неблагодарността, хладината, леността или духовното униние и омразата към Бог, която идва от гордостта.

443. Какво съдържа Словото Господне: „Господу, Богу Твоему ще се поклониш, и Нему одному ще служиш“ (Мат. 4:10)?

2095-2105 То съдържа: да се почита Бог като Господ на всичко съществуващо;
2135-2136 да Му отдаваме дължимото лично и общностно почитание; да Му се молим със славословие, благодарност и прошение; да Му принесем жертва – най-вече тази духовна жертва на собствения си живот в единение със съвършената жертва на Христос; да спазваме обещанията и обетите, които сме Му дали.

444. По какъв начин личността осъществява своето право да почита Бог в истина и свобода?

2104-2109 Всеки човек има правото и моралното задължение да търси истината,
2137 най-вече що се отнася до Бог и до Църквата Му, и когато един път я е познал, да я приеме и да я пази верно, отдавайки истинска почит на

Бог. Същевременно достойнството на човешката личност изисква по религиозните въпроси никой да не бъде принуждаван да действа срещу съвестта си, нито да бъде възпрепятстван в рамките на справедливите граници в публичното пространство да действа съобразно нея, било в частния или публичния си живот, било сам или с други.

445. Какво забранява Бог със Своята заповед: „Да нямаш други богове освен Мене“ (Изх. 20:2)?

Тази заповед забранява:

- *многобожието* и *идолопоклонството*, които обожествяват някое творение, властта, парите, дори дявола; 2110-2128
- *суеверието*, което е отклонение от почитта дължима на истинския Бог, и което се проявява в различни форми на ясновидство, магия и магьосничество, спиритизъм; 2138-2140
- *безверието*, което се опитва да изкуши Бог с думи и с дела; светотатство, което осквернява свети личности или свети неща, особено Евхаристията; симонията, която е желание да се придобият или продадат духовни същности;
- *атеизма*, който отхвърля съществуването на Бог, основавайки се често на погрешно схващане за самостоятелността на човека;
- *агностицизма*, според който нищо не може да се знае за Бог и който включва безразличие и практически атеизъм.

446. Забранява ли почитането на образите Божиата заповед: „Не си прави кумир и никакво изображение“ (Изх. 20:4)?

В Стария завет с тази заповед се забранява представянето на абсолютно трансцендентния Бог. След Въплъщението на Божия Син християнското почитание на свещените образи е оправдано (както учи Вторият събор в Никея от 787 г.), защото то се основава на Тайната на Божия Син, станал човек, в Когото трансцендентният Бог става видим. Не става дума за обожаване на образа, а за почитане на изобразеното там лице: Христос, Богородица, ангелите и светците. 2129-2132
2141

ВТОРА ЗАПОВЕД: НЕ ИЗГОВАРЯЙ НАПРАЗНО ИМЕТО НА ГОСПОДА, ТВОЯ БОГ

447. Как се уважава светостта на Божието име?

Святото име на Бог се уважава, като Го призоваваме, благославяме, хвалим и прославяме. Трябва, следователно, да се избягва злоупотребата с Божието име за оправдаване на престъпление и изобщо всяка непристойна употреба на Неговото име като *богохулството*, което по природа е тежък грях, *клетвите* и *не удържането* на направените в името на Бог обещания. 2142-2149
2160-2162

448. Защо е забранено лъжесвидетелството?

Защото така се призовава Бог, Който е самата истина, да бъде свидетел на една лъжа. 2150-2151
2163-2164

“Не се заклевайте нито в Твореца, нито в творението, ако клетвата ви не се съпътства от истина, необходимост и почитание“ (Св. Игнатий от Лойола).

449. Що е клетвопрестъпление?

- 2152-2155 Клетвопрестъплението е дело, в което под клетва се дава обещание с намерение то да не бъде изпълнено, или пък се нарушава обещание, направено под клетва. Това е тежък грях срещу Бог, Който е винаги верен на Своите обещания.

ТРЕТА ЗАПОВЕД: ПОМНИ ДА СВЕТИШ ПРАЗНИЦИТЕ

450. Защо Бог „благослови съботния ден и го освети“ (Изм. 20:11)?

- 2168-2172 Защото съботният ден е възпоминание за *почивката на Бог* в седмия ден от Сътворението, както и за освобождаването на Израил от робството в Египет и за Завета, който сключи Бог със Своя народ.

451. Какво беше отношението на Исус към съботата?

- 2173 Исус признава светостта на съботата и с Божествен авторитет ѝ дава истинското тълкуване: „Съботата е направена за човека, а не човек за съботата“ (Марк. 2:27).

452. Защо християните замениха съботата с неделята?

- 2174-2176 Защото неделята е денят на Възкресението на Христос. Като „първия ден на седмицата“ (Марк. 16:2) тя напомня първото творение. Като *осми ден*, който следва съботата, означава новото творение, осветено с Възкресението на Христос. Така тя става за християните първият ден от всички дни и първият от всички празници: *денят на Господа*, в който Той със Своята Пасха осъществява духовната истина на еврейската събота и известява вечния покой на човека в Бог.

453. Как се почита неделята?

- 2177-2185 Християните почитат неделята и другите задължителни празници, като участват в Евхаристията на Господа и се въздържат също от тези дейности, които възпрепятстват дължимото на Бог почитание и смушават присъщата на Господния ден радост или почивка, подходяща за духа и тялото. Позволен са дейности, свързани със семейните потребности или пък от голяма обществена полза, стига те да не се превърнат във вредни навици за освещаването на неделята, на семейния живот или на здравето.

454. Защо е важно гражданското признаване на неделята като празничен ден?

За да могат всички да се ползват от време за почивка и достатъчно свободно време, което да им позволява да се отдават на религиозен, семеен, културен и социален живот; да разполагат с подходящо време за молитва, размишление, тишина и четене; да се посвещават на благотворителни дела, особено в полза на болните и старите хора.

ГЛАВА ВТОРА**„ОБИЧАЙ БЛИЖНИЯ СИ КАТО САМИЯ СЕБЕ СИ“****ЧЕТВЪРТА ЗАПОВЕД: ПОЧИТАЙ БАЩА СИ И МАЙКА СИ****455. Какво заповядва четвъртата заповед?**

Тя заповядва да почитаме и уважаваме родителите си и всички онези, които Бог, за наше добро, е облякъл със Своята власт.

456. Какво е естеството на семейството в Божествения промисъл?

Един мъж и една жена, свързани в брак, образуват заедно с децата си едно семейство. Бог установи семейството и го дари с основополагащата му същност. Бракът и семейството са устроени за благо на съпрузите и за създаване и възпитание на деца. Между членовете на едно семейство се изграждат лични взаимоотношения и първостепенни отговорности. В Христос семейството става *домашна църква*, защото е общност на вяра, надежда и любов.

457. Какво е мястото на семейството в обществото?

Семейството е първичната клетка на човешкото общество и предшества каквото и да е признаване от страна на обществените власти. Семейните принципи и ценности съставляват основата на обществения живот. Семейният живот е въведение в обществения живот.

458. Какви са задълженията на обществото към семейството?

Обществото има задължението да поддържа и укрепва брака и семейството в съответствие и с принципа на спомоществователството. Обществените власти трябва да уважават, закрилят и фаворизират истинската природа на брака и семейството, обществения морал, правата на родителите и семейното благоденствие.

459. Какви са задълженията на децата към родителите?

Децата дължат към своите родители уважение (синовно благочестие), признателност, послушание и подчинение. Също така

добрите отношения между братя и сестри спомагат за увеличаване на хармонията и светостта на целия семеен живот. Когато родителите се окажат в състояние на недоимък, болест, самота или старост, децата трябва да им оказват материална и морална помощ.

460. Какви са задълженията на родителите към децата?

- 2221-2231 Участващи в Божественото бащинство на децата, родителите са първите, отговорни за възпитанието и първите вестители на вярата. Те са длъжни да обичат и уважават децата си като *личности* и като *Божии чед*а и да осигурят – доколкото им е възможно – необходимото за материалните и духовните им нужди, като изберат за тях подходящо училище, и да им помогнат с разумни съвети при избора на професия и начин на живот. Специална тяхна мисия е да ги възпитат в християнската вяра.

461. Как родителите възпитават децата си в християнската вяра?

- 2252-2253 Най-вече с личния пример, молитвата, семейната катехеза и участието в църковния живот.

462. Абсолютно благо ли са семейните връзки?

- 2232-2233 Семейните връзки макар и важни, не са абсолютни, защото първото призвание на християнина е да следва Исус, като Го възлюби: „Който обича баща или майка повече от Мене, не е достоен за Мене; и който обича син или дъщеря повече от Мене, не е достоен за Мене“ (Мат. 10:37). Родителите трябва с радост да подпомагат следването на Исус от страна на техните деца във всяко състояние на живота, включително в богопосветения живот или в свещеническото служение.

463. Как трябва да се упражнява властта в различните области на гражданското общество?

- 2234-2237 Тя трябва да се упражнява винаги като служение, зачитайки основните права на човека, справедливата йерархия на ценностите, законите, справедливото разпределение на богатата и принципа на спомоществователството. Всеки при упражняването на властта трябва да поставя обществения интерес над личния и да се вдъхновява при своите решения от истината за Бог, за човека и за света.

464. Какви са задълженията на гражданите към обществените власти?

- 2238-2241 Тези, които са подчинени на властта, трябва да гледат на управляващите като на представители на Бог, като им предлагат своето честно сътрудничество за доброто функциониране на обществения и социалния живот. То включва любовта към отечеството и служенето му, правото и задължението да се гласува, плащането на данъците, защитата на родината и правото на градивна критика.

465. Кога гражданинът не трябва да се подчинява на обществените власти?

Гражданинът по съвест не трябва да се подчинява, когато законите на обществените власти противостоят на изискванията на моралния ред: „Трябва да се покоряваме повече на Бога, нежели на човеци“ (Деян. 5:29). 2242-2243 2256

ПЕТА ЗАПОВЕД: НЕ УБИВАЙ**466. Защо трябва да се уважава човешкият живот?**

Защото е *свещен*. Той съдържа от самото си начало сътворяващото действие на Бог и остава завинаги в специално отношение със Създателя, негова единствена цел. На никого не е позволено да разрушава пряко невинно човешко същество, тъй като това е тежко престъпление срещу достойнството на личността и светостта на Създателя. „Не убивай невинния и правия“ (Изм. 23:7). 2258-2262 2318-2320

467. Защо законната самозащита на лица и общества не противоречи на тази норма?

Защото при законната самозащита се осъществява изборът да се защитава и цени правото на живот – собствения и на другите, а не изборът да се убива. За този, който има отговорност за другите, законната защита може да бъде и тежко задължение. Във всеки случай не бива да се употребява по-голямо насилие от необходимото. 2263-2265

468. За какво служи наказанието?

Наложеното от законната обществена власт наказание има за цел да изправи безредието, причинено от престъпление, да защити обществения ред и сигурността на гражданите и да допринесе за поправяне на виновния. 2266

469. Какво наказание може да бъде наложено?

Наложеното наказание трябва да бъде съразмерно с тежестта на престъплението. Днес, в съответствие с възможностите, които са на разположение, държавата може да предпазва по-ефикасно от престъпление, като обезврежда този, който го извършва, без да му отнеме по категоричен начин възможността да изкупи вината си, а случаите на крайна необходимост от смъртно наказание „са много редки, даже практически несъществуващи“ (*Evangelium vitae*). Ако безкръвните средства са достатъчни, властта трябва да се придържа към тези средства, защото те съответстват най-добре на конкретните условия за общото благо и са в по-голяма степен съобразени с достойнството на човешката личност и не отнемат окончателно възможността виновният да изкупи вината си. 2267

470. Какво забранява петата заповед?

2268-2283 Петата заповед забранява като тежко престъпление на моралния
2321-2326 закон:

- *прякото и съзнателно* убийство и съучастието в него;
- *прекия аборт*, желан като цел или средство, както и съучастието в него, подлежащо на отлъчване, защото човешкото същество трябва да бъде безусловно уважавано и защитавано в неговата неприкосновеност още от момента на зачатие;
- *пряката евтаназия*, която се състои в прекратяване на живота – с действие или бездействие – на недъгави лица, на болни или умиращи;
- *самоубийството* и доброволното съучастие в него, тъй като то е тежко престъпление против любовта на Бог, против самия себе си и ближния. Отговорността може да бъде утежнена от предизвиканата съблазн или смекчена от тежки психически разстройства и сериозни страхи.

471. Какви медицински действия са позволени при неминуема смърт?

2278-2279 Дори ако смъртта се счита за неизбежна, дължимите за болния грижи не могат да бъдат законно прекъснати. Законна е употребата на болкоуспокоителни, ако не целят смърт, както и отказът от „терапевтичното упорство“, т.е. прекомерната употреба на медицински средства, когато отсъства разумна надежда за положителен изход.

472. Защо обществото трябва да защитава всеки зародиш?

2273-2274 Неотменното право на живот на всеки човешки индивид - още от зачеването, е елемент, основополагащ гражданското общество и неговото законодателство. Ако държавата не използва силата си в служба на правата на всички и особено на най-слабите, включително още неродените зародиши, то тогава биват подринати самите основи на правовата държава.

473. Как се избягва подвеждането?

2284-2287 Подвеждането, което се състои в изкушаването на друг да стори зло, се избягва с уважението към душата и тялото на личността. Съзнателното подвеждане друг да съгреша е тежък грях.

474. Какъв е дългът ни към тялото?

2288-2291 Трябва разумно да се *грижим* за своето собствено *физическо здраве* и за това на ближния, като избягваме *култа към тялото* и всички прекомерности. Трябва да се избягват употребата на наркотици, които нанасят тежки увреждания на здравето и живота, както и злоупотребата с храна, алкохол, тютюн и лекарства.

475. Кога са морално законни научните, медицинските или психологическите опити с лица или групи хора?

Те са морално законни, ако са в служба на цялостното добро на личността и на обществото, без да крият несъразмерен риск за живота и физическата и психическата цялост на подложените на тях, които следва да бъдат вярно информирани и да изразят ясното си съгласие. 2292-2295

476. Позволени ли са присаждането и даряването на органи преди или след смъртта?

Присаждането на органи е морално приемливо при съгласие на дарителя и когато няма прекомерни рискове. За да може да се пристъпи към благородния акт на даряване на органи след смъртта, е необходимо да бъде напълно установена действителната смърт на дарителя. 2296

477. Кои са действията, противни на ненакърнимостта на личността?

Това са: отвлеченията и взимането на заложници, тероризмът, мъченията, насилието, пряката стерилизация. Ампутация и осакатяване са морално допустими само при наложителни терапевтични причини. 2297-2298

478. Каква е грижата за умиращите?

Умиращите имат право да живеят с достойнство последните моменти от земния си живот преди всичко с помощта на молитвата и тайнствата, които подготвят за срещата с живия Бог. 2299

479. Как трябва да се отнасяме с телата на починалите?

Към телата на починалите трябва да се отнасяме с почит и милосърдие. Кремацията е разрешена, ако такъв избор не поставя под въпрос вярата във възкресението на телата. 2300-2301

480. Какво изисква Господ от всеки по отношение на мира?

Господ, Който възвести: „Блажени миротворците“ (Мат. 5:9), иска мир на сърцето и упреква неморалността на гнева, който е желание за отмъщение за стореното зло, и омразата, която желае злото на ближния. Тези нагласи, ако са доброволни и се отнасят до важни неща, са тежки грехове против любовта. 2302-2303

481. Що е мир на земята?

Мир на земята е изискване за уважението и развитието на човешкия живот. Мирът не е само липса на война или уравновесяване на враждуващите сили, а е „спокойствие на реда“ (Св. Августин), „дело на правдата“ (Ис. 32:17) и плод на любовта. Земният мир е образ и плод на мира на Христос. 2304-2305

482. Какво изисква мирът на земята?

2304 Той изисква равноправното разпределение и защитата на богатата
2307-2308 на хората, свободното общуване между хората, зачитането на
достойнството на личностите и народите, усърдното упражняване на
справедливостта и братството.

483. Кога е морално разрешено използването на военна сила?

2307-2310 Използването на военна сила е морално оправдано от едновременното
наличие на следните условия: сигурност за трайна и тежка щета;
безрезултатност на всяка мирна алтернатива; обосновани възможности
за успех; отсъствие на по-големи злини, като се вземе предвид мощта на
съвременните разрушителни средства.

484. При опасност от война чия е отговорността за внимателното преценяване на тези условия?

2309 Тя принадлежи на благоразумното решение на управляващите, които
имат правото да наложат на гражданите задължението за защита на
отечеството, като зачитат обаче личното право на отказ по съвест и като
осигуряват друга форма на служба към човешката общност.

485. Какво изисква моралният закон в случай на война?

2312-2314 Моралният закон остава винаги в сила, дори и по време на война. Той
2328 изисква да се постъпва хуманно към не воюващите, ранените войници
и пленниците. Деянията, съзнателно противоречащи на човешките
права, и заповедите, които ги налагат, са престъпления, които сляпото
подчинение не извинява. Действията на масово изстребление – като
това на един народ или етническо малцинство – са най-тежки грехове;
морално задължение е да се противостои на заповедите на онзи, който
ги издава.

486. Какво трябва да се направи, за да се избегне войната?

2315-2317 Като се имат предвид злините и неправдите, които води със себе си
2327-2330 всяка война, трябва да се направи всичко, което е разумно възможно, за
да бъде тя избегната на всяка цена. Трябва преди всичко да се избегнат:
нерегламентираното натрупване и търговия с оръжие; неправдите,
особено икономическите и социалните; етническата и религиозната
дискриминация; завистта, подозрението, гордостта и духът на отмъщение.
Всичко, което се прави, за да се премахне този и друг безпорядък,
допринася за изграждането на мира и избягването на войната.

ШЕСТА ЗАПОВЕД: НЕ ПРЕЛЮБОДЕЙСТВАЙ**487. Как човешката личност трябва да се отнася спрямо собствената си сексуална идентичност?**

Бог създаде човека - мъж и жена, с равно лично достойнство. Той вписа във всеки призванието към любов и общение. Дълг е на всеки да приеме собствената си сексуална идентичност и да признае важността ѝ за цялостната човешка личност, нейното своеобразие и взаимосвързаност с личността. 2331-2336
2392-2393

488. Що е целомъдрие?

Целомъдрието е положителното вписване на сексуалността в личността. Сексуалността става наистина човешка, когато се вписва правилно в междуличностните отношения. Целомъдрието е морална добродетел, Божи дар, благодат, плод на Свети Дух. 2337-2338

489. Какво дава добродетелта целомъдрие?

Като израз на човешката свобода целомъдрието дава изкуството на себепознаването и има за цел обогатяването на самия себе си. За тази цел е необходимо цялостно и постоянно възпитание, което се осъществява чрез етапите на постепенно развитие. 2339-2341

490. Кои средства помагат да се живее в целомъдрие?

Тези средства са многобройни: Божията благодат, помощта на тайнствата, молитвата, себепознанието, практикуването на аскеза, съответстваща на различните условия, упражняването на моралните добродетели и особено на добродетелта въздържание, която цели страстите да бъдат ръководени от разума. 2340-2347

491. По какъв начин всички са призвани да живеят в целомъдрие?

Всички, следвайки Христос, образец на целомъдрие, са призвани да водят целомъдрен живот според собственото си положение: едни като живеят в девственост или посветено безбрачие, възвишен начин за по-лесно и цялостно отдаване на Бог; други, ако са бракосъчетани, са призвани да спазват съпругеското целомъдрие; а ако не са бракосъчетани – целомъдрено въздържание. 2348-2350
2394

492. Кои са главните грехове против целомъдрието?

Тежки грехове против целомъдрието, всеки според природата на своя предмет, са: прелюбодеянието, мастурбацията, блудството, порнографията, проституцията, изнасилването и хомосексуалните действия. Тези грехове са израз на порока похот. Извършени с малолетни, те се явяват още по-тежко посегателство спрямо тяхната физическа и морална цялост. 2351-2359
2396

493. Защо шестата заповед, която гласи: „Не прелюбодействай“, обхваща всички грехове против целомъдрието?

2336 Макар и библейският текст на заповедта да казва: „Не прелюбодействай“ (Изм. 20:14), Църковното предание, като следва моралното учение на Стария и Новия завет, разбира шестата заповед като обхващаща всички грехове против целомъдрието.

494. Какви са отговорностите на гражданските власти по отношение на целомъдрието?

2354 Гражданските власти, от които се очаква да защитават достойнството на личността, трябва да допринасят за създаването на благоприятен за целомъдрието климат, възпрепятствайки с подходящи закони разпространението на горепосочените тежки оскърбления спрямо целомъдрието, за да защитят преди всичко малолетните и най-слабите.

495. Кои са благата на съпругеската любов, за която съществува сексуалността?

2360-2361 Благата на съпругеската любов, която за кръстените е осветена от
2397-2398 тайнството брак са: единство, вяност, неразтрогваемост и отвореност към детеродството.

496. Какво е значението на съпругеския акт?

2362-2367 Съпругеският акт има двойно значение: единение (взаимното себедаряване на съпрузите) и възпроизводство (отвореност към предаването на живота). Никой не трябва да прекъсне неделимата връзка, която Бог пожела между тези две значения на съпругеския акт, като изключва едното или другото.

497. Кога е морално регулирането на раждаемостта?

2368-2369 Регулирането на раждаемостта, което е една от страните на отговорното
2399 бащинство и майчинство, е обективно морално приемливо, когато се прилага от съпрузите без външен натиск, не от егоизъм, а по сериозни причини и с методи, съобразени с обективните критерии на морала, т.е. с периодично въздържание и използване на неплодоносните периоди.

498. Кои са неморалните средства за регулиране на раждаемостта?

2370-2372 Изцяло неморално е всяко действие – като например пряката стерилизация или използването на противозачатъчни средства –, което независимо дали при предвиждането или при протичането на съпругеския акт, или пък при развитието на естествените му последици си поставя като цел или като средство възпирането на възпроизводството.

499. Защо изкуственото осеменяване и оплождане са неморални?

2373-2377 Те са неморални, защото разделят възпроизводството от акта на взаимното отдаване на съпрузите, налагайки по този начин

господството на техниката върху произхода и съдбата на човешката личност. Впрочем осеменяването и хетерологичното оплождане – с прибягването до техники, включващи личност, външна на съпружеската двойка – нарушават правата на детето да се роди от баща и майка, които то познава, които са свързани помежду си в брак и които притежават изключителното право да станат родители само един чрез друг.

500. Как да се възприема детето?

Детето е *дар Божи*, най-големият дар на брака. Не съществува правото да имаш дете (“дете на всяка цена“). Съществува обаче правото на детето да бъде плод на съпружеския акт на своите родители, а също и правото да бъде уважавано като личност още от момента на своето зачатие.

2378

501. Какво могат да направят съпрузите, когато нямат деца?

В случай че не им е бил даден дарът да имат дете, съпрузите – след изчерпването на законните медицински средства – могат да проявят великодушие чрез отглеждане или осиновяване на деца или чрез значима дейност в служба на ближния. Така те осъществяват ценно духовно плододаване.

2379

502. Кои са нарушенията срещу достойнството на брака?

Това са: прелюбодеянието, разводът, полигамията, кръвосмешението, свободната връзка (извънбрачно съжителство, пробен брак), сексуален акт преди или вън от брака.

2380-2391

2400

СЕДМА ЗАПОВЕД: НЕ КРАДИ

503. Какво обявява седмата заповед?

Тя обявява предназначението и общото разпределение на благата, частната собственост и уважението към лицата и към тяхната собственост, както и уважение към целостта на творението. На тази заповед се основава също така социалното учение на Църквата, което включва правилното поведение в икономическата дейност, в обществения и в политическия живот, правото и задължението на човешки труд, справедливостта и солидарността между народите, любовта към бедните.

2401-2402

504. При какви условия съществува правото на частна собственост?

Правото на частна собственост съществува, ако е справедливо придобита или получена и, ако не променя първоначалното предназначение на благата за задоволяване на основните нужди на всички хора.

2403

505. Каква е целта на частната собственост?

Целта на частната собственост е да гарантира свободата и достойнството на отделните личности, като им помага да задоволят основните нужди не само за близките, за които са отговорни, но и за други нуждаещи се.

2404-2406

506. Какво повелява седмата заповед?

- 2407 Седмата заповед повелява уважение към чуждите блага чрез
2450-2451 упражняването на справедливост и милосърдие, въздържание и солидарност. Тя особено силно повелява *спазването на направените обещания и сключените договори; възмездяването за извършената неправда* и реституция на отнетото; уважение към *целостта на творението* чрез разумно и умерено ползване на минералните, растителните и животинските ресурси във вселената, особено внимание към застрашените от изчезване видове.

507. Как трябва да се държи човек с животните?

- 2416-2418 Човек трябва да се отнася доброжелателно към животните, Божии
2457 създания, като избягва както прекомерната любов към тях, така и безогледното им използване особено за научни опити, преминаващи разумните граници и причиняващи излишни страдания на самите животни.

508. Какво забранява седмата заповед?

- 2408-2413 Седмата заповед забранява преди всичко кражбата, която е обсебване
2453-2455 на чуждо благо против разумната воля на собственика. Тя забранява също несправедливото заплащане, спекулирането с блага за чужда сметка; подправянето на чекове и фактури. Забранява също извършването на данъчни и търговски измами; съзнателното нанасяне на щети на частната или обществената собственост. Забранява още лихварството, корупцията, злоупотребата с обществени блага, съзнателно зле свършената работа, прехосването.

509. Какво е съдържанието на социалното учение на Църквата?

- 2419-2423 Социалното учение на Църквата е органичното развитие на
евангелските истини за достойнството на човешката личност и нейното социално измерение. То съдържа принципи за размисъл, определя правила за преценка, дава норми и насоки за действие.

510. Кога Църквата се намесва в социалната сфера?

- 2420 Църквата дава морална оценка по икономически и социални въпроси,
2458 когато основните права на личността, общото благо или спасението на душите изискват това.

511. Как трябва да се упражнява социалният и икономическият живот?

- 2459 Той се упражнява, според присъщите му особености в рамките на моралния ред, в служба на човека, в целостта на неговия живот и на цялата човешка общност, в уважение към социалната справедливост. Техен творец, център и цел следва да бъде човекът.

512. Какво се противопоставя на социалното учение на Църквата?

На социалното учение на Църквата се противопоставят икономическите и социалните системи, които погазват основните права на личността или превръщат печалбата в свое изключително правило или крайна цел. Затова Църквата отхвърля идеологиите, свързани в наше време с комунизма или атеистичните и тоталитарните форми на социализма. Впрочем тя отхвърля в практиката на капитализма индивидуализма и абсолютизмото превъзходство на пазарния закон над човешкия труд. 2424-2425

513. Какво значение има трудът за човека?

За човека трудът е задължение и право, посредством което той сътрудничи с Бог Създател. Действително, работейки всеотдайно и компетентно, личността осъществява вписаните в нейната природа способности, възхвалява получените от Създателя дарове и таланти, издържа себе си и близките си и служи на човешката общност. Впрочем с Божията благодат трудът може да бъде средство за осветяване и сътрудничество с Христос за спасението на другите. 2426-2428 2460-2461

514. На какъв вид работа има право всеки човек?

Достъпът до сигурна и почтена работа трябва да бъде открит за всички – без несправедлива дискриминация и при зачитане на свободната икономическа инициатива и справедливото възнаграждение. 2429 2433-2434

515. Каква е отговорността на държавата спрямо труда?

Държавата е длъжна да осигури гаранции за личната свобода и собственост, както и стабилна валута и ефикасни обществени служби; да контролира и ръководи спазването на човешките права в икономическия сектор. Обществото, в зависимост от обстоятелствата, трябва да помага на гражданите да си намерят работа. 2431

516. Каква е отговорността на ръководителите на предприятия?

Ръководителите на предприятия носят икономическа и екологическа отговорност за своите дейности. Те са длъжни да се съобразяват с благомото на лицата, а не само да търсят увеличение на печалбите, макар и те да са необходими за осигуряване на инвестициите, бъдещето на предприятията, заетостта и развитието на икономическия живот. 2432

517. Какви задължения имат работниците?

Те трябва съвестно, компетентно и всеотдайно да изпълняват работата си, като се стремят да разрешат евентуалните противоречия с диалог. Прибягването към не насилствена стачка е морално законно, когато тя се явява необходимо средство за постигане на съразмерна изгода, като се държи сметка за общото благо. 2435

518. Как се осъществява международна справедливост и солидарност?

2437-2441 На международно ниво всички нации и институции трябва да действат в дух на солидарност и спомоществователство, с цел да се премахне или поне намали бедността, неравенството на ресурси и икономически средства, икономическите и социалните несправедливости, експлоатацията, натрупването на дългове от бедните страни и порочните механизми, които възпрепятстват развитието на по-слабо напредналите страни.

519. Как християните участват в политическия и социалния живот?

2442 Вярващите миряни се намесват пряко в политическия и социалния живот, изпълвайки с християнски дух светските дела и сътрудничейки с всички като истински свидетели на Евангелието и творци на мира и справедливостта.

520. От какво се вдъхновява любовта към бедните?

2443-2449 Любавта към бедните се вдъхновява от Евангелието на блаженствата
2462-2463 и от примера на Исус с Неговото постоянно внимание към бедните. Исус казва: „Доколкото сте сторили това на едного от тия Мои най-малки братя, Мене сте го сторили“ (Мат. 25:40). Любавта към бедните се осъществява в борбата срещу материалната бедност, но се отнася също и до многобройните форми на културна, морална и религиозна нищета. Милосърдните, духовните и телесните дела и създадените през вековете многобройни благотворителни институции са конкретно свидетелство за предпочитанието и любовта към бедните от страна на последователите на Исус.

ОСМА ЗАПОВЕД: НЕ ЛЪЖЕСВИДЕТЕЛСТВАЙ**521. Какво задължение има човек към истината?**

2464-2470 Всяка личност е призована към искреност и истинност в действията
2504 и думите си. Всеки е длъжен да търси истината, да я приема и да подрежда целия си живот според нейните изисквания. В Исус Христос се яви цялата истина на Бог: *Той е Истината*. Този, който Го следва, живее в Духа на истината и отхвърля двуличието, престореността и лицемерието.

522. Как се свидетелства за истината?

2471-2474 Християнинът трябва да свидетелства за евангелската истина
2505-2506 във всяка сфера на своята обществена и частна дейност, дори – ако е необходимо – с жертването на собствения си живот. Мъченичеството е върховното свидетелство, дадено за истината на вярата.

523. Какво забранява осмата заповед?

2475-2487 Осмата заповед забранява:
2507-2509 – *лъжесвидетелството, клетвонарушението и лъжата*, чиято тежест се измерва в зависимост от истината, която се изопачава, от обстоятелствата,

от намеренията на лъжеца и от понесените от жертвите щети;

– *необоснованото съждение, злословието, опозоряването, клеветата*, които петнят или рушат доброто име и честта, на които всеки има право;

– *ласкателството, подмазването или угодничеството* особено ако водят до тежки грехове или до извличане на незаконни облаги.

Провинение срещу истината изисква обезщетение според вредата, причинена на другия.

524. Какво изисква осмата заповед?

Осмата заповед изисква уважение към истината, придружено от дискретността на милосърдието: при *осведомяването* и *предаването на информация* трябва да се преценява личното и общественото благо, защитата на личния живот, опасността от скандал; при *запазването на професионалните тайни*, които трябва да бъдат винаги запазени, освен в изключителни случаи и при уважителни причини. Също се изисква уважение към *признания*, направени под секрет. 2488-2492 2510-2511

525. Как следва да се използват обществените средства за комуникация?

Информацията чрез масмедиите трябва да служи на общото благо и по своето съдържание да бъде винаги истинна и изцяло да запазва справедливостта и милосърдието. Освен това трябва да бъде изразена по честен и подходящ начин, спазвайки стриктно моралните закони, законните права и достойнството на личността. 2493-2499 2512

526. Каква е връзката между истина, красота и свещено изкуство?

Истината е красива сама по себе си. Тя носи в себе си блясъка на духовната красота. Освен словото съществуват многобройни форми за изразяване на истината особено чрез художествените творби. Те са плод на дадения от Бог талант и на човешкото усилие. *Свещеното изкуство* - за да бъде истинско и красиво – трябва да припомня и прославя Тайната на явилia се в Христос Бог и да води към почитание и любов към Бог Създател и Спасител, съвършена Красота на Истината и Любовта. 2500-2503 2513

ДЕВЕТА ЗАПОВЕД: НЕ ПОЖЕЛАВАЙ ЖЕНАТА НА БЛИЖНИЯ СИ

527. Какво изисква деветата заповед?

Деветата заповед изисква да се победи плътското желание в мислите и желанията. Борбата срещу плътското желание минава през очистването на сърцето и упражняването на добродетелта въздържание. 2514-2516 2528-2530

528. Какво забранява деветата заповед?

Деветата заповед забранява да се подхранват мисли и желания, свързани с действия, забранени от шестата заповед. 2517-2519 2531-2532

529. Как се постига чистота на сърцето?

2520 Кръстеният – с Божията благодат и в борба с безредни желания – постига чистота на сърцето чрез добродетелта и дара на целомъдрието, чистота на намерението, чистота на външния и вътрешния поглед, дисциплинирането на чувствата и въображението, молитвата.

530. Какво още изисква чистотата?

2521-2527 Чистотата изисква *свят*, който – предпазвайки интимността на
 2533 личността – изразява деликатността на целомъдрието, ръководи погледите и жестовите, като ги съобразява с достойнството на хората и с връзките между тях. Тя освобождава от разпространения еротизъм и отдалечава всичко, което подхранва нездравото любопитство. Чистотата изисква още *очистване на социалния климат* чрез постоянна борба срещу освободеността на нравите, основаваща се на погрешно схващане за човешката свобода.

ДЕСЕТА ЗАПОВЕД: НЕ ПОЖЕЛАВАЙ НИЩО, КОЕТО Е НА БЛИЖНИЯ ТИ

531. Какво изисква и какво забранява десетата заповед?

2534-2540 Тази заповед допълва предходната. Тя изисква вътрешно уважение
 2551-2554 към собствеността на другия и забранява *алчността, безредното користолюбие* към благото на другия, *завистта*, която се състои в болката заради благата на другия и в прекомерното желание да бъдат присвоени.

532. Какво иска Исус с бедността на сърцето?

44-2547 Исус иска от учениците Си да предпочитат Него над всичко и
 2556 преди всички. Откъсването от богатствата – в духа на евангелската бедност, и осланянето на Божието провидение – което ни освобождава от безпокойството за утрешния ден, ни подготвят за блаженството на „бедните духом, защото тяхно е царството небесно“ (Мат. 5:3).

533. Кое е най-голямото желание на човека?

2548-2550 Най-голямото желание на човека е да види Бог. Цялото му същество
 2557 вика: „Искам да видя Бог“. Човек постига истинското си и пълно щастие в съзерцанието и блаженството на Този, Който го създаде от любов и го привлича към Себе си с безкрайната Си любов.

“Който вижда Бог, притежава всички блага, които може да си представи“ (Св. Григорий Нисийски).

† 6 NT 100 10

Иконата възпроизвежда библейския разказ за Петдесетница:

„Когато настана ден Петдесетница, те всички в единомислие бяха заедно. И внезапно биде шум от небето, като че идеше силен вятър, и напълни цялата къща дето седяха. И явиха им се езици, като че огнени, които се разделяха, и се спряха по един на всекиго от тях. И всички се изпълниха с Дух Светий, и наченаха да говорят на други езици, според както Духът им даваше да изговарят“ (Деян. 2:1-4).

От гълъба, символ на Свети Дух, излиза сноп силна светлина, която обгръща Дева Мария и апостолите. Това е светлината, която озарява ума на апостолите и им дава даровете на знанието, мъдростта и разбирането на божествените реалности, както и даровете на благочестието, силата, съвестта и страха Божи.

На главите им се спират огнени езици, които означават пълнотата на божествената любов, която ги подтиква да възвестят Евангелието на всички хора. Действително, изобилието на благодатта ще позволи на апостолите да бъдат разбрани от всички, защото всеобщ и достъпен за всички е езикът на любовта.

Противно на разделението на езиците и народите, Петдесетница дава средството за единство между хората.

В средата на иконата се откроява Мария, Майка на Църквата, Царица на апостолите и съвършено молящата се. Чрез любовта на Свети Дух вярващите могат да отправят към Бог своята синовна молитва според словата на апостола:

„А понеже вие сте синове, Бог изпрати в сърцата ви Духа на Своя Син, Който Дух вика: Авва, сиреч Отче!“ (Гал. 4:6).

ЧАСТ ЧЕТВЪРТА

ХРИСТИЯНСКА МОЛИТВА

РАЗДЕЛ ПЪРВИ

МОЛИТВАТА

В ХРИСТИЯНСКИЯ ЖИВОТ

Всеки миг е предназначен за молитва. Църквата обаче, предлага на вярващите моменти, които да задават ритъма и постоянно да подхранват молитвата: сутрешна и вечерна молитва, преди и след хранене; литургия на часовете; неделна Евхаристия; света броевица; празници на литургичната година.

Иконата показва някои от основните празници от литургичната година, които бележат молитвата на Църквата. В средата се откроява изобразяването на Пасхалната тайна: възкресението на Исус и Неговото възнесение на небето. От този величав момент, връх на литургичната молитва, извличат своето значение и спасително действие всички останали празници – тези на Исус и тези на Дева Мария.

Икона на основните литургични празници

534. Що е молитва?

Молитвата е издигането на душата към Бог или молба към Бог за блага, съответстващи на Неговата воля. Тя е винаги Божи дар, който идва на среща с човека. Християнската молитва е личната и жива връзка на Божиите чада с техния безкрайно добър Отец, с Неговия Син Исус Христос и със Свети Дух, който обитава сърцата им. 2558-2565 2590

ГЛАВА ПЪРВА

ОТКРОВЕНИЕ КЪМ МОЛИТВА

535. Защо всички са призвани към молитва?

Защото именно Бог, първи, чрез Сътворението извиква всяко същество от нищото, и дори и след падението, човек продължава да е способен да разпознава своя Създател и запазва желанието за Този, Който го е повикал към съществуване. Всички религии и особено цялата история на Спасението свидетелстват за това желание у човека за Бог. Ала Бог е първият, който неуморно привлича всеки човек към тайнствената среща в молитвата. 2566-2567

ОТКРОВЕНИЕТО КЪМ МОЛИТВА В СТАРИЯ ЗАВЕТ

536. С какво Авраам е образец за молитва?

Аврам е образец за молитва, защото върви в присъствието на Бог, Когото слуша и Комуто се подчинява. Неговата молитва е борба на вярата, защото той продължава да вярва във верността на Бог дори и в моментите на изпитание. Впрочем, след като приема под своята шатра Господ, Който му доверява Своя замисъл, Авраам дръзва да се застъпи за грешниците със смело доверие. 2570-2573 2592

537. Как се моли Мойсей?

Молитвата на Мойсей е типична съзерцателна молитва. Бог, Който вика Мойсей от горящата къпина, разговоря често и дълго с него, „лице с лице, като да говореше с приятеля си“ (Изх. 33:11). От тази близост с Бог Мойсей черпи силата си, за да се застъпи упорито в полза на народа; неговата молитва предобразява застъпничеството на единствения посредник, Исус Христос. 2574-2577 2593

538. Какви са отношенията в Стария завет между храм – цар – молитва?

2578-2580 В сянката на обиталището на Бог – Ковчега на завета, а по-късно и
2594 храма – се извършва молитвата на Божия народ под ръководителството на неговите пастири. Сред тях е Давид – царят „по сърце на Бога“, пастирят, който се моли за своя народ. Неговата молитва е образец за молитва на народа, защото тя е приобщаване към Божието обещание и е доверие, изпълнено с любов към Този, Който е Единствен Цар и Господ.

539. Каква е ролята на молитвата в мисията на пророците?

2581-2584 Пророците черпят от молитвата просветление и сила, за да призовават народа към вяра и обръщане на сърцето. Те влизат в дълбока близост с Бог и се застъпват за своите братя, на които възвестяват видяното и чутото от Господ. Илия е баща на пророците, на тези, които търсят лицето на Бог. На планината Кармил той постига завръщането на народа във вратата, благодарение на намесата на Бог, Комуто се моли: „Чуй ме Господи, чуй ме!“ (3 Царств. 18:37).

540. Каква е значението на псалмите в молитвата?

2579 Псалмите са върхът на молитвата в Стария завет – Словото Божие
2585-2589 се превръща в молитва на човека. Неразделно лична и обща, тази
2596-2597 вдъхновена от Свети Дух молитва възхвалява чудните дела на Бог в сътворението и историята на спасението. Христос се моли с псалмите и ги довежда до изпълнение. Затова те остават съществен и постоянен елемент от молитвата на Църквата, подходящи за хората при всички обстоятелства и всяко време.

МОЛИТВАТА Е НАПЪЛНО ОТКРИТА И ОСЪЩЕСТВЕНА В ИСУС

541. От кого Исус се научи да се моли?

2599 Исус, със Своето човешко сърце, се научи да се моли от Своята
2620 майка и от еврейската традиция. Но Неговата молитва блика от много по-таен извор, защото е вечният Син Божи, Който в святата Си човешка същност отправя към Своя Отец съвършената синовна молитва.

542. Кога се моли Исус?

2600-2604 Евангелието показва често Исус в молитва. Виждаме Го да се уединява
2620 за молитва дори през нощта. Моли се преди решителните моменти на

Своята мисия или тази на апостолите. Всъщност, целият Му живот е молитва, защото е в постоянно общение на любов с Отец.

543. Как се моли Исус в Своето страдание?

Молитвата на Исус при скръбта Му в Гетсиманската градина и последните Му думи на Кръста разкриват дълбочината на Неговата синовна молитва. Исус осъществява любящия замисъл на Отец и поема върху Себе Си всички терзания на човечеството, всички молби и ходатайства от историята на Спасението. Той ги представя на Отец, Който ги приема и изпълнява, като възкресява Исус от мъртвите, надвишавайки всяка надежда. 2605-2606 2620

544. Как ни учи Исус да се молим?

Исус ни учи да се молим не само с молитвата *Отче наш*, но и с примера на Своята молитва. Така освен съдържанието Той ни показва нагласите необходими за всяка истинска молитва: чистота на сърцето, което търси Царството и прощава на враговете си; дръзко и синовно доверие, отиващо отвъд онова, което чувстваме и разбираме; бдителност, която предпазва ученика от изкушение. 2608-2614 2621

545. Защо молитвата ни е действена?

Молитвата ни е действена, защото е единена във вярата с тази на Исус. Чрез Него християнската молитва се превръща в любовно общение с Отец. Затова и ние можем да представим молбите си пред Бог и да бъдем чути: „Искайте, и ще получите, за да бъде радостта ви пълна“ (Иоан. 16:24). 2615-2616

546. Как се моли Дева Мария?

Молитвата на Дева Мария се характеризира с нейната вяра и великодушното отдаване на цялото ѝ същество на Бог. Майката на Исус е също новата Ева, „Майката на живите“. Тя се моли на Исус, нейния Син, за нуждите на хората. 2617, 2618 2622, 2674 2679

547. Съществува ли в Евангелието молитва на Дева Мария?

Освен застъпничеството на Дева Мария в Кана Галилейска, Евангелието ни дава *Величанието* (*Magnificat*, Лук. 1:46-55), което е едновременно химн на Божията Майка и химн на Църквата, радостна благодарност, която се издига от сърцата на бедните, защото тяхната надежда е удовлетворена с изпълнението на Божието обещание. 2619

МОЛИТВАТА ВЪВ ВРЕМЕТО НА ЦЪРКВАТА**548. Как се моли първата християнска общност в Йерусалим?**

2623-2624 В началото на *Деяния на Апостолите* пише, че в първата общност в Йерусалим, научена от Свети Дух на молитвен живот, вярващите „постоянстваха в учението на апостолите, в общуването, в хлеболомението и в молитвите“ (Деян. 2:42).

549. Как се намесва Свети Дух в молитвата на Църквата?

2623 Свети Дух, вътрешният Учител на християнската молитва, учи
2625 Църквата на живот в молитва и я кара да влиза все по-дълбоко в съзерцание и единение с непроницаемата тайна на Христос. Формите на молитва – такива, каквито ги изразяват апостолските и каноничните писания – ще останат норма за християнската молитва.

550. Кои са основните форми на християнската молитва?

2643-2644 Те са благослов и обожаване, просителна и ходатайствена молитва, благодарствена и славословна молитва. Евхаристията съдържа и изразява всичките форми на молитва.

551. Що е „благослов“?

2626-2627 Благословът е отговорът на човека за Божите дарове; ние благославяме
2645 Всемогъщия, Който пръв ни благославя и изпълва със Своите дарове.

552. Как може да се определи обожанието?

2628 Обожанието е преклонението на човека, който се признава, че е творение, пред своя Трисвят Творец.

553. Кои са различните форми на просителната молитва?

2629-2633 Тя може да бъде искане на прошка както и смирено и изпълнено
2646 с доверие искане за всички наши както духовни, така и материални потребности. Ала първото нещо, което трябва да желаем, е идването на Царството.

554. В какво се състои ходатайството?

2634-2636 Ходатайството е искане в полза на друг. То ни приобщава и единява с
2647 молитвата на Исус, който ходатайства пред Отец за всички хора, особено за грешниците. Ходатайството трябва да обхваща дори и враговете ни.

555. Кога се благодарим на Бог?

2637-2638 Църквата непрестанно благодари на Бог, най-вече като отслужва
2648 Евхаристията, в която Христос я прави съучастница в Своята благодарност към Отец. За християнина всяко събитие се превръща в причина на благодарствено приношение.

556. Що е славословна молитва?

Славословието е вид молитва, която най-непосредствено признава, че Бог е Бог. Тя е напълно безкористна: възпява Бог заради самия Него и Го възхвалява, защото Той е.

2639-2643
2649**ГЛАВА ВТОРА****ПРЕДАНИЕТО ЗА МОЛИТВАТА****557. Какво е значението на Преданието спрямо молитвата?**

Именно чрез живото предание на Църквата Свети Дух учи божите чедра на молитва. Всъщност молитвата не се свежда до спонтанен изблик на вътрешен импулс, а изисква съзерцание, изучаване и разбиране на духовните същности, които се преживяват.

2650-2651

При изворите на молитвата**558. Кои са изворите на християнската молитва?**

Те са: *Словото Божие*, което ни дава „превъзходството на познаването на Христос“ (Фил. 3:8); *Литургията на Църквата*, която известява, осъществява и комуникира тайната на Спасението; *богословските добродетели*; *всекидневните обстоятелства*, защото в тях можем да срещнем Бог.

2652-2662

“Обичам те, Господи, а единственото ми желание за което Те моля, е да Те обичам вечно... Боже мой, ако езикът ми не може да ти казва всеки миг, че Те обичам, искам сърцето ми да Ти го повтаря при всяко мое дихание“ (Св. Жан-Мари Виане).

Пътят на молитвата**559. Съществуват ли различни пътища на молитва в Църквата?**

В Църквата съществуват различни пътища на молитва, свързани с различния исторически, социален и културен контекст. На Учителната власт принадлежи задължението да разпознава тяхната вяроност към Преданието на апостолската вяра, а на духовниците и катехистите – задължението да обясняват техния смисъл, който винаги се отнася към Исус Христос.

2663

560. Кой е пътят на нашата молитва?

Пътят на нашата молитва е Христос, защото тя се отправя към Бог, нашия Отец, но достига до Него само ако поне по подразбиране се молим в името на Исус. Неговото човешко естество е всъщност единственият

2664
2680-2681

път, чрез който Свети Дух ни учи да се молим на нашия Отец. Ето защо литургичните молитви завършват с формулата „Чрез нашия Господ Исус Христос“.

561. Каква е ролята на Свети Дух в молитвата?

- 2670-2672 Тъй като Свети Дух е вътрешният Учител на християнската молитва
2680-2681 и ние „не знаем, за какво да се помолим, както трябва“ (Рим. 8:26), Църквата ни приканва да Го призоваваме и умоляваме при всеки случай: „Ела, Душе Свети!“

562. Доколко християнската молитва е Мариина?

- 2673-2679 На основание на особеното взаимодействие на Мария със Свети Дух
2682 Църквата обича да се моли на Дева Мария и с Дева Мария, съвършено молящата се, за да величае и призовава с нея Господ. В същност тя ни „показва пътя“, който е нейният Син, Единственият посредник.

563. Как Църквата се моли на Дева Мария?

- 2676-2678 Преди всичко с *Радвай се, благодатна Марийо (Ave Maria)* –
2682 молитва, с която Църквата проси ходатайството на Светата Дева. Други Богородични молитви са: *Броеница* (Розария), *Акатист*, *Параклис*, химните и църковните песни на различните християнски предания.

ВОДАЧИ В МОЛИТВАТА

564. По какъв начин светците са водачи в молитвата?

- 2683-2684 Светците са нашите образци за молитва, като от тях също просим
2692-2693 да ходатайстват пред Светата Троица за нас и за целия свят. Тяхното ходатайство е височайшето служение, което дават на Божия промисъл. В общението на светците през дългата история на Църквата са се развили различни *духовности*, които учат да се живее и практикува молитвата.

565. Кой ни възпитава в молитвата?

- 2685-2690 Християнското семейство е първото огнище за възпитание в
2694-2695 молитвата. Всекидневната семейна молитва е особено препоръчвана, защото е първото свидетелство за молитвения живот на Църквата. Катехизисът, молитвените групи и духовното ръководство са школа и помощник за молитвата.

566. Кои места са благоприятни за молитва?

- 2691 Човек може да се моли навсякъде, но изборът на подходящо място
2696 не е безразличен за молитвата. Църквата е подобаващото място за литургичната молитва и евхаристичното обожание. Други места също са подходящи за молитва: „молитвен кът“ у дома, манастир или светилище.

ГЛАВА ТРЕТА

МОЛИТВЕН ЖИВОТ

567. Кое е най-подходящото време за молитва?

Всяко време е подходящо за молитва, но Църквата предлага на вярващите ритмичност, предназначена да подхранва постоянното моление: сутрешна и вечерна молитва, молитва преди и след хранене, литургия на часовете, неделна Евхаристия, света броеница; празници на литургичната година. 2697-2698 2720

“Трябва да си спомняме за Бог по-често, отколкото дишаме”
(Св. Григорий Назиански).

568. Как се изразява молитвеният живот?

Християнското предание е запазило три основни начина за изразяване и живеене на молитвата: устна молитва, медитация и съзерцателна молитва. Тяхната обща черта е съсредоточаването на сърцето. 2697-2699

ИЗРАЗЯВАНЕ НА МОЛИТВАТА

569. Какво характеризира устната молитва?

Устната молитва съединява тялото с вътрешната молитва на сърцето. И най-вътрешната молитва не пренебрегва устната молитва. Във всеки случай тя винаги трябва да произтича от личната вяра. С молитвата *Отче наш* Исус ни научи на свършената форма на устна молитва. 2700-2704 2722

570. Що е медитация?

Медитацията е молитвено размишление, което изхожда преди всичко от Словото Божие в Библията. Тя си служи с мисълта, въображението, чувството и желанието, за да задълбочи нашата вяра, да обърне нашето сърце и да засили нашата волята да следваме Христос. Тя е предварителна стъпка към единение в любовта с нашия Господ. 2705-2708 2723

571. Що е съзерцателна молитва?

Съзерцателната молитва е просто поглед към Бог, отправен в тишина и любов. Това е един дар от Бог, момент на чиста вяра, когато молещият се търси Христос, подчинява се на любящата воля на Отец и съчетава 2709-2719 2724 2739-2741

цялото си битие под действието на Светия Дух. Света Тереза от Авила я определя като съкровено приятелско отношение, „при което често разговаряме лице в лице с Бог, от Когото знаем, че сме обичани“.

МОЛИТВАТА КАТО БОРБА

572. Защо молитвата е борба?

2725 Молитвата е дар на благодатта, но предполага винаги и решителен отговор от наша страна, защото този, който се моли, се бори срещу самия себе си, срещу обкръжението си и особено срещу Изкусителя, който прави всичко възможно, за да го отклони от молитвата. Молитвената борба е неделима от напредъка в духовния живот. Молим се както живеем, защото живеем както се молим.

573. Има ли възражения относно молитвата?

2726-2728 Освен погрешните схващания мнозина смятат, че нямат време
2752-2753 за молитва или че тя е безполезна. Тези, които се молят, могат да се обезсърчат от трудностите и привидните неуспехи. За да преодолеем тези препятствия са необходими смирение, упование и постоянство.

574. Кои са препятствията пред молитвата?

2729-2733 Обичайното препятствие за молитвата е *разсеяността*. Тя
2754-2755 отклонява вниманието ни от Бог, но може и да ни разкрие към какво сме привързани. Тогава сърцето ни трябва смирено да се обърне към Господа. Молитвата често е обхваната от *сухотата*, чието преодоляване позволява чрез вярата да се присъединим към Господа, дори и без осезателно утешение. *Униието* е форма на духовен мързел, която се дължи на спад в бдителността и занемаряване на сърцето.

575. Как се засилва синовното ни доверие?

2734-2741 Синовното доверие е подложено на изпитание, когато мислим, че
2756 не сме чути. Тогава трябва да се запитаме дали за нас Бог е Отец, или просто средство, за да получим, каквото желаем. Ако молитвата ни се съединява с тази на Исус, знаем, че Той ни дава много повече от един или друг дар – получаваме Свети Дух, който преобразява сърцето ни.

576. Възможно ли е всеки миг да се молим?

Да се молим е винаги възможно, защото времето на християнина 2742-2745
е времето на възкръсналия Христос, Който е с нас „през всички дни“ 2757
(Мат. 28:20). Затова молитва и християнски живот са неделими.

„Да се отправя усърдна и постоянна молитва е възможно дори на пазара или в самотна разходка; седнали в магазина, било когато купувате или когато продавате, или дори когато готвите“ (Св. Йоан Златоуст).

577. Що е молитвата на Часа на Исус?

Така се нарича свещеническата молитва на Исус на Тайната вечеря. 2604
Исус, Великият първосвещеник на Новия завет, я отправя към Отец, 2746-2751
когато идва *Часът* на Неговото „преминаване“ (Пасхата) при Отец, 2758
Часът на Неговото жертвоприношение.

РАЗДЕЛ ВТОРИ

ГОСПОДНЯТА МОЛИТВА

ОТЧЕ НАШ

Отче Наш

Отче наш, Който си на небесата!
Да се свети Твоето име,
да дойде Твоето Царство,
да бъде Твоята воля
както на небето, тъй и на земята.
Насъщния ни хляб
дай ни днес;
и прости нам дълговете ни,
както и ние
прощаваме на длъжниците си;
и не въведи нас в изкушение,
но избави ни от лукавия.

Pater Noster

Pater noster, qui es in cælis:
sanctificétur Nomen Tuum:
advéniat Regnum Tuum:
fiat volúntas Tua,
sicut in cælo, et in terra.
Panem nostrum
cotidiánum da nobis hódie,
et dimítte nobis débíta nostra,
sicut et nos
dimíttimus debitóribus nostris.
et ne nos indúcas in tentatiónem;
sed libera nos a Malo.

„И когато Той беше на едно място и се молеше, след като свърши молитвата, един от Неговите ученици Му рече: Господи, научи ни да се молим“ (Лук. 11:1). Исус отговори като ги научи на *Отче наши*.

Учениците, макар и опитни в еврейската молитва от онова време, бяха силно изненадани от своеобразието на молитвата на своя Учител. Исус наистина беше в постоянна молитва (срв. Лук. 5:16). Най-важните моменти от Неговия живот са съпътствани от молитвата: Исус се моли при кръщението в реката Йордан (Лук. 3:21); преди да призове апостолите (Лук. 6:12); преди Преображението (Лук. 9:28). Моли се за вярата на Петър (Лук. 22:31-32) и за изпращането на Светия Дух (Иоан. 14:15-17а; 15:26). Моли се преди възкресяването на Лазар (Иоан. 11:41) и при Своето тържествено влизане в Йерусалим (Иоан. 12:27). Моли Отец на Тайната вечеря за собственото Си прославяне (Иоан. 17:1-5); за учениците си (Иоан. 17:6-19) и за всички вярващи (Иоан. 17:20-26). Моли се преди Своето страдание (Лук. 22:39-46), а в момента на смъртта се моли за враговете Си (Лук. 23:34).

Молитвата на Исус е отправена към Отец в диалог на послушание, който оживотворява Неговата мисия: „Моята храна е да изпълнявам волята на Оногова, Който Ме е пратил, и да извърша Неговото дело“ (Иоан. 4:34). Съкровено общение с Отец е извор на радост и прослава: „Прославям Те, Отче, Господи на небето и на земята... Всичко Ми е предадено от Моя Отец, и никой не познава Сина, освен Отец; и нито Отца познава някой, освен Сина, и комуто Синът иска да открие“ (Мат. 11:25,27).

Молитвата към Отец е диханието на Неговото земно съществуване. Макар и да е дошъл да живее сред нас, Исус никога не се отдалечава от дома на Отец, т.е. от общението с Него чрез молитвата. Същевременно, тази синовна съкровеност се превръща в спасителна и милосърдна близост с братята чак до върховната саможертва на Кръста.

Молитвата на Исус продължава и днес (срв. Евр. 7:25). В Евхаристичната литургия Христос, Върховният първосвещеник, принася на Отец Своето изкупително жертвоприношение. Принася го в общение със Своето тяло, което е Църквата. Всяка наша молитва се отправя към Отец „чрез Христос, нашия Господ“. Тази молитва на Христос поддържа всички наши молитви – тези на сърцето и на устата. Когато се моли Църквата, Синът прегръща коленете на Отец. Молитвата на синовете достига до Отец посредством гласа на Първородния. Издигнатите в призив, във възхвала, в прошение ръце са милиони, но гласът е един-единствен, този на Сина.

Илюстрацията представя молещия се в Гетсиманската градина Исус. Той приема горчивата чаша на Страданието във върховно послушание на Отец за спасението на човечеството.

578. Какъв е произходът на молитвата *Отче наш*?

Исус ни научава на тази незаменима християнска молитва, *Отче наш*, когато веднъж един ученик Го видял да се моли и поискал: „Научи ни да се молим“ (Лук. 11:1). Църковното литургично предание е приело текста на свети Матей (6:9-13). 2759-2760
2773

„СИНТЕЗ НА ЦЯЛОТО ЕВАНГЕЛИЕ“

579. Какво е мястото на *Отче наш* в Писанията?

Отче наш е „синтез на цялото Евангелие“ (Тертулиан), „най-свършената от молитвите“ (Св. Тома от Аквино). Разположена в средата на проповедта на планината (Мат. 5-7), тя подема като молитва основното съдържание на Евангелието. 2761-2764
2774

580. Защо е наречена „Господнята молитва“?

Отче наш е наречена „Господнята молитва“, защото ни е дадена от самия Господ Исус. 2765-2766
2775

581. Какво е мястото на *Отче наш* в молитвата на Църквата?

Превъзходната молитва на Църквата, *Отче наш*, ни е „поверена“ с Кръщението, за да ознаменува новото раждане за божествен живот на Божиите чед. Евхаристията разкрива пълния ѝ смисъл, тъй като нейните молби, основани на вече осъществената тайна на спасението, ще бъдат напълно изслушани при пришествието на Господа. *Отче наш* е неразделна част от Часослова. 2767-2772
2776

„ОТЧЕ НАШ, КОЙТО СИ НА НЕБЕСАТА“

582. Защо „се осмеляваме в пълно доверие да пристъпим“ към Отец?

Защото Исус, нашият Изкупител, ни въвежда пред лицето на Отец и Духът Му ни прави Негови деца. Така можем да се молим на нашия Отец с искрено и синовно доверие, с радостна сигурност и смирена дързост, с увереността, че сме обичани и чути. 2777-2778
2797

583. Как е възможно да зовем Бог „Отче“?

Ние можем да зовем Бога „Отче“, защото Божият Син, станал човек, ни Го е открил и защото Неговият Дух ни дава да Го познаем. Призивът към Отец ни въвежда в Неговата тайна с все по-ново възхищение и 2779-2785
2789
2798-2800

поражда в нас желанието за синовно поведение. С Господнята молитва осъзнаваме себе си като деца на Отец чрез Сина.

584. Защо наричаме Отец „наш“?

2786-2790 „Наш“ изразява една напълно нова връзка с Бог. Когато се молим
2801 на Отец, ние Го обожаваме и Го прославяме със Сина и Светия Дух. Чрез Христос ние сме „Неговият“ народ, а Той е „нашият“ Бог, от сега и до вечността. Казваме, наистина Отче „наш“, защото Църквата на Христос е общението на множеството братя, които имат „едно сърце и една душа“ (Деян. 4:32).

585. С какъв дух на общение и на мисия се молим на Бог „нашия“ Отец?

2791-2793 Тъй като да се молим с „Отче наш“ е общо благо за кръстените, те
2801 чувстват спешен призив да участват в молитвата на Исус за единството на своите ученици. Да се молим с „Отче наш“ означава да се молим със и за всички хора, за да познаят всички единия и истински Бог и да бъдат събрани в едно.

586. Какво означава изразът „Който си на небесата“?

2794-2796 Този библейски израз не означава някакво място, а начин на
2802 съществуване – Бог е отвъд и над всичко. Той посочва величието, светостта на Бог, а също и Неговото присъствие в сърцата на праведните. Небето, или домът на Отец, е нашето истинско отечество, към което се стремим с надежда, докато сме все още на тази земя. Ние вече живеем в Него „скрити с Христа в Бога“ (Кол. 3:3).

СЕДЕМ ПРОШЕНИЯ

587. Какво съдържа Господнята молитва?

2803-2806 Тя съдържа седем прошения към Бог Отец. Първите три, по-
2857 богословски, ни водят към Него, към Неговата слава: присъщо на любовта е да мисли първо за Този, Когото обича. Те ни разкриват какво трябва да искаме от Него: осветяването на Неговото име, идването на Неговото царство, осъществяването на Неговата воля. Последните четири прошения поднасят на милосърдния Отец нашата нищета и очаквания. Те Го молят да ни нахрани, да ни прости, да не ни въвежда в изкушения и да ни избави от Лукавия.

588. Какво означава „Да се свети Твоето име“?

2807-2812 Да се свети Божието име е преди всичко хвалебствие, което признава,
2858 че Бог е свят. Бог наистина откри Своето свято име на Мойсей и поиска Неговият народ да бъде народ свят, защото Той живее в него.

589. Как се свети Божието име в нас и в света?

Да се свети Божието име, което ни призовава към „святост“ (1Сол. 4:7), 2813-2815
означава, да се желае щото кръщелното ни освещаване да оживотвори
целия ни живот. Това ще рече още, да се молим с нашия живот и молитва
Божието име да бъде познато и благословено от всеки човек.

590. За какво се моли Църквата с думите: „Да дойде Твоето царство“?

Църквата призовава окончателното идване на Божието царство чрез 2816-2821
завръщането на Христос в славата. Ала Църквата се моли още Царството 2859
Божие да расте още отсега, посредством осветяването на хората в Духа
и благодарение на тяхното себеотдаване, в служба на справедливостта
и мира, съгласно с Блаженствата. Това прошение е зовът на Духа и на
Невестата: „Дойди, Господи Иисусе“ (Откр. 22:20).

591. Защо се молим: „Да бъде Твоята волята, както на небето, така и на земята“?

Волята на Отец е: „да се спасят всички човеци“ (1Тим. 2:4). Затова 2822-2827
дойде Исус – за да изпълни съвършено спасителната воля на Отец. 2860
Молим Бог Отец да едини нашата воля с тази на Своя Син, по примера
на Присноблажената Дева Мария и светците. Молим се Неговият
благоклонен замисъл да се осъществи напълно на земята, както вече
е осъществен на небето. Посредством молитвата можем „да познаем
волята Божия“ (Рим. 12:2) и да получим „търпение да я извършим“
(Евр. 10:36).

592. Какъв е смисълът на прощението: „Насъщния ни хляб дай ни днес“?

Молейки Бог с пълно синовно доверие за необходимата за нашето 2828-2834
съществуване всекидневна храна, ние признаваме колко Бог, нашият 2861
Отец, е добър, надвишаващ всяка доброта. Молим се още за богатата
така да действаме, че справедливостта и споделянето да позволят
изобилието на едни да допълни нуждите на други.

593. Какво особено християнско значение има това прошение?

Тъй като „не само с хляб ще живее човек, а с всяко слово, което 2835-2837
излиза от Божи уста“ (Мат. 4:4), това прошение се отнася също към глада 2861
за *Божието слово* и към *Тялото Христово*, получено в Евхаристията,
както и към глада за Свети Дух. Молим се с абсолютно доверие за *днес*,
Божието днес, и то ни се дава преди всичко в Евхаристията, която е
предвкушане на банката на Царството в бъдеще.

594. Защо казваме: „Прости нам дълговете ни, както и ние прощаваме на длъжниците си“ ?

- 2838-2839 Молейки Бог Отец да ни прости, ние се признаваме пред Него за
2862 грешници. Същевременно изповядваме Неговото милосърдие, понеже в Неговия Син и посредством тайнствата „ние имаме изкупление и прошка на греховете“ (Кол. 1:14). Обаче, прощението ни ще бъде изпълнено само ако ние – на свой ред – сме простили.

595. Как е възможна прошката?

- 2840-2845 Милосърдието прониква в сърцето ни само ако се научим да
2862 прощаваме, дори и на враговете си. Ако и да изглежда невъзможно за човек да удовлетвори това изискване, сърцето, което се принася на Свети Дух, може като Христос да обича до предела на любовта и да обърне раната в състрадание, да преобрази оскърблението в ходатайство. Прощката участва в Божието милосърдие и е връх на християнската молитва.

596. Какво означава: „И не въведи нас в изкушение“?

- 2846-2849 Ние молим Бог Отец да не ни оставя сами и в плен на изкушението.
2863 Умоляваме Духа да можем да правим разлика от една страна между *изпитанието*, необходимо за израстването в доброто, и *изкушението*, което ни води до греха и смъртта, а от друга страна, между това да *бъдеш изкушаван* и да *се поддадеш* на изкушението. Това прощение ни единява с Исус, който победи изкушението със Своята молитва. То моли за благодатта на бдителността и на окончателното постоянство.

597. Защо завършваме с молбата: „Но избави ни от лукавия“?

- 2850-2854 Лукавият означава личността на Сатаната, който се противопоставя
2864 на Бог и който „мами цялата вселена“ (Откр. 12:9). Победата над дявола е вече постигната от Христос. Но ние се молим човешкото семейство да бъде избавено от Сатаната и неговите дела. Молим се също за ценния дар на мира и благодатта на постоянното очакване на пришествието на Христос, Който окончателно ще ни освободи от Лукавия.

598. Какво означава последното Амин?

- 2855-2856 „В края на молитвата ти казваш Амин, подчертавайки
2865 с това Амин, което значи „тъй да бъде“, всичко онова, което съдържа молитвата, която Бог ни научи“ (Св. Кирил Йерусалимски).

Ангелите са Божии творения. Част от тях остана и остава винаги вярна на Бог, в Негово присъствие, в Негово служение, в служение на Църквата и в единство със спасените в небесната слава.

Както във видението на стълбата на Яков – „Ангелите Божии се качват и слизат по нея“ (Бит. 28:12) – ангелите са динамични и неуморни посланици, които свързват небето и земята. Между Бог и човечеството няма мълчание и липса на общуване, а постоянен диалог, непрестанно общуване. И хората, за които е предназначено това общуване, трябва да изострят духовния си слух, за да чуят и разберат този ангелски език, който им внушава добри слова, свети чувства, милосърдни дела, любящи нагласи, правилни взаимоотношения.

За това се молим на ангела пазител в прочутата молитва на народното католическо благочестие:

Ангеле Божи,
пазителю мой,
аз, който по Божия милост съм поверен на тебе,
осветлявай ме, пази ме,
крепи ме и ме ръководи!
Амин!

Представената илюстрация показва група „безкрили“ ангели, които се молят, пеейки. Те са облечени с великолепно свещени одежди, което означава, че отслужват тържествена литургия. Ангелите, впрочем, освен Божии посланици, изпратени да съобщят Неговата върховна воля на хората, имат служението да възхваляват Господа във вечната небесна литургия (срв. Откр. 8,2).

Ян Ван Ейк, *Ангели певци* - детайл от *Поклонение пред Мистичния Агнец*, полиптих от Катедралата в Гент.

ПРИЛОЖЕНИЕ

А) ОБЩИ МОЛИТВИ

Б) ФОРМУЛИ НА КАТОЛИЧЕСКОТО УЧЕНИЕ

А) ОБЩИ МОЛИТВИ

Знак на кръста

В името на Отца
и Сина
и Светия Дух. Амин!

Слава на Отца

Слава на Отца и Сина
и Светия Дух,
както беше в началото
и сега и всякога
и във вечни векове. Амин!

Радвай се

Радвай се, благодатна Марийо!
Господ е с тебе,
благословена си Ти между жените
и благословен е плодът
на Твоята утроба, Исус.
Света Марийо, Майко Божия,
моли се за нас грешници,
сега и на смъртния ни час!
Амин!

Ангеле Божи

Ангеле Божи, пазителю мой,
аз, който по Божия милост съм
поверен на тебе,
осветлявай ме, пази ме,
крепи ме и ме ръководи!
Амин!

Вечен покой

Вечен покой дай им, Господи,
и вечна светлина да ги озари!
Нека в мир да почиват! Амин!

Signum crucis

In nomine Patris
et Fílii
et Spíritus Sancti. Amen.

Gloria Patri

Glória Patri et Fílio
et Spíritui Sancto.
Sicut erat in principio,
et nunc et semper
et in sǽcula sǽculórum. Amen.

Ave, Maria

Ave, María, grátia plena,
Dóminus tecum.
Benedícta tu in muliéribus,
et benedíctus fructus
ventris tui, Iesus.
Sancta María, Mater Dei,
ora pro nobis peccatóribus,
nunc et in hora mortis nostræ.
Amen.

Angele Dei

Ángele Dei, qui custos es mei,
me, tibi commíssum pietáte supérna,
illumina, custodi,
rege et gubérna.
Amen.

Requiem Æternam

Réquiem æternam dona eis, Dómine,
et lux perpétua lúceat eis.
Requiescant in pace. Amen.

Ангел Господен

*Ангел Господен
извести на Мария.
И тя зачена от Светия Дух.
Радвай се...*

*Ето рабинята Господна.
Нека ми бъде по Твоята дума.
Радвай се...*

*И Словото стана плът.
И живя между нас.
Радвай се...*

*Моли се за нас, света Богородице!
За да станем достойни
за Исус Христовите обещания.*

*Да се помолим:
Молим Те, Господи,
излей в умовете ни Твоята благодат,
та ние, които чрез поздрава на ангела
познахме възплъщението на Твоя
Син Исус Христос,
чрез Неговото страдание и
Неговия кръст, да достигнем до
славата на Неговото Възкресение,
чрез същия наш Господ
Исус Христос. Амин!*

Слава на Отца...

Царице Небесна

*Царице небесна, радвай се!
Алилуия.*

*Понеже Онзи, Когото ти заслужи
да носиш, алилуя.*

*Възкръсна, както каза.
Алилуия.*

*Моли Бога за нас!
Алилуия.*

*Радвай се и се весели, Дево
Марийо! Алилуя.*

*Понеже Господ наистина възкръсна.
Алилуия.*

Angelus Domini

*Ángelus Dómini
nuntiávit Mariæ.
Et concépit de Spíritu Sancto.
Ave, María...*

*Ecce ancilla Dómini.
Fiat mihi secúndum verbum tuum.
Ave, María...*

*Et Verbum caro factum est.
Et habitávit in nobis.
Ave, María...*

*Ora pro nobis, sancta Dei génetrix.
Ut digni efficiámur
promissiónibus Christi.*

*Orémus.
Grátiam tuam quæsumus, Dómine,
méntibus nostris infúnde;
ut qui, Ángelo nuntiánte,
Christi Fílii tui incarnatiónem
cognóvimus,
per passióem eius et crucem,
ad resurrectiósni glóriam
perducámur.
Per eúndem Christum,
Dóminum nostrum. Amen.*

Glória Patri...

Regina Cæli

*Regina Cæli lætáre,
allelúia.*

*Quia quem meruísti portáre,
allelúia.*

*Resurrexít, sicut dixít,
allelúia.*

*Ora pro nobis Deum,
allelúia.*

*Gaude et lætáre, Virgo María,
allelúia.*

*Quia surrexít Dóminus vere,
allelúia.*

Да се помолим:

Боже, Който чрез Възкресението на Твоя Син Господ наш Исус Христос пожела да зарадваш света, дай (стори), молим те, чрез Неговата майка Дева Мария, да получим радостите на вечния живот. Чрез Христа нашия Господ. Амин!

Радвай се, Царице

Радвай се, Царице,
майко милостива,
живот, сладост и надежда наша,
радвай се.
Към Тебе викаме ние,
изгнаните синове Евини.
Към Тебе въздишаме с плач и
ридание в тази плачевна долина.
Ти, като наша защитница,
обърни милостивите си очи
към нас.
И покажи ни, след това изгнание,
Исуса, благословения плод на
твоята утроба.
О, преблага, о, милостива,
о, пресладка Дево Марийо!

Magnificat

Душата ми величае Господа,
и духът ми се зарадва
в Бога, Спасителя мой,
задето Той милостно погледна
унижеността на робинята си;
защото, ето отсега ще ме облажават
всички родове;
задето Силният ми стори велико нещо,
и свято е името Му,
и Неговата милост е из рода в род
за ония, които Му се боят;
Той показва сила с мишцата Си;
разпръсна ония, които се гордеят
с мислите на сърцето си;
свали силни от престола

Orémus.

Deus, qui per resurrectionem Filii tui
Dómini nostri Iesu Christi mundum
lætificáre dignátus es,
præsta, quæsimus, ut per eius
Genetricem Virginem Mariam
perpétuæ capiamus gáudia vitæ.
Per Christum Dóminum nostrum.
Amen.

Salve, Regina

Salve, Regina,
Mater misericórdiæ,
vita, dulcédo et spes nostra,
salve.
Ad te clámamus,
exsules filii Evæ.
Ad te suspirámus geméntes et flentes
in hac lacrimárum valle.
Eia ergo, advocata nostra,
illos tuos misericórdes óculos
ad nos convérte.
Et Iesum benedíctum fructum
ventris tui, nobis, post hoc exsílum,
osténde.
O clemens, o pia,
o dulcis Virgo María!

Magnificat

Magnificat ánima mea Dóminum,
et exultávit spíritus meus
in Deo salvatóre meo,
quia respéxit humilitátem
ancílæ suæ.
Ecce enim ex hoc beátam
me dicent omnes generationes,
quia fecit mihi magna, qui potens est,
et sanctum nomen eius,
et misericórdia eius in progenies
et progenies timéntibus eum.
Fecit pótentiam in bráchio suo,
dispérsit supérbos
mente cordis sui;
depósuit poténtes de sede

и въздигна смирени;
 гладни изпълни с блага,
 а богати отпрати без нищо;
 взе под закрила Израиля, Своя отрок,
 като си спомни милостта, -
 както говори на нашите отци, -
 към Авраам и потомството му
 довека (Лук. 1:46-55).
 Слава на Отца и Сина и Светия
 Дух, както беше в началото
 и сега и всякога
 и във вечни векове. Амин!

Под твоето покривотелство

Под твоето покровителство
 прибягваме, света Богородице,
 недей презира молитвите
 в нашите нужди,
 но избави ни
 от всяка опасност
 Дево преславна и преблагословена!

Благословен е Господ

Благословен е Господ, Бог Израилев,
 Задето посети и извърши
 избавление на Своя народ
 и издигна за нас
 в дома на Своя отрок Давид
 рог на спасение, както възвести
 през устата на Своите свети от
 века пророци –
 спасение от враговете ни
 и от ръцете на всички,
 които ни мразят;
 за да прояви Своята милост
 над отците ни
 и да си спомни светия Си завет, -
 клетвата, с която Той се кле
 на Авраам, нашия отец;
 за да ни даде, след като ни избави
 от ръката на враговете ни,
 безстрашно да Му служим
 в светост и правда пред Него,
 през всичките дни на живота си.

et exaltávit húmiles.
 Esuriéntes implévit bonis
 et dívites dimísit inanes.
 Suscépit Ísrael púerum suum,
 recordátus misericórdiæ,
 sicut locútus est ad patres nostros,
 Ábraham et sémini eius in sǎcula.
 Glória Pátri et Fílio
 et Spirítui Sancto.
 Sicut erat in princípío,
 et nunc et semper,
 et in sǎcula sǎculórum. Amen.

Sub tuum præsidium

Sub tuum præsidium confúgimus,
 sancta Dei génitrix;
 nostras deprecationes ne despicias
 in necessitatibus (nostris);
 sed a periculis cunctis
 libera nos semper,
 Virgo gloriósa et benedícta.

Benedictus

Benedíctus Dóminus, Deus Ísrael,
 quia visitávit et fecit
 redemptiónem plebi suæ,
 et eréxit cornu salútis nobis
 in domo David púeri sui,
 sicut locútus est per os sanctorum,
 qui a sǎculo sunt,
 prophetárum eius,
 salútem ex inimícis nostris
 et de manu ómnium;
 qui odérunt nos;
 ad faciéndam misericórdiam
 cum pátribus nostris
 et memorári testaménti sui sancti,
 iusiurándum, quod iurávit
 ad Ábraham patrem nostrum,
 datúrum se nobis, ut sine timóre,
 de manu inimicórum liberáti,
 serviámus illi
 in sanctitáte et iustítia coram ipso
 ómnibus diébus nostris.

И ти, младенецо,
ще се наречеш пророк на Всевишния,
понеже ще вървиш
пред лицето на Господ,
за да приготвиш Неговите пътища,
и да дадеш на народа Му
да познае спасението
чрез прощаване греховете им,
поради великото милосърдие
на нашия Бог,
с което ни посети Изток свише,
за да просвети ония, които
са в тъмнина и сянка смъртна,
и да насочи нозете ни
в пътя на мира (Лук. 1:68-79).
Слава на Отца и Сина
и Светия Дух,
както беше в началото
и сега и всякога
и във вечни векове. Амин!

Тебе, Боже , хвалим

Тебе, Боже, хвалим
Тебе, Господи, изповядваме.
Тебе, Отче вечни,
цялата земя почита.
Към Тебе всички ангели
към Тебе небесата
и всички власти,
към Тебе херувимите и серафимите
неспирно възгласят:
Свят, Свят, Свят,
Господ Бог Саваот.
Пълни са небесата и земята
с величието на Твоята слава.
Тебе славният
хор на апостолите,
Тебе достохвалният
сбор на пророците,
Тебе хвали белоснежната армия
мъченици.
Тебе по цялата земя
слави и изповядва светата Църква,
Отче с величие безкрайно,
и славния Твой истински

Et tu, puer,
prophéta Altíssimi vocáberis:
præibis enim
ante faciém Dómini
paráre vias eius,
ad dandam sciéntiam salútis
plebi eius
in remissiónem peccatórum eórum,
per viscera misericórdiæ
Dei nostri,
in quibus visitábit nos óriens ex alto,
illumináre his, qui in ténebris
et in umbra mortis sedent,
ad dirigéndos pedes nostros
in viam pacis.
Glória Patri et Filio
et Spirítui Sancto.
Sicut erat in princípio,
et nunc et semper,
et in sæcula sæculórum. Amen.

Te Deum

Te Deum laudámus:
te Dóminum confitémur.
Te ætérnum Patrem,
omnis terra venerator.
Tibi omnes ángeli,
tibi cæli
et univérsæ potestátes:
tibi chérubim et seraphim
incessábili voce proclámant:
Sanctus, Sanctus, Sanctus,
Dóminus Deus Sábaoth.
Pleni sunt cæli et terra
maiestátis glóriæ tuæ.
Te gloriósus
apostolórum chorus,
te prophetárum
laudábilis númerus,
te mártýrum candidátus
laudat exércitus.
Te per orbem terrarum
sancta confitétur Ecclésia,
Patrem imménsæ maiestátis;
venerándum tuum verum

и единствен Син,
и Светия Дух Утешител.
Ти си цар на славата, Христе,
Ти си вечен Син на Отца,
Ти, за да освободиш човека,
не се побоя от девичата утроба.
Ти, побеждавайки жилото на
смъртта, отвори на вярващите
царството небесно.
Ти седиш Богу отдясно
в славата на Отца.
Като съдник, както вярваме, ще
дойдеш. Затова на Тебе се молим,
помогни на рабите Си,
които откупи със скъпоценната Си
кръв. Стори с Твоите светии
в слава вечна да пребиваваме.
Спаси народа Си, Господи,
и благослови наследията Си.
И ги води и ги въздигни
овеки. През всичките си дни те
благославяме и хвалим Твоето
име. Вовеки и векови веков.
Удостои ни, Господи,
през този ден да ни запазиш без
грех.
Смили се над нас, Господи,
смили се над нас.
Твоето милосърдие, Господи,
да бъде винаги над нас
според както Ти се уповаваме.
На Тебе, Господи, се уповаваме:
Да не се посрамим векови.

Ела, Душе Творец

Ела, Душе Творец
посети душите на Твоите (верни),
изпълни с вишна благодат
сърцата, които Ти си създал.

Ти, Който си наречен Утешител,
дар на Бога всевишен,
жив извор, огън, любов
и духовно помазание.

Ти с Твоите седем дара,
пръст на бащината десница,
Ти, обещанието на Отца,
даващ на устата богатството на
речта.

et únicum Fílium;
Sanctum quoque Paráclitum Spíritum.
Tu rex glóriæ, Christe.
Tu Patris sempitérnus es Fílius.
Tu, ad liberándum susceptúrus hóminem,
non horruísti Vírginis úterum.
Tu, devicto mortis acúleo,
aperuísti credéntibus
regna cælórum.
Tu ad d́exteram Dei sedes,
in glória Patris.
Iudex créderis esse ventúrus.
Te ergo quæsumus,
tuis fámulis súbveni,
quos pretiósó sáanguine redemísti.
Ætérna fac cum sanctis tuis
in glória numerári.
Salvum fac pópulum tuum, Dómine,
et b́enedic hereditáti tuæ.
Et rege eos, et extólle illos
usque in ætérnum.
Per singulos dies b́enedicimus te;
et laudámus nomen tuum
in sǎculum, et in sǎculum sǎculi.
Dignáre, Dómine,
dié isto sine peccáto nos custodíre.
Miserére nostri, Dómine,
miserére nostri.
Fiat misericórdia tua,
Dómine, super nos,
quemádmodum sperávimus in te.
In te, Dómine, sperávi:
non confúndar in ætérnum.

Veni, Creator Spiritus

Veni, Creator Spíritus,
mentes tuórum vísitá,
imple supérna grátia,
quæ tu creásti pectora.

Qui díceris Paráclitus,
altíssimi donum Dei,
fons vivus, ignis, caritas,
et spiritalis únctio.

Tu septifórmis múnere,
dígitus patérnæ d́exteræ,
Tu rite promissum Patris,
sermóne ditans gúttura.

Запали светлина в сетивата,
влей любов в сърцата,
слабите наши тела
укрепи със сила постоянна.

Врага надалеч прогони,
мир незабавно ни дари,
така щом Ти ни водиш,
да отбегнем всяка беда.

Дай чрез Тебе да познаем Отца,
да познаем и Сина,
и винаги да вярваме,
че Ти си Дух на двамата.

Благодарност към Бог Отец,
и на Сина Му, Който от мъртвите,
възкръсна, и на Утешителя,
във вечни векове. Амин!

Ела, Душе Свети,

Ела, Душе Свети,
и изпрати от небесата
лъча на светлината Ти.

Ела, Отче на бедните,
ела, Дарителю на дарове,
ела, Светлина на сърцата.

Утешителю преблаг,
на душата гост предраг,
и почивка предрага.

Във труда си отдиш Ти,
в зноя – прохлада,
в плача – утеха.

О, Светли преблажен,
изпълни недрата на сърцата
на Твоите верни.

Без Твоя дар,
няма в човека
нищо добро.

Измий всичко мръсно,
напой всичко сухо,
изцери всичко болно.

Огъни всичко затвърдяло,
стопли всичко студено,
изправи всичко изкривено.

Accénde lumen sensibus,
infúnde amórem córdibus
infirmi nostri córporis
virtúte firmans pérpeti.

Hostem répellas lóngius
pacémque dones prótinus;
ductóre sic te prævio
vitémus omne nóxium.

Per Te sciámus da Patrem
noscámus atque Filium,
Teque utriúsque Spíritum
credámus omni témpore.

Deo Patri sit glória,
et Fílio, qui a mórtuis
surréxit, ac Paráclito,
in sæculorum sæcula. Amen.

Veni, Sancte Spiritus

Veni, Sancte Spíritus,
et emítte cælitus
lucis tuæ radium.

Veni, pater páuperum,
veni, dator múnorum,
veni, lumen córdium.

Consolátor óptime,
dulcis hospes ánimæ,
dulce refrigerium.

In labóre réquies,
in æstu tempéries,
in fletu solácium.

O lux beatíssima,
reple cordis íntima
tuórum fidélium.

Sine tuo númine,
nihil est in hómine
nihil est innóxium.

Lava quod est sórdidum,
riga quod est áridum,
sana quod est saucium.

Flecte quod est rígídum,
fove quod est frígídum,
rege quod est dévium.

Дай на Твоите верни,
на Тебе изповядващи се,
Седемте свети дара.

Дай наградата на добродетелта,
дай спасението накрай,
дай радост вечна! Амин!

Da tuis fidéliubus,
in te confidéntibus,
sacrum septenárium.

Da virtútis méritum,
de salútis éxítum,
da perénne gáudium. Amen.

Душо Христова

Душо Христова, освети ме!
Тяло Христово, спаси ме!
Кръв Христова, опияни ме!
Вода от страната Христова, умий ме!
Страдание Христово, укрепи ме!
О, благи Христе, изслушай ме!
В Твоите рани, скрий ме!
Не ми позволявай да се отделя от Тебе!
От лукавия враг, защити ме!
В часа на смъртта, призови ме
и ми повели да дойда при Тебе,
та с Твоите светии, Тебе да славя
във вечни векове. Амин!

Anima Christi

Ánima Christi, sanctífica me.
Corpus Christi, salva me.
Sanguis Christi, inébria me.
Aqua láteris Christi, lava me.
Pássio Christi, confórta me.
O bone Iesu, exáudi me.
Intra tua vúlnera abscónde me.
Ne permíttas me separári a te.
Ab hoste máligno defénde me.
In hora mortis meæ voca me.
Et iube me venire ad te,
ut cum Sanctis tuis laudem te,
in sácula sáculorum. Amen.

Спомни си

Спомни си, о всемилостиво Дево
Марийо, че никога не се е чуло
някой от тези, които прибягват
към твоето покровителство, които
просят твоята защита и твоите
милости, да е бил изоставен от
тебе. Затова именно, изпълнени
с упование ние прибягваме към
тебе, о, нежна Майко и стенещи
под тежестта на собствените си
грехове, ние падаме на колене и
те молим: о, Майко на Словото,
недей презира молитвите на
нашите нужди, но изслушай ги
благодарно и ги удовлетвори!
Амин!

Memorare

Memoráre, o piíssima Virgo
María, non esse audítum a sáculo,
quemquam ad tua curréntem
præsídia, tua implorántem auxília, tua
peténtem suffrágia, esse derelíctum.
Ego tali animátus confidéntia ad te,
Virgo Vírginum, Mater, curro; ad
te vénio; coram te gemens peccátor
assísto. Noli, Mater Verbi, verba mea
despícere, sed áudi propítia et exáudi.
Amen.

Броеница**Радостни тайни***(понеделник и събота)*

Благовещението на Дева Мария.

Посещението на Дева Мария при света Елисавета.

Рождението на Исус във Витлеем.

Представянето на Исус в Храма.

Намирането на дванадесетгодишния Исус сред учителите в Храма.

Светли тайни*(четвъртък)*

Кръщението на Исус в реката Йордан.

Първото чудо на Исус на сватбата в Кана Галилейска.

Исус проповядва Царството Божие и приканва към покаяние.

Преображението на Исус на планината Тавор.

Исус установява Светата Евхаристия.

Скръбни тайни*(вторник и петък)*

Исус се моли в Гетсиманската градина.

Исус е бичуван.

Исус е увенчан с трънен венец.

Исус носи кръста Си до Голгота.

Исус умира на кръста.

Rosarium**Mystéria gaudiósa***(in feria secunda et sabbato)*

Annuntiátio.

Visitatio.

Nativitas.

Præsentátio.

Invéntio in Templo.

Mystéria luminósa*(in feria quinta)*

Baptisma apud Iordánem

Autorevelátio apud Cananése matrimónium

Regni Dei proclamátio coniúcta cum invitáménto ad conversiónem.

Transfigurátio.

Eucharístiæ Institútio.

Mystéria dolorósa*(in feria tertia et feria sexta)*

Agonía in Hortu.

Flagellátio.

Coronátio Spinis.

Baiulátio Crucis.

Cricifixio et Mors.

Славни тайни (сряда и неделя)

Възкресението на Исус.
 Възнесението на Исус.
 Слизането на Свети Дух над
 апостолите и над Дева Мария.
 Успението на Дева Мария.
 Увенчаването на Дева Мария за
 Царица на небето и на земята.

На края на броелицата се казва:

*Моли се за нас Пресвета
 Богородице.*

За да станем достойни за Исус
 Христовите обещания.

Да се помолим:

Господи, Твоят Единороден
 Син, чрез Своя живот, смърт и
 възкресение ни придоби благата
 на вечния живот. Направи щото
 почитайки тези тайни на светата
 броелица на Дева Мария
 да подражаваме това, което
 съдържат и да получим това,
 което обещават, чрез Христос
 нашия Господ! Амин!

Молитва на тамяна

(Коптска традиция)

О, Царю на мира, дай ни Твоя мир
 и прости нашите грехове. Отдалечи
 враговете на Църквата и я пази,
 никога да не отпада.

Емануил, нашият Бог е сред нас в
 славата на Отец и Свети Дух.

Да благослови и очисти нашето
 сърце и да изцели болестите на
 душата и на тялото.

Обожаваме те, о, Христе с Твоя
 преблаг Отец и със Светия Дух,
 защото си дошъл и си ни спасил.

Mystéria gloriósa (in feria quarta ed Dominica)

Resurrectio.
 Ascensio.
 Descensus Spiritus Sancti.
 Assumptio.
 Coronatio in Cælo.

*Oratio ad finem Rosarii, dicenda
 Ora pro nobis, sancta Dei genetrix.*

Ut digni efficiámur
 promissionibus Christi.

Orémus.

Deus, cuius Unigénitus per vitam,
 mortem et resurrectionem suam nobis
 salutis æternæ præmia comparávit,
 concede, quæsumus: ut hæc mystéria
 sacratissimo beátæ Mariæ Virginis
 Rosário recoléntes, et imitémur
 quod continent, ed quod promittunt
 assequámur. Per Christum Dóminum
 nostrum. Amen.

Молитва за „сбогом на олтара“ след литургия (Сиро-маронитска традиция)

Бъди в мир, о, Божи Олтаре. Нека жертвата, която отдадох на Теб, бъде за опрощение на дълговете и опрощение на греховете и ми позволи да стоя пред Христовия съд без осъждане и без объркване. Не зная, ще ми бъде ли дадено да се върна и отслужа на Теб друго жертвоприношение.

Пази ме, Господи, и съхрани Твоята свята Църква, като път на истината и спасението. Амин!

Молитва за починалите (Източна традиция)

Боже на духовете и на всяка плът, Който потъпка смъртта, обезсили дявола и подари живот на Твоя свят! Сам Ти Господи, упокой душите на починалите Твои раби (... ..) в място светло, в място злачно, в място прохладно, където няма никаква болка, скръб и въздишка. Всяко съгрешение, което са извършили с думи, дела или мисли прости, като благ и човеколюбив Бог, тъй като няма човек, който да живее и да не съгрешава. Едничък Ти, Господи, си без грях: Твоята правда е правда вечна, и Твоето слово е истина.

Защото Ти си възкресението, животът и покоят на починалите Твои раби, Христе Боже наш, и за това на Тебе отправяме славата с безначалния Твой Отец, и с пресветия, благ и животворящ Твой Дух, сега и всякога, и във вечни векове. Амин!

Деяние на вяра

Господи Боже, твърдо вярвам и изповядвам всичко и всяко нещо поотделно, което повелява Светата католическа църква, понеже всичко това си ѝ открил Ти, Боже, Който си вечната Истина и Мъдрост, Който не можеш нито да мамиш, нито да бъдеш измамен. Решавам се да живея и умра в тази вяра. Амин!

Деяние на надежда

Господи Боже, надявам се, че чрез Твоята благодат ще ми бъдат простени греховете и че след този живот ще получа вечно щастие, понеже това обещание си дал Ти, Който си всемогъщ, верен, благосклонен и милостив. С тази надежда решавам да живея и умра. Амин!

Деяние на любов

Господи Боже, обичам Те над всичко и ближния си заради Теб, понеже Ти си висшето, безкрайното и съвършеното Благо, достойно за всяка обич. В тази любов решавам да живея и умра. Амин!

Деяние на разкаяние

Боже мой, разкайвам се и скърбя от цялото си сърце за всички мои грехове, защото грешейки заслужих Твоего наказание, защото Те обидих Безкрайно Добрия и Достоеен да бъдеш обичан над всяко нещо. Предоставям се на Твоята помощ да не Те обиждам никога повече и да избягвам случаите за грях. Господи, прости ми и бъди милостив към мен. Амин!

Actus fidei

Dómine Deus, firma fide credo et confíteor ómnia et singula quæ sancta Ecclésia Cathólica propónit, quia tu, Deus, ea ómnia revelásti, qui es ætérna véritas et sapiéntia quæ nec fállere nec falli potest. In hac fide vívere et mori státuo. Amen.

Actus spei

Dómine Deus, spero per grátiam tuam remissionem peccatórum, et post hanc vitam ætérnam felicitátem me esse consecutúrum: quia tu promísisti, qui es infínite potens, fidélis, benígnus, et miséricors. In hac spe vívere et mori státuo. Amen.

Actus caritatis

Dómine Deus, amo te super ómnia et próximum meum propter te, quia tu es summum, infínitum, et perfectíssimum bonum, omni dilectióne dignum. In hac caritáte vívere et mori státuo. Amen.

Actus contritionis

Deus meus, ex toto corde pánitet me ómnium meórum peccatórum, éaque detéstor, quia peccándo, non solum poenas a Te iuste státutas proméritus sum, sed præsertim quia offéndi te, summum bonum, ac dignum qui super ómnia diligáris. Ideo firmiter propóno, adiuvánte grátia Tua, de cétero me non peccatúrum peccandíque occasiões próximas fugitúrum. Amen.

Б) ФОРМУЛИ НА КАТОЛИЧЕСКОТО УЧЕНИЕ

Двете заповеди на любовта

1. Възлюби Господа, Бога твоего,
с всичкото си сърце,
и с всичката си душа
и с всичкия си разум.

2. Възлюби ближния си като
себе си. (Мат. 22:37-39)

Златното правило

Всичко, което искате да правят вам
човеците,
правете и вие тям. (Мат. 7:12)

Блаженствата

Блажени бедните духом,
защото тяхно е царството небесно.

Блажени плачещите,
защото те ще се утешат.

Блажени кротките,
защото те ще наследят земята.

Блажени гладните и жадните за
правда, защото те ще се наситят.

Блажени милостивите,
защото те ще бъдат помилувани.

Блажени чистите по сърце,
защото те ще видят Бога.

Блажени миротворците, защото те
ще се нарекат синове Божии.

Блажени изгонените заради
правда, защото тяхно е царството
небесно.

Блажени сте вие, когато ви похулят
и изгонят, и кажат против вас
каквато и да е лъжовна дума
заради Мене.

Радвайте се и се веселете, защото
голяма е наградата ви на небесата.
(Мат. 5: 3-12)

Трите богословски добродетели

1. Вярa
2. Надежда
3. Любoв

Четириите основни добродетели

1. Благоразумие
2. Справедливост
3. Сила
4. Въздържание

Седемте дара на Светия Дух

1. Мъдрост
2. Разум
3. Съвет
4. Сила
5. Знание
6. Благочестие
7. Богобоязливост

Дванадесетте плода на Светия Дух

1. Любoв
2. Радoст.
3. Мир.
4. Дълготърпение.
5. Благoст.
6. Добрoтa.
7. Милoсърдие.
8. Вярa.
9. Крoтoст.
10. Скромнoст.
11. Въздържaние.
12. Целoмъдрие.

Петте църковни заповеди

1. Присъствай на Светата литургия в неделя и празнични дни и остани свободен от работа и дейности, които биха могли да попречат на освещаването на този ден.
2. Изповядай се поне веднъж в годината.
3. Причестявай се поне за Великден.
4. Пости през установените от Църквата пости.
5. Помагай за издръжката на Църквата според собствените си възможности.

Седемте дела на *телесно* милосърдие

1. Да нахраним гладните.
2. Да утолим жадните.
3. Да облечем голите.
4. Да подслоним странниците.
5. Да посетим болните.
6. Да посетим затворниците.
7. Да погребем мъртвите.

Седемте дела на *духовно* милосърдие

1. Да съветваме съмняващите се.
2. Да учим невежите.
3. Да порицаваме грешниците.
4. Да утешаваме наскърбените.
5. Да прощаваме обидите.
6. Търпеливо да понасяме досадни личности.
7. Да се молим на Бог за живи и мъртви.

Седемте *главни* греха

1. Гордост
2. Алчност
3. Завист
4. Гняв
5. Похот
6. Лакомя
7. Леност

Четирите последни неща

1. Смърт
2. Съд
3. Ад
4. Рай

АНАЛИТИЧЕН ИНДЕКС

Числата препращат към въпросите

А

Аборт, 470

Авраам, 8, 26, 79, 360, 536

Агностицизъм, 445

Ад, 74, 125, 212 - 213

Адам, 7, 75 - 76, 106

Алчност, 531,

виж. *Сладострастие, Желание*

Амвон, 246

Амин, 217, 598

Анафора, 277

Аналогия, 19

Ангел/и, 59 - 61, 74, 97, 209

Апостол/и, 12, 15, 109, 120, 127, 132, 174 - 176, 180, 222, 234, 247, 254, 265, 272 - 273, 276, 298, 307, 326, 331, 421

Апостоличност, 174

виж. *Църква*

Апостолско братство, 109, 162

Апостолство, 188

Атеизъм, 445

Б

Беден/и, 520

Бедност, 178, 532

Безбрачие, 334, 342

Безверие, 445

Безквасни хлябове, 276

Библия, 84

виж. *Свещено писание*

Благовещение, 172, 184

виж. *Мария Пресвета Дева, Ангел*

Блага земни, 194, 362

Блага вест, 79, 80

виж. *Евангелие, Евангелизиране, Нов завет*

Благодарение, 221, 555

Благодат, 72 - 73, 75, 131, 186, 195, 206, 222, 229, 259, 262 - 263, 266, 267, 269, 271, 291, 292, 297, 300, 310, 341, 357, 359, 362, 366, 378, 404, 419, 420, 422 - 425, 429

— сакраментална, 230 - 231, 318 - 319, 346, 424

— оправдаваща, осветяваща, обожествяваща, 423

— действена, 424

Благоразумие, 379 - 380

Благослов, 221, 351, 551

Благочестие народно, 353

Блаженство, 1, 208, 210, 214, 358 - 361, 363, 415

Блаженства евангелски, 359, 360, 361

Бог, 1 - 3, 6, 18, 25 - 30, 37 - 42, 46 - 48, 50 - 54, 57, 59, 66 - 67, 70 - 72, 74, 78, 97, 112, 119, 137, 147, 200, 213, 358, 360, 401, 405, 412, 435, 442 - 446, 534 - 535, 586

— Един, 37, 43, 113, 116, 412

виж. *Троица Пресвета*

Ближен,

виж. *Любов*

Богочитание (обожание), 61, 198, 221, 245, 286, 443, 552

Богородица, 88, 95, 196, 234

виж. *Мария Пресвета Дева*

Богохулство, 116, 447

Богоявление, 103

Болен/и, 314 - 315, 471

виж. *Помазание на болните*

Болест, 313, 316

виж. *Страдание*

Брак, 502

— Божествено основаване, 234, 337 - 340

— тайнство, 321, 341 - 350

- смесен, 345
- с различно вероизповедание, 345
- Броеница, 198, 353, 567
- Бягство и завръщане от Египет, 103

В

- Вдъхновение, 18, 40
- Венчание,
 - виж. *Брак тайнство*
- Вина,
 - виж. *Грях*
- Вино гроздово, 237, 273, 277, 279
- Власт свещена, 323
- Вода, 139, 237, 253 - 255, 260
- Война, 483-486
- Воля
 - Божествена и човешка в Христос, 91, 121
 - човешка, 91, 121
- Воля Божия, 591
- Време, 131, 137, 149, 243, 322
- Време литургично, 241
- Вчленяване в Църквата, принадлежност, 263, 291
- Въздаение, 208, 214
- Въздржание, главна добродетел, 379, 383
- Възкресение на мъртвите, 131, 202 - 206, 214, 320, 355
- Възкресение на Христос, 50, 57 - 58, 109, 110, 112, 126 - 131, 149, 204, 252, 271, 354, 452
- Възлагане на ръка/це, 139, 237, 265, 267
- Възнесение на Христос, 132
 - виж. *Христос*
- Възпитание, 338, 346, 349, 374, 460 - 461, 565
 - Виж. *Син, Родители, Брак*
- Възрастни, 259
- Въплъщение, 45, 50, 85 - 95, 101, 131, 242
- Вътрешно покаяние, 300, 303

Вяра, 25, 27 - 36, 43, 48, 86, 112, 126,
184 - 185, 194, 208, 211, 228, 240, 259, 349, 385 - 386, 442
Вярвам, 27, 255
Вярващ/и, 177, 185, 227, 231, 281, 289, 315, 357

Г

Господ, 38, 84
 виж. *Христос, Бог*
Господня вечеря, 120, 275, 491
Грехопадение, 73-78
 виж. *Първороден грях*
Грешник/ци, 107, 117 - 118, 165, 299
Гроб, 124
Гроб на Христос, 124, 127
Грях/грехове, 1, 57, 73 - 76, 97, 108, 116 - 118, 121, 131, 191,
200 - 201, 206, 213, 263, 281, 291 - 292, 295, 297 - 298, 300,
303 - 306, 308 - 309, 313 - 314, 338, 347, 363, 391 - 397, 492
Грях първороден, 75 - 78, 96, 258, 263
Гълъб, 139

Д

Давид, 8
Дар/ове, 194, 268, 323, 357, 374, 389, 441
 виж. *Бог, Свети Дух*
Дарохранителница, 246, 286
Дева Мария, 88, 94 - 95, 98-99, 294
Девственост, 342, 491
Дейност, 189, 191
 виж. *Действие, Работа*
Действие/действиям, 238, 363, 364
Дела мирски, 188
Дете/ца, 338, 345 - 346, 456, 459, 461, 500 - 501
 виж. *Брак, Възпитание, Родители, Семейство*
Детеродство, 347

Декалог, 436 - 441

виж. *Заповеди*

Дело/а, 208, 211

Демон/и, 74, 108

Детство на Исус, 103

Деяния на покаяние, 302 - 303

Деца Божии, 1, 147, 154, 258, 268, 357

Добро (благо), 58, 359, 363, 375, 416

— общо, 365, 373, 407 - 410

Добродетели, 158, 371, 377

— богословски, 263, 384 - 385, 558

— човешки или главни, 378, 379

Доброта на Бога, 212, 416, 592

виж. *Бог*

Доверие, 300

Достойнство, 2, 358, 365, 373, 444, 487

Духовно майчинство на Пресвета Дева Мария, 100

Душа

— на човека, 69 - 70, 203, 205, 208, 356, 358, 473

— на Христос, 90, 125, 130, 282

Държава, 406, 472, 483 - 484, 494

виж. *Общество*

Дявол, 75, 125

виж. *Демон*

Дякон/и, 179, 260, 327, 330

Дяконство, 325, 334

Е

Ева, 7, 75

Евангелие/я, 22, 261, 328, 359, 419, 579

виж. *Блага вест, Нов завет, Свещено писание*

Евангелизиране, 80, 172, 190

Евреи, 169, 276

виж. *Израил*

Евтаназия, 470

Евхаристични видове, 283 - 285

Евхаристия, 120, 186, 188, 194, 211, 220, 222, 224, 243, 245, 250, 251, 254, 271 - 294, 320, 354, 432, 453, 567

Единосъщен, 88

виж. *Троица Пресвета*

Езичници, 102

Елей, 237, 246, 267, 270, 318

виж. *Хризма, Тайнство/а, Миропомазване*

Ембрион човешки, 472

Епархия, 167

Епископ/и, 12, 16, 162, 167, 179 - 180, 183 - 187, 235, 246, 278, 307, 308, 317 - 318, 326 - 327, 329 - 332, 352

виж. *Свещенство, Тайнство/а, Ръкополагане*

Епископ на Рим, 16, 162, 174, 180, 182 - 185, 187

виж. *Римски/Върховен първосвещеник, Папа*

Епископска колегия, 180, 182 - 183, 185, 326

Епископство, 325, 334

Ж

Желание, 2, 361, 370

виж. *Сладострастие, Алчност*

Жена, 71, 337 - 339, 342, 344, 347, 527 - 530

Жертвоприношение/я, 443

— на Кръста, 122, 271, 280, 324

— Евхаристично, 271, 275, 280 - 281, 356

Живот

— човешки, 466-467

— нов, 135 - 136, 146, 251, 263, 297, 354, 357, 359

— нравствен на християнина, 429, 433

— посветен, 192, 193

— Вечен, 207, 232, 271, 294, 320

Животни, 507

3

Завет, 7, 51, 340

— Стар, 8, 51, 114, 169, 234, 236 - 237, 263, 265, 276, 324, 418, 436 - 437, 450

виж. *Стар завет*

— Нов, 8, 162, 234, 244, 340

виж. *Нов завет*

Завръщане, 133, 212, 214, 242, 271

виж. *Предколедно време*

Задължение, 289 - 290, 305, 342, 439 - 440

Закон, 8, 406, 410

— Божествен, 373

— стар или Израилев, 8, 79, 113 - 114, 340, 418 - 419, 435 - 436

— нов на Евангелието, 420 - 421, 434

— естествен, 416, 430

— нравствен, 415 - 418

Замисъл на Бог, 1, 6, 97, 118, 276, 324, 337 - 338, 456

Заповед/и, десет, 418, 442 - 447, 450 - 503, 521 - 525, 527 - 533

виж. *Предписание/я, Декалог*

Заповед на любовта, 420

Заслуга, 426 - 427

Застъпничество, 132, 195, 197, 264, 315, 554

Зачеване

— на Исус, 94, 98

— на Мария, 96

Звание, 188, 535

Здраве телесно, 319

Златно правило, 375

Зло, 57 - 58, 108, 359, 363, 372, 375 - 376, 416, 597

виж. *Добро*

Знак/ци на тайнствата, 236 - 237, 254

Знаци, 108, 127, 224, 314

И

Идолопоклоничество/Идол, 445 - 446

Избор/и, 362

Изкупител,

виж. *Христос*

Изкупление, 8, 65, 219, 220

Изкуствено оплождане, 499

Изкуствено осеменяване, 499

Изкушение, 74 - 75, 596

— на Исус

Изпит на съвестта, 303 - 304, 374

виж. *Покаяние и Помирение*

Изповед, 246, 296, 303 - 306, 311, 316, 432

виж. *Покаяние и Помирение*

Изповядване

— на вярата, 33, 36 - 37, 168, 259

— на евангелските съвети, 178, 192

Източна,

виж. *Църква, Литургия*

Изцеление 313

Изцеление Тайнства на, 250, 295 - 320

Илия, 110, 539

Име/на

— на Бога, 38, 40, 254, 256, 447, 588 - 589

— на Исус, 81, 560

— християнско, 264

— на Евхаристията, 275

Истина, 4, 18, 41, 47, 444, 521 - 526

История, 128

История на спасението, 51

Исус Христос, 9 - 10, 22, 45 - 46, 57, 79 - 95, 98 - 131, 143, 146, 148 - 150, 154 - 158, 171 - 173, 175, 189 - 191, 204, 206, 224, 255, 262 - 263, 265, 338, 340 - 342, 352, 360, 434 - 435, 450, 541 - 544, 578, 580, 582

виж. *Христос, Син Божий, Месия*

Й

Йерархия, 179 - 180

Йоан Кръстител, 102, 105, 141, 254

Йосиф Свети, 104

К

Канон на Писанията, 20

Катедра, 246

Катехизис, 80, 190

Катехуменат, 259

Католичност на Църквата, 166-168

Клетва, 448 - 449

Клетвопрестъпление, 449

Крайна цел, 360

Кръв, 120, 254, 282 - 283

виж. *Евхаристия, Преосъществяване*

Кръст, 108, 110, 122, 126, 254, 428

Кръстен път, 353

Кръстник/кръстница, 259

Кръщенелен съд, 246

Кръщение, 34, 44, 147, 163, 177, 200, 224, 227, 250 - 264, 292, 297, 352, 354, 422

— на Исус, 105, 254

— на Йоан Кръстител, 105

виж. *Тайнство/а*

Култ, 198, 218, 227, 244, 277, 328, 351, 443, 444, 446

Култура/и, 236, 247 - 249

Л

Литургична година, 242

виж. *Предколедно време, Коледа, Велик пост, Петдесетница*

Литургична музика, 239

Литургия, 218 - 223, 233 - 234, 558

— небесна, 234

- Литургия на часовете, 243, 567
Лукавият, 74, 258, 352
Личност, 66, 257, 358, 372 - 373, 401 - 404, 487 - 488
 виж. *Човек, Общество*
Личности Божествени, 47 - 49, 52
 виж. *Троица Пресвета*
Любов,
 виж. *Милосърдие, Страдание*
— милосърдна на Бога, 300
 виж. *Бог*
— на Църквата
 виж. *Църква*
— съпругеска, 344, 347, 495 - 496
 виж. *Брак*
— към Бога, 401, 418, 420, 435 - 436, 442 - 446
— към ближния, 292, 337, 401, 418, 429, 435 - 436, 455 - 533

М

- Мария Пресвета Дева, 26, 85, 88, 94 - 100, 104, 142, 196 - 199, 234, 240, 429, 546-547, 562-563
Медицина, 471
Меса, 275, 432
 виж. *Евхаристия*
Месия, 8, 78, 82, 111
 виж. *Христос*
Милостиня, 211, 301
Милосърдие, 161, 192, 194, 271, 375, 385, 387, 404, 420, 426, 428, 442
 виж. *Любов*
Милосърдие божествено, 307, 339, 391
Мир, 480 - 486
Мирянин/и, 178, 188
Миропомазване или Конфирмация, 224, 227, 250 - 251, 265 - 270, 292, 354

Мисия/и

— на Църквата, 144, 150, 173, 193, 201, 250

— на Свети Дух, 5, 9, 144

— на Сина Божи, на Христос, 9, 144

— на апостолите, 175 - 176, 322

— на папата, 182

— на ръкоположените, 181, 321

— на семейните, 321

Мойсей, 8, 38, 114, 537

Молитва, 56, 146, 186, 243, 245, 281, 291, 301, 318, 349, 351, 355, 374, 443, 534 - 598

виж. *Отче наш, Псалми, Литургия на часовете*

Молитва евхаристична, 277, 283

Молитва посветителна, 331

Морал, 185, 429

виж. *Закон нравствен*

Мъдрост, 389

Мъж, 333

Мъченици, 234, 262

Н

Надежда, 132, 161, 300, 385, 387, 442

Наказание, 263, 310, 312, 468 - 469

Наказание външно, 301

Наказание вътрешно, 300

Народ Божи, 148, 153 - 155, 177 - 179, 184, 244, 274, 323

виж. *Църква*

Насилие, 364

Наука, 29

Небе, 209

Невежество, 364, 376

Невярност, 339

Неделя, 241, 276, 289, 432, 452 - 454, 567

Немощни, 286, 315

виж. *Помазване, Болен*

Непогрешимост, 185
Непослушание,
 виж. *Послушание*
Неразтрогваемост, 338, 346 - 347, 495
 виж. *Брак*
Несправедливост,
 виж. *Право, Справедливост*
Ной, 7
Нов завет, 22 - 23, 140, 148, 217
 виж. *Свещено писание, Завет*
Норма, 375
 виж. *Златно правило, Закон нравствен*
Нравственост, 367 - 371

О

Обвинение, 303
 виж. *Покаяние и Помирение, Изповед*
Обещание/я, 360, 443
Обет, 443
Образи свещени, 92, 240
Обред, 256, 267
 виж. *Предание, Литургия*
Обряждане, 103
Обръщане, 107, 116, 165, 296 - 297, 299, 427
Общение
— евхаристично, 277, 290 - 293, 305, 349
— между християни, 263
— църковно, 250, 321
Общение на светиите, 194 - 195, 211
Общество, 191, 402 - 403, 405-410, 457 - 458, 463 - 465
Общност църковна, членове, 293
Общност човешка, 401 - 414
Огън, 139, 237
Олтар, 246, 288
Омраза, 370

- Опити научни, 475
Оправдание, 131, 263, 422
Опрощение, 302, 308, 311, 349
 виж. *Покаяние и Помирение*
Опрощение,
— на греховете, 200 - 201, 263
— на наказанието, 310
 виж. *Покаяние и Помирение*
Осветени жертвени дарове, 286
Осветяване, 75, 165, 188, 190, 231, 264, 274, 453
Освещаване, 237, 277
 виж. *Преосъществяване*
Осиновяване, 50, 131, 230
Осъждане
— на Христос, 113
— на грешника, 214
— вечно, 135, 208, 212, 214
Отец, Бог, 1, 46, 48, 52, 83, 88, 90 - 91, 94 - 95, 98, 101 - 102,
105 - 107, 110, 115, 118 - 119, 121 - 122, 130, 132, 136 - 137, 154,
206, 221, 280, 582 - 585
Откровение Божествено, 4, 6 - 9, 11, 15 - 16, 22, 40 - 42, 73,
535 - 547
Откровения частни, 10
Отлъчване, 308
Отци на Църквата, 243
Отче наш молитва, 544, 569, 578 - 598
Отслужвам/отслужване, 233 - 249
Отслужване евхаристично, 275, 277 - 278
 виж. *Меса, Евхаристия*
Очистване, 162, 195, 208, 209, 210, 211, 314, 355

П

- Папа, 180, 182 - 185, 326
 виж. *Римски/Върховен първосвещеник, Епископ на Рим*
Пастирско служение, 327 - 328

-
- Пасха, 237, 241, 290, 298, 432
Пасхално угощение, 287
Песен, 238
Петдесетница, 142, 144, 255, 265, 267
Петър Свети апостол, 81, 109 127, 162, 187
Печат сакраментален, 309
Плодове на Свети Дух, 390
Плът, 202, 432
Победа, 314
Погребение, 354 - 356
 виж. *Починали*
Подобие, 358
Познание
— на Бог, на Христос, 90
— на човека, 3, 4
Покаяние и Помирение, Тайнство, 200, 224, 250, 291, 296 - 312, 432
Поклонение живот като, 294
Поклонения, 353
Полигамия, 347
Политеизъм, 445
Помазване, 139, 266 - 267, 318
Помазване на болни, Тайнство, 224, 250, 313 - 319
Помирение, 200, 296, 310
 виж. *Покаяние и Помирение*
Порок/ици, 117, 371, 398
Послушание, Подчинение 178, 459, 464 - 465
— на вярата, 25 - 26
Посредник.
 виж. *Христос*
Пост, 291, 301, 432
Пост велик, 106, 301
Починали, 312, 479
Почит към мощи, 353
Право/а, 365, 444, 504, 512
Празник/ици, 289, 432, 450 - 454, 567

- Предание, 11 - 14, 17, 19 - 20, 32, 557 - 566
— апостолическо, 12
— литургично, 19
Предколедно време, 102
 виж. *Завръщане*
Предписание/я на Църквата, 431 - 432
 виж. *Заповед/и*
Предсмъртно причастие, 320
Представяне в храма, 103
Представяне на даровете, 277
Преломяване на хляба, 273, 275, 284
Прелюбодееие, 347, 487, 492
Преображение, 83, 110
Преосъществяване, 283
Престол Апостолически, запазено за, 308
Приветствие, 111
Прием/приемане, 25, 111, 190
Пример, 186
Приношение
— на Христос, 119, 120, 122, 130, 273, 280, 429
— на верните, 189, 235, 429
Природа
— човешка, 88, 89
— Божествена, 48, 88, 89
Присъствие на Христос в Евхаристията, 274, 282, 285
Пришествие, 134
 виж. *Пълнота на времената, Завръщане*
Причастие
 виж. *Евхаристия*
Провидение, 55-58
 виж. *Бог*
Пророк/ци, 8, 102, 140, 265, 313, 340, 539
Просителна молитва, 553
Прошка, 50, 201, 230, 296, 304, 310, 319, 594 - 595
 виж. *Покаяние и Помирение*

Псалми, 243, 540

Пълнота на времената,

Р

Работа, 186, 281, 432, 513 - 517

Равенство, 412 - 413

Радост, 370

Развод, 347, 349

Разделяне на съпрузите, 348

Разум, 3, 4, 358

Рай, 238

Регулиране на раждаемостта, 496 - 498

Религия/и, 169 - 170

Решение, 300

Римски/Върховен първосвещеник, 185

виж. *Папа*

Роб (Христос), 118

Родители, 259, 455, 459 - 461

виж. *Дете/ца, Семейство*

Рождество, 103

Ръкополагане,

— епископско, 326

— свещеническо, 328

— дяконско, 330

С

Самоубийство, 470

Сатана, 74

виж. *Демон*

Свещец/и Светии, светии, 165, 209, 240, 242, 264, 294, 312, 429, 564

Свети Дух, 1, 6, 12, 15, 18 - 19, 42, 45, 47, 85, 91, 94, 130, 132, 136 - 146, 155 - 156, 159 - 161, 164, 192, 221 - 223, 230 - 231, 235, 252, 254, 256, 260, 263, 265, 267 - 268, 283, 298, 357, 366, 384, 387, 389 - 390, 422, 427, 549, 557, 561

виж. *Троица Пресвета*

- Светилище, 353
Светлина, 237
Свидетели, 343
Свидетелство, 190, 193, 268, 522
Свещен дом, 245
Свещеник, 179, 235, 246, 260, 263, 270, 278, 302 - 303, 307 - 308, 317, 324, 327 - 328, 343, 352
Свещеничество, 325, 329, 334
Свещенодействие/я, 351
Свещено писание, 13 - 14, 17, 18 - 24, 62, 74, 217, 239 - 240
Свещенослужител/и на тайнствата, 225, 260, 270, 278, 283, 307
(срв. Отделните тайнства)
Свещенство, тайнство, 176, 179, 181, 224, 227, 235, 321-336
виж. *Тайнство/а*
Свобода на човека, 56, 363 - 366, 425
Свян, 530
Свят, 3, 50, 52, 54, 62, 134, 481 - 482
Святост, 75, 165, 188, 190, 231, 264, 346, 428
Святост на Църквата, 165
Семейство, 189, 350, 402, 453, 456 - 462, 565
Сила основна добродетел, 379, 382
Символ на апостолите, 35
Символ Никео-Константинополски, 35
Символи на вярата, 33 - 35, 357
Син Божи, 1, 42, 83, 85, 90, 137
виж. *Христос, Исус Христос, Слово*
Слабост, 202
Слава Божия, 53
Слава бъдеща, 294
Славословна молитва, 556
Сладострастие, 77, 297, 527
Следване на Христос, 123, 434
Слово, 238
Слово въплътено, 91
Слово Божествено, 9, 46, 86, 89, 137, 202
виж. *Христос*

Слово Божие, 9, 13, 16, 18, 21, 23, 28, 32, 159, 186, 190, 277, 374, 429, 558, 570, 593

виж. *Свещено писание, Катехизис*

Служение, 323

— свещеническо, 155, 177, 188, 218, 326, 335

— пророческо, 155, 177, 190, 326, 335

— царско, 155, 177, 191, 326, 335

Служение на Църквата, 181, 331

— да управлява, 326

— да учи, 326

— да освещава, 326

Смърт, 72, 77 - 78, 125, 131, 205-206, 208, 213, 308, 311, 314, 316, 320, 354 - 355, 471, 476

— на Христос, 112, 115, 117 - 119, 124 - 125, 149, 252, 271, 314, 354

Смъртен,

виж. *Грях*

Собственост частна, 504 - 506

Солидарност, 414, 518

Социално учение на Църквата, 503, 509 - 520

Спасение, 67, 119, 171, 230, 237, 261 - 262, 314, 321, 366

Спомен, 120, 271, 275, 280

Спомоществователство, 492, 403

Справедливост Божествена, 75, 307

Справедливост главна добродетел, 379, 381

Справедливост обществена, 404, 411 - 414, 505 - 519

Стар завет, 21 - 23, 45, 118, 140 - 142, 148, 313, 340, 446, 538

виж. *Свещено писание, Завет стар*

Страдание, 56, 72, 77, 281, 314

Страдание Христово, 112 - 124, 314, 319, 392, 543

виж. *Христос, Исус Христос*

Страст/и, 370 - 371, 378

Страх, 364, 370

Структура на греха, 400

Суеверие, 445

Съблазън, 473

- Съблюдаване, 441
- Събор/и, 77, 297, 527
- Събота, 450 - 452
- Съвест, 359, 372 - 377
- Съгласие брачно, 344, 346
- Съд, 134 - 135
 - на съвестта, 376
 - на Бог, на Христос, 205, 207 - 208, 214 - 216
- Съзерцание на Бог, 125, 362, 533
- Съкровищница на вярата, 14 - 16
- Съпрузи, 337, 343, 345 - 346
 - виж. *Брак, Развод*
- Сърце на Исус, 93
- Състрадание, 314
- Сътворение, 46, 50 - 52, 54, 59, 62 - 63, 65, 67, 236 - 337
- Сътрудничество в чина на Свещенството, 328
- Съхраняване на творението, 54
- Съществуване на Бог,
 - виж. *Бог*
- Съществуване,
 - виж. *Живот*

Т

- Тайна/и
 - Божествена, 4 - 5, 40, 44 - 49, 144
 - виж. *Троица Пресвета*
 - на Исус, на Христос, 86, 89, 100 - 103, 225
 - Пасхална, 122 - 126, 218, 222 - 223, 233 - 249
 - на човека, 67
 - на злото, 57
 - на Църквата
- Тайна на тайнството Помирение, 309
- Тайна вечеря, 120, 272, 276
- Тайнство/а, 146, 159, 168, 186, 194, 220, 222, 224 - 232, 248 - 350, 354, 357

- Творение/я, 55, 64, 67
Творец, 46, 50, 54, 66 - 72, 202, 416
 виж. *Бог*
Телесна цялост, 477
Трансплантация на органи, 476
Терапевтично упорство, 471
Трапеза пасхална, 271
Троица Пресвета, 27, 32, 34, 44 - 49, 52, 82 - 83, 110, 130, 136, 137, 144, 153, 161, 165, 195, 198, 209, 385, 428, 534
 виж. *Бог, Отец, Син Божи, Слово, Свети Дух*
Тъга, 370
Тяло
— на човека, 69, 110, 203, 204, 205, 356, 358, 474
— човешко на Христос, 90, 92, 124, 129, 130
— в Евхаристията Тяло Христово, 271, 282, 593
 виж. *Преосъществяване*
— църковно, 323

У

- Убийство, 466-467
Уважение
 виж. *Достойнство*
Удовлетворение, 302, 303
Умилостивяване, 211
Умиращи, 478
Уподобяване на Христос в Свещенството, 335
Управление на Църквата, 187
Успение на Дева Мария, 166, 197
Утешител, 138
 виж. *Свети Дух*
Участие в обществения живот, 405, 411, 463 - 464
Ученик/ци на Христос, 127 - 129
Учителна власт, 10, 15 - 17, 19, 430, 559

Ф

Формула/и

— на вярата, 31,

виж. *Символи*

— обредни (сакраментални), 256, 260, 267

Х

Характер тайнствен, 227, 263, 268, 328, 335

виж. *Печат*

Харизма/и, 159 - 160, 194, 424

виж. *Свети Дух*

Харизма на истината, 16

Хармония, 72

Хляб пшеничен, 237, 273, 277, 279, 283 - 284, 592 - 593

Храм

— на Йерусалим, 113 - 115, 538

— на Новия завет, 244

— на Свети Дух, 147, 159

Християнин, 82, 163, 168

— не католик, 292, 345

Християнско въведение, 250 - 295

Христос, 1, 6, 12, 38, 45 - 46, 53, 57 - 58, 82, 97 - 101, 109, 117 - 122,

131, 142, 149, 156 - 158, 181, 189, 206 - 207, 218 - 225, 227,

229 - 233, 235 - 237, 240, 242 - 244, 246, 262, 267, 271 - 274, 276,

280 - 285, 287, 292, 295, 297 - 299, 302, 306 - 307, 312, 315,

319 - 320, 322 - 324, 327 - 328, 330, 335 - 336, 357, 359, 362, 366,

420 - 422, 426, 428, 456, 491, 560

виж. *Месия*

Ц

Царство Божие, 107 - 109, 111, 134, 258, 314, 590

Целомъдрие, 178, 488 - 494

Църква, 1, 9, 14 - 15, 24, 30, 32, 48, 61, 109, 133, 137, 143 - 145, 147 - 193, 195 - 197, 200 - 201, 209, 217 - 220, 223 - 224, 226, 230 - 231, 233, 235, 242 - 244, 248 - 249, 255, 259 - 260, 262, 265, 268, 271, 274, 276, 278, 281, 286, 289 - 295, 299, 306, 310 - 312, 315, 319, 321 - 322, 325 - 327, 329 - 330, 333, 336, 340 - 341, 343, 348, 349 - 353, 366, 429 - 433, 438, 444, 548 - 549

виж. *Божии народ*

Църкви Източни членове на, 293

Ч

Часове и литургия, 243

виж. *Литургия на часовете*

Чаша, 273

Чистилище, 210 - 211

Чистота, 529 - 530

Човек, 1 - 6, 11, 25, 59, 62-63, 66 - 72, 202 - 203, 205 - 206, 212 - 213, 337 - 339, 342, 344, 347, 358, 365, 401 - 420

— Христос човек, 87-89

Човекоубийство, 470

Човешка природа и първороден грях, 77, 297, 338

Човечество, Човешки род, 68, 76, 152

Човешко действие, 76, 344, 363, 368 - 369

виж. *Действие/действия, Човек, Страсти*

Чудо, чудеса, 108

Ш

Шествие, 286

Щ

Щастие, 361

Я

Яхве (YHWH), 38

СЪДЪРЖАНИЕ

Апостолическо писмо - Motu proprio	1
--	---

Въведение	5
-----------------	---

ЧАСТ ПЪРВА

ИЗПОВЯДВАНЕ НА ВЯРАТА

РАЗДЕЛ ПЪРВИ: „АЗ ВЯРВАМ“ – „НИЕ ВЯРВАМЕ“	13
---	----

Глава първа: Човек е „възприемчив“ за Бог	15
---	----

Глава втора: Бог се открива на човека	16
---	----

Божествено откровение	16
-----------------------------	----

Предаване на Божественото откровение	17
--	----

Свещеното писание	18
-------------------------	----

Глава трета: Човек откликва на Бог	19
--	----

Аз вярвам	19
-----------------	----

Ние вярваме	20
-------------------	----

РАЗДЕЛ ВТОРИ: ИЗПОВЯДВАНЕ НА ХРИСТИЯНСКАТА ВЯРА	23
---	----

Символ на вярата	
------------------	--

На апостолите	25
---------------------	----

Никео-Константинополски	25
-------------------------------	----

Глава първа: Вярвам в Бог Отец	27
--------------------------------------	----

Символи на вярата	27
-------------------------	----

„Вярвам в Бога, Всемогъщия Отец, Творец на небето и на земята“	27
---	----

Небето и земята	31
-----------------------	----

Човекът	33
---------------	----

Падението	34
-----------------	----

Глава втора: Вярвам в ИСУС ХРИСТОС, Единороден Син Божи ...	35
„В Исуса Христа, Неговия единствен Син, Господ наш“	36
Исус Христос - „заченат от Светия Дух, роден от Дева Мария“	36
Исус Христос - „страдал при Понтийския Пилат, разпнат бил, умрял и бил погребан“	42
Исус Христос - „слязъл в ада, в третия ден възкръснал от мъртвите“	44
Исус Христос - „възнесъл се на небето, където седи отдясно на Бога Всемогъщия Отец“	45
Исус Христос – „ще дойде да съди живите и мъртвите“	46
Глава трета: Вярвам в Светия Дух	46
„Вярвам в Светия Дух“	46
„Вярвам в Светата Католическа църква“	48
<i>Църквата в Божия замисъл</i>	48
<i>Църквата – Божи народ, Тяло Христово, храм на Духа</i>	49
<i>Църквата е една, свята, католическа и апостолска</i>	51
<i>Вярващи – йерархия, миряни, посветен живот</i>	54
<i>Вярвам в общението на светиите</i>	57
<i>Мария – Майка на Христос, Майка на Църквата</i>	57
„Вярвам в опрощението на греховете“	58
„Вярвам във възкресението на телата“	58
„Вярвам във вечния живот“	59
„Амин“	61

ЧАСТ ВТОРА

ОТСЛУЖВАНЕ НА ХРИСТОВАТА ТАЙНА

РАЗДЕЛ ПЪРВИ: СПАСИТЕЛНИЯТ ПРОМИСЪЛ НА ТАЙНСТВАТА	67
Глава първа: ПАСХАЛНАТА ТАЙНА В ЖИВОТА НА ЦЪРКВАТА	69
Литургията – дело на Пресветата Троица	69
Пасхалната тайна в тайнствата на Църквата	70
Глава втора: ЛИТУРГИЧНО ОТСЛУЖВАНЕ НА ПАСХАЛНАТА ТАЙНА	71
Отслужване на църковната литургия	71
<i>Кой отслужва?</i>	71

<i>Съдържание</i>	203
<i>Как се отслужва?</i>	72
<i>Кога се отслужва?</i>	73
<i>Къде се отслужва?</i>	73
Литургично разнообразие и единство на тайната	74
РАЗДЕЛ ВТОРИ: СЕДЕМТЕ ТАЙНСТВА НА ЦЪРКВАТА	75
Седемте тайнства на Църквата	75
Глава първа: ТАЙНСТВА НА ХРИСТИЯНСКОТО ВЪВЕДЕНИЕ	77
Тайнството Кръщение	77
Тайнството Миропомазване	79
Тайнството Евхаристия	80
Глава втора: ТАЙНСТВА НА ИЗЦЕЛЕНИЕТО	84
Тайнството на Покаянието и Помирението	85
Тайнството Помазване на болните	87
Глава трета: ТАЙНСТВА В СЛУЖБА НА ОБЩЕНИЕТО И МИСИЯТА	89
Тайнството Свещенство	89
Тайнството Брак	91
Глава четвърта: Други литургични служения	94
Тайнственообразни (треби)	94
Християнското погребение	95

ЧАСТ ТРЕТА

ЖИВОТ В ХРИСТОС

РАЗДЕЛ ПЪРВИ: ПРИЗВАНИЕТО НА ЧОВЕКА. ЖИВОТ В ДУХА	101
Глава първа: ДОСТОЙНСТВО НА ЧОВЕШКАТА ЛИЧНОСТ	103
Човекът – образ Божий	103
Нашето призвание за блаженство	103
Човешката свобода	104
Нравствеността на страстите	105
Моралната съвест	106
Добродетелите	107

Грехът	109
Глава втора: ЧОВЕШКАТА ОБЩНОСТ	110
Личност и общество	110
Участие в обществения живот	111
Обществена справедливост	112
Глава трета: БОЖИЕТО СПАСЕНИЕ: ЗАКОН И БЛАГОДАТ	112
Нравствен закон	112
Благодат и оправдание	114
Църквата – Майка и наставница	115
РАЗДЕЛ ВТОРИ: ДЕСЕТТЕ БОЖИ ЗАПОВЕДИ	117
Изход; Второзаконие; Катехистична форма	119
Глава първа: „ВЪЗЛЮБИ ГОСПОДА, БОГА ТВОЕГО, С ВСИЧКОТО СИ СЪРЦЕ, И С ВСИЧКАТА СИ ДУША, И С ВСИЧКИЯ СИ РАЗУМ“	122
Първа заповед: Аз съм Господ Бог твой; да нямаш други богове освен Мене	122
Втора заповед: Не изговаряй напразно името на Господа твоя Бог	123
Третата заповед: Помни съботния ден, за да го светиш	124
Глава втора: „ОБИЧАЙ БЛИЖНИЯ СИ КАТО САМИЯ СЕБЕ СИ“	125
Четвърта заповед: Почитай баща си и майка си	125
Пета заповед: Не убивай	127
Шеста заповед: Не прелюбодействай	131
Седма заповед: Не кради	133
Осма заповед: Не лъжесвидетелствай	136
Девета заповед: Не пожелавай жената на ближния си	137
Десета заповед: Не пожелавай нищо, което е на ближния ти ...	138

ЧАСТ ЧЕТВЪРТА

ХРИСТИЯНСКА МОЛИТВА

РАЗДЕЛ ПЪРВИ: МОЛИТВАТА В ХРИСТИЯНСКИЯ ЖИВОТ	143
Глава първа: ОТКРОВЕНИЕ КЪМ МОЛИТВА	145
Откровението към молитва в Стария завет	145
Молитвата е напълно открита и осъществена в Исус	146
Молитвата във времето на Църквата	148
Глава втора: ПРЕДАНИЕТО ЗА МОЛИТВАТА	149
При изворите на молитвата	149
Пътят на молитвата	149
Водачи в молитвата	150
Глава трета: МОЛИТВЕН ЖИВОТ	151
Изразяване на молитвата	151
Молитвата като борба	152
РАЗДЕЛ ВТОРИ: ГОСПОДНЯТА МОЛИТВА <i>ОТЧЕ НАШ</i>	155
Отче наш	155
Синтез на цялото Евангелие	157
Седем прошения	158
Приложение	163
А) Общи молитви	165
Б) Формули на Католическото учение	177
Аналитичен индекс	179

